

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2006-2007

29 juni 2007

VOORSTEL VAN DECREET

**– van de heer Tom Dehaene, mevrouw Vera Jans, de heren Robert Voorhamme
en Bart Caron en de dames Vera Van der Borgh en Helga Stevens –**

houdende de organisatie van opvoedingsondersteuning

HOORZITTING

VERSLAG

**namens de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
uitgebracht door mevrouw Sonja Claes**

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Luc Martens.

Vaste leden:

mevrouw Marijke Dillen, de heren Felix Strackx, Erik Tack,
de dames Greet Van Linter, Gerda Van Steenberge;

mevrouw Sonja Claes, de heer Tom Dehaene, mevrouw Vera
Jans, de heer Luc Martens;

de heer Bart Caron, mevrouw Elke Roex, de heer Bart Van
Malderen;

de dames Margriet Hermans, Anne Marie Hoebeke, Vera Van
der Borgh.

Plaatsvervangers:

de heer Erik Arckens, mevrouw Agnes Bruyninckx, de heer
Johan Deckmyn, de dames An Michiels, Linda Vissers;

de dames Cathy Berx, Trees Merckx-Van Goey, Sabine Poleyn,
de heer Steven Vanackere;

de dames Else De Wachter, Michèle Hostekint, Els Robeyns;
mevrouw Patricia Ceysens, de heer Marc Cordeel, mevrouw
Hilde Eeckhout.

Toegevoegde leden:

mevrouw Mieke Vogels;

mevrouw Helga Stevens.

Zie:

1178 (2006-2007)

- Nr. 1: Voorstel van decreet
- Nr. 2: Amendementen

INHOUD

	Blz.
1. Uiteenzetting door mevrouw Rita De Boeck, directeur Welzijn van de provincie Limburg, en door de heer Dirk De fauw, gedeputeerde West-Vlaanderen, namens de Vereniging van de Vlaamse Provincies	4
2. Uiteenzetting door de heer Henk Callewaert, Centrum voor het Jonge Kind in Brussel	5
3. Uiteenzetting door mevrouw Hilde Haerden, coördinator Opvoedingswinkel Genk.....	6
4. Uiteenzetting door mevrouw Katrijn Kelchtermans, Vlaams Netwerk Opvoedingsondersteuning	8
5. Uiteenzetting door mevrouw Ankie Vandekerckhove, kinderrechtencommissaris.....	9
6. Uiteenzetting door mevrouw Bie Vancraeynest, Vlaamse Jeugdraad	10
7. Uiteenzetting door mevrouw Hilde Timmermans, attaché studiedienst Gezinsbond.....	11
8. Uiteenzetting door mevrouw Inge Debel, sectorcoördinator Gezinsondersteuning van het Pluralistisch Platform Jeugdzorg	12
9. Uiteenzetting door de heer Ludo De Cort, directeur en sectorcoördinator Vrijwilligerswerk Vlaams Welzijnsverbond.....	14
10. Uiteenzetting door de heer Patrick Bleys, stafmedewerker Steunpunt Algemeen Welzijnswerk (SAW).....	15
Bijlagen.....	17

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin hield op 26 juni 2007 een hoorzitting over het voorstel van decreet van de heer Tom Dehaene, mevrouw Vera Jans, de heren Robert Voorhamme en Bart Caron en de dames Vera Van der Borghet en Helga Stevens (*Parl. St. Vl. Parl.* 2006-07, nr. 1178/1).

1. Uiteenzetting door mevrouw Rita De Boeck, directeur Welzijn van de provincie Limburg, en door de heer Dirk De fauw, gedeputeerde West-Vlaanderen, namens de Vereniging van de Vlaamse Provincies

Mevrouw Rita De Boeck: De Vereniging van de Vlaamse Provincies (VVP) onderschrijft in naam van de vijf Vlaamse provincies het belang van de problematiek van de opvoedingsondersteuning. We zijn heel blij met het voorstel van decreet. Een aantal provincies zoals Antwerpen en Limburg namen de voorbije jaren al initiatieven op het vlak van opvoedingsondersteuning. Zij speelden daarmee een voortrekkersrol en hielpen het thema op de kaart zetten. De provincies willen hun verantwoordelijkheid nemen en het onderwerp opvoedingsondersteuning op de agenda van het provinciaal welzijnsbeleid zetten.

In het voorliggende voorstel van decreet komt de mogelijke rol van die provincies echter heel weinig tot uiting. Dat verbaast ons, want het voorstel zou toch maximaal voortbouwen op bestaande initiatieven? In mei 2006 hebben de vijf vorige gedeputeerden Welzijn vier kernopdrachten afgesproken, die ook zijn opgenomen in de visietekst van het Vlaams Netwerk Opvoedingsondersteuning. De eerste was dat alle provincies een steunpunt opvoedingsondersteuning zouden organiseren, de tweede dat ze samenwerkingsverbanden zouden faciliteren, vooral in niet-centrumsteden en plattelandsgebieden, de derde dat ze informatie en materiaal voor intermediairen mee zouden verspreiden en de vierde dat ze een financieel, inhoudelijk en logistiek impulsbeleid zouden voeren.

Het engagement van de vijf gedeputeerden werd dit jaar door hun opvolgers bekrachtigd tijdens de vergadering van de beleidscommissie op 23 april. Ze verbonden zich ertoe om vanaf 2009 jaarlijks in alle vijf de provincies minstens anderhalve voltijds equivalent en 25.000 euro aan werkingsmiddelen in te zet-

ten voor dit thema en dat met eigen middelen. Meer mag, maar dat is het minimum. Het signaal werd ook overgemaakt aan de indieners van het voorstel van decreet.

Een belangrijke voorwaarde om op provinciaal niveau beleidsbeslissingen te kunnen nemen en om bijkomende mogelijkheden te vinden voor verdere ondersteuning, is dat de provincies een rol krijgen in het decreet. Een goed voorbeeld in dat verband is het besluit zorgregie. Daarin werden goede afspraken gemaakt tussen de sector, het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH) en de provincies en dat loopt tot ieders tevredenheid. Er zijn ook slechte voorbeelden zoals de werking van het Lokaal Overleg Gezondheidszorg (LOGO) dat in bepaalde provincies geen politiek beleidsniveau heeft. De VVP vindt dat laatste een gemiste kans.

We willen nog even benadrukken dat een provinciaal steunpunt voor ons niet zozeer een extra structuur is, maar veeleer een hulpmiddel voor een maximaal rendement. De bovenlokale afstemming, die in het voorstel wordt gezien als een opdracht aan de Vlaamse coördinatoren, is immers een kerntaak van de provincies, zoals vastgelegd in het bestuursakkoord van 2004. Lokale besturen zijn ook voor de provincies bevoorrechte partners. De meeste provincies ontwikkelden al heel wat expertise inzake bovenlokale afstemming. Het zou jammer zijn die niet te benutten.

Het was de bedoeling dat de initiatieven opvoedingsondersteuning een neutrale uitstraling zouden hebben. Als de Vlaamse coördinatoren de preventieconsulenten van de Bijzondere Jeugdbijstand inzetten, vrezen we echter dat door die koppeling een connotatie met de hulpverlening zal ontstaan. Met neutrale provinciale steunpunten bestaat dat risico niet. Samen met de lokale coördinatoren, de opvoedingswinkels in de centrumsteden, de Vlaamse coördinatoren en het Vlaams Expertisecentrum kunnen zij ervoor zorgen dat alle partners maximaal hun rol kunnen spelen. De provinciale steunpunten zouden hen kunnen samenbrengen voor afstemming. Het Vlaams Expertisecentrum zou provinciale antennes kunnen opzetten, zodat de expertise makkelijker zijn weg vindt naar het werkveld.

De VVP heeft vragen bij de interpretatie van de twee artikelen waarin een verwijzing naar het provinciaal beleid is opgenomen. In artikel 9, §1, staat vermeld dat de Vlaamse Regering de werkingsmiddelen voor

de Vlaamse coördinatoren opvoedingsondersteuning afhankelijk kan maken van de cofinanciering door de provincie. Wat betekent dat concreet? Zullen provincies die meer inspanningen doen, meer terugkrijgen van Vlaanderen? De memorie van toelichting zegt bij dat artikel dat aan de Vlaamse Regering de mogelijkheid wordt geboden om de werkingsgebieden van de bovenlokale niveaus te bepalen, maar die mogen “slechts een provincie bestrijken”. Bedoelt men daarmee dat dit de maximale grootte is?

Verder staat in artikel 14 dat de Vlaamse Regering de financiering, bedoeld in het eerste lid, afhankelijk kan maken van de cofinanciering door de provincie. Men bedoelt hier de aanmaak – samen met het Vlaams Expertisecentrum – van opvoedingsondersteunende tv-programma's, in het kader van de decreten betreffende radio-omroep en televisie. De provincies zijn bang dat ze daarmee in een verhaal van gedwongen cofinanciering terecht komen. Maar misschien kan een verduidelijking die vrees wegnemen.

De heer Dirk De fauw: Ik wil aan de woorden van mevrouw De Boeck toevoegen dat wij al een samenwerking hebben gehad op West-Vlaams niveau, onder andere met de stad Roeselare, waar de betrokken schepenen de provincie vroegen om een voorname rol te spelen.

Vroeger hebben de provincies al op verschillende terreinen getoond dat ze dat aankunnen. De huidige werkwijze van de zorgregie, met provinciale steunpunten en met Vlaamse zorgcoördinatoren die gehuisvest worden in de provincies en die het provinciale beleid mee sturen, is een goed voorbeeld. De provinciale aansturing van het vrijwilligerswerk is een ander voorbeeld. Federaal staatssecretaris Tuybens zegt dat hij de verzekering voor vrijwilligers wil organiseren via de provincies en de VVP en niet vanuit Brussel. Er zijn ook vijf provinciale steunpunten Toegankelijkheid die samen sensibiliserende acties uitwerken rond – vooral fysieke – toegankelijkheid.

Inzake de opvoedingsondersteuning zijn de provincies bereid tot samenwerking. Als het Vlaams Parlement echter stelt dat het de provincies niet nodig heeft, dan vragen wij dat de bepalingen over de provincies die nu in het voorstel staan, geschrapt worden. Als de provincies geen rol te vervullen hebben, dan zien we niet in waarom ze zouden moeten meebetalen, bijvoorbeeld voor de sensibiliseringscampagnes op regionale tv-zenders.

Ik ben er evenwel van overtuigd dat steden en gemeenten aan de provincie nadrukkelijk vragen om een en ander in handen te nemen. Men geeft geld aan

de centrumsteden voor de organisatie van opvoedingswinkels, maar die financiering is onvoldoende voor de hele werking, zodat de steden zelf een bijdrage moeten doen. Als de opvoedingswinkel moet zorgen voor een ruimere omvang, stellen zij terecht de vraag of dat wel hun taak is. De provincies zijn bereid om daarvoor middelen en personeel in te zetten.

2. Uiteenzetting door de heer Henk Callewaert, Centrum voor het Jonge Kind in Brussel

De heer Henk Callewaert: Wij willen er vandaag de aandacht op vestigen dat opvoedingsondersteuning er is voor cliënten, dus voor ouders, voor kinderen en voor iedereen die met opvoeding bezig is. In het huidige voorstel komt dat heel weinig naar voren.

De basisstellingen van het voorstel van decreet zijn correct: de nood is inderdaad zeer groot. Wij staan ook volledig achter de toegankelijkheid en de lage drempels. We zijn blij dat alle opvoedingsverantwoordelijken werden opgenomen, dus ook nulde lijnsmedewerkers of mensen die in een crèche of in een school werken. Heel belangrijk vinden we dat de opvoedingsondersteuning voor iedere gebruiker, iedere ouder of ieder kind toegankelijk is.

De implementatie van die correcte basisstellingen loopt evenwel mank. Als er niet genoeg middelen zijn, kan men de hoge nood niet lenigen. Men zegt dat men laagdrempelig wil werken, maar men legt de focus op de centrumsteden. De opvoedingsverantwoordelijken worden wel allemaal vermeld in het voorstel, maar bij de implementatie komen ze minder aan bod. Wij menen dat dit voorstel niet voor ieder kind een gelijke kans op opvoedingsondersteuning biedt.

Het voorstel grijpt terug naar het netwerk en de coördinator als passe-partout, de oplossing die momenteel voor alles wordt gebruikt. Mijn ervaring leert dat het netwerk een dure structuur is waar de cliënt zelf heel weinig aan heeft. In de plaats van over opvoedingsondersteuning te praten kan men er beter iets aan doen. Het volstaat niet de drempels te verlagen, men moet ze helemaal wegwerken, bijvoorbeeld door te werken met intermediairen of met een nulde lijn of door ervoor te zorgen dat de toegang overal mogelijk is, onder meer via het internet. Er moet ook meer tijd worden besteed aan de cliënt.

Niet de cliënt moet naar de centrumstad, de opvoedingswinkel of het netwerk stappen: de ondersteuner moet naar de cliënt toe gaan. De opvoedingson-

dersteuning moet bovendien aangepast zijn aan de lokale noden en niet alleen aan de centrumstad. In Brussel is er een andere context dan in Antwerpen of Roeselare.

In dat verband is het heel belangrijk dat vrij initiatief – uit welke hoek ook – mogelijk is. Ik wijs ook op het belang van een multiplicatoreffect. Wij leiden in onze winkel veel intermediairen op, bijvoorbeeld hulpverleners of mensen die in een crèche werken. We merken daarbij dat die mensen de boodschap wijd kunnen verspreiden. Ze zijn ook zeer toegankelijk. De grote vrees die leeft bij veel mensen is dat ze te veel moeten vergaderen in de plaats van het werk te doen waarvoor ze in dienst zijn genomen. Cliëntencontact moet de basis blijven.

De beperktheid van de middelen vormt een groot probleem. De middelen moeten zo goed mogelijk worden ingezet, dat wil zeggen bij de cliënt, bij de ouder, bij het kind, op de plaats waar de opvoedingsondersteuning nodig is. Vermits men niet overal aanwezig kan zijn, moet men in de mate van het mogelijke werken met een multiplicatoreffect. Een goede wetenschappelijke onderbouw is wenselijk.

De winkel die wij uitbouwden, bevindt zich in Schaarbeek. Het is daar dat wij het multiplicatoreffect hebben opgemerkt. Het delen van kennis en energie kost niets. Wij delen een aantal infrastructuurondersteunende zaken met anderen. Wat in Schaarbeek is opgebouwd, is daardoor verspreid naar andere plaatsen. Zo is er nu ook een winkel in Ganshoren en een in Roeselare, Leuven en Asse.

We zijn nog niet lang bezig: het oudste initiatief is acht en een halve maand oud. De winkel in Schaarbeek kwam intussen al met ongeveer 2200 mensen in contact. Men merkt dat het internet een belangrijk medium aan het worden is. De werkwijze verschilt naargelang de plaats waar men werkt. In Ganshoren wordt bijvoorbeeld niet gewerkt met een webwinkel maar met brochures. In een ander voorbeeld ziet men dat de performantie sterk daalt als men vertrekt vanuit een netwerk.

3. Uiteenzetting door mevrouw Hilde Haerden, coördinator Opvoedingswinkel Genk

Mevrouw Hilde Haerden: We zijn blij dat het algemeen aanvaarde uitgangspunt is dat alle ouders hulp verdienen bij het opvoeden, net zoals het recht

op onderwijs voor iedereen erkend wordt. Wij staan ook achter het principe ‘hoe sneller, hoe beter’, zowel voor de gemoedsrust van de ouders als voor de ontwikkelingskansen van de kinderen. Daarom zijn we blij met het voorstel van decreet en met zijn plaats op de politieke agenda. Wij pleiten al vijftien jaar voor opvoedingsondersteuning. De meeste thema’s die we essentieel vinden, zijn in dit voorstel van decreet opgenomen, met name samenwerking, netwerking, de band met de lokale overheid en de lokale omgevingsanalyse.

Wij zijn heel blij met de inhoud, maar het blijft zoeken naar de juiste verpakking en organisatie. Het is immers geen nieuwe sector. De bestaande initiatieven moeten samenwerken en netwerken uitbouwen. Een dergelijke complexe organisatie vergt een doordachte voorbereiding.

De centrale doelstelling van de hele onderneming is dat kinderen veilig en gezond opgroeien, dat ze plezier hebben in hun jeugd, dat ze hun talenten optimaal kunnen ontwikkelen, dat ze een steentje bijdragen aan de samenleving en dat ze goed voorbereid zijn op de toekomst. We vinden het heel jammer dat de leeftijdsgrens beperkt blijft tot achttien jaar. Dat is echt een gemiste kans. Nu al worden jongeren van zeventien en een half binnen de hulpverlening doorverwezen naar de volwassenensector, zogenaamd omdat het geen zin meer heeft. De praktijk leert nochtans dat er enorm veel hulpvragen zijn vanwege ouders van jongeren tussen achttien en eenentwintig jaar.

De ouders waren van meet af aan in het voorstel opgenomen, maar de professionele opvoedingsverantwoordelijken doken pas op in de herschreven versie. Hun functie wordt beperkt tot informeren en doorverwijzen. Pedagogisch advies is voor hen blijkbaar niet weggelegd. Vanwaar die huiver? Waarom kan een onthaalmoeder niet snel vorming krijgen in de opvoedingswinkel en moet zij wachten op de jaarlijkse vormingsronde in haar eigen koepel?

Bij de uitvoerders zitten volgens ons te veel bazen en te weinig werkers. In een centrumstad zit zowel de lokale overheid, de bijzondere jeugdzorg, de Vlaamse coördinator opvoedingsondersteuning als het lokale netwerk, aangestuurd door een coördinator. Wie stuurt aan, wie heeft een mandaat en wie regisseert? Tussen al die instanties alleen al is er veel afstemming nodig. Dat gaat allemaal ten koste van de cliënt. Het runnen van een opvoedingswinkel wordt ook onder-

gewaardeerd als vak. Men spreekt van een halftijdse bachelor, terwijl ik – hoger opgeleid – het niet gedaan krijg binnen een voltijdse baan. Wij hopen in elk geval op een groeipotentieel de volgende jaren.

Iedereen is het erover eens dat informeren, sensibiliseren en emotionele steun verlenen tot de taken en de functies van de opvoedingsondersteuning behoren. Maar als we verder nadenken in het schema-Kousemaker – betreffende de complexiteit van opvoedingsvragen en de competenties die daar tegenover moeten worden gesteld – dan heb ik het moeilijk met de opdrachten pedagogisch advies, vroegtijdig signaleren en licht ambulante hulp. Ik pleit ervoor om van die functies af te blijven als de lokale overheid geen bijkomende middelen inzet. Werken met cliënten stopt niet bij alledaagse opvoedingsvragen. Men komt in een stroom terecht waarin zich crisissen voordoen die nogal wat pedagogische competentie vereisen. Als men dat niet kan invullen met een vaste kern van spreekuurouders en als men het alleen moet doen met de mensen die zich binnen het samenwerkingsverband aandienen, dan vrees ik ervoor. Dit vergt specifieke competenties van professionals. Als er geen middelen worden vrijgemaakt, mag men niet overgaan tot amateurisme.

Inzake het territorium merkt men vandaag een sterke profileringsdrang op de werkvloer. Dat is altijd het geval in perioden van onzekerheid. De competitie om te worden erkend als de grootste of de beste is nooit zo groot geweest. Wij zullen moeten werken in een netwerk en dat veronderstelt gelijkwaardigheid. Sommige partners, bijvoorbeeld Kind en Gezin, zijn evenwel rechter en partij tegelijk. Op termijn zal dat botsen. Er is voorts onduidelijkheid over de schaalgrootte. In het huidige voorstel is er sprake van een beperking tot de centrumsteden, maar in de bestaande erkenningaanvraag vraagt men naar de regionale uitstraling.

Momenteel zijn er volgens mij drie verschillende communicatiestromen die niet op elkaar afgestemd zijn, namelijk de interne communicatie binnen Kind en Gezin, de interne communicatie binnen het agentschap Jongerenwelzijn en de zogenaamde communicatiestroom met de werkvloer. Deze laatste is nogal onduidelijk en bovendien gaat het om eenrichtingsverkeer: iedereen moet op zijn beurt op zoek naar de meest recente informatie. Dat veroorzaakt onrust, achterklap en energie- en geldverlies. Wij hebben behoefte aan duidelijkheid. We zitten met de handen in het haar bij het schrijven van de erkenning-

aanvraag. In Antwerpen experimenteert men met het 'positive parenting program' (Triple P), maar het is niet duidelijk wat dat gaat betekenen op lange termijn en hoe we daarmee rekening moeten houden in onze aanvraag.

In de overkoepelende structuur in drie echelons – lokaal, provinciaal en Vlaams – ontbreekt op dit moment een Vlaams Expertisecentrum. Wij krijgen dagelijks wel tien telefoons met opstart- en implementatievragen. De provinciale steunpunten boden een tussentijdse oplossing, maar nu lijken ze het mandaat en de erkenning niet te krijgen. We merken dat er op provinciaal niveau veel onduidelijkheid is. Dat leidt ook tot onduidelijkheid op de werkvloer rond de afbakening tussen de steunpunten opvoedingsondersteuning en de Vlaamse coördinatoren opvoedingsondersteuning. Nochtans bewijzen de steunpunten al twintig jaar hun deugdelijkheid terwijl de coördinatoren daar nog moeten aan beginnen. Wij pleiten daarom voor het voortbestaan en de erkenning van het provinciale niveau.

Verder staan we voor honderd percent achter het idee dat kwaliteit centraal staat. We vinden het alleen jammer dat er weer eens geen middelen worden uitgetrokken voor onderzoek. Wanneer zal Vlaanderen zelf over 'evidence based' materiaal beschikken? In dat verband is ook continuïteit erg belangrijk. Op de langetermijnplanning hebben we echter minder zicht. Wij pleiten voor een ketenbenadering, met een doorgaande lijn waarop iedereen terecht kan van nul tot eenentwintig jaar, met een kostenefficiënt aanbod, met een warme en naadloze overgang, en met doorverwijzingen waar dat nodig is. Belofte maakt schuld. Nu al merken we dat jongeren met problemen rond impulscontrole geen enkel aanbod vinden in de hele regio.

Een volgende bezorgdheid is de vrijblijvendheid van de samenwerking. De samenwerking wordt overal bepleit, maar welke sancties zitten eraan vast als relevante partners niet samenwerken?

Inzake de kwaliteit herhaal ik onze ontgoocheling over de middelen voor opvoedingsondersteuning, zeker in vergelijking met de middelen voor hulpverlening. Als men kwaliteit beoogt, moet men daar ook de gevolgen van dragen.

Een integrale benadering blijft het uitgangspunt. Opvoedingsondersteuning is heel belangrijk, maar we mogen dat niet alleen focussen op het gezin en op de kinderen, we moeten dat blijven opentrekken. Op

het gezinsniveau moeten we de persoonlijke ontwikkeling in het vizier blijven houden. Daarnaast mogen we via de opvoedingsondersteuning blijven pleiten voor sociale participatie en burgerschapszin, naast de persoonlijke ontwikkeling. We moeten de opvoedingsondersteuning blijven koppelen aan andere belangrijke structurele beleidsdomeinen die ook hun verantwoordelijkheid moeten nemen om kansen te creëren voor kinderen. Ik denk aan het beleid inzake jeugd, wonen, inkomen en werkgelegenheid. 'Education can't compensate society'.

Mevrouw Gerda Van Steenberge: Wat bedoelt u met de term autoritatieve gezinsopvoeding?

Mevrouw Hilde Haerden: Dat is de gezinsopvoeding waar men nu voor staat. Het is een democratisch huishouden met discipline: dus én onderhandelen, én discipline.

4. Uiteenzetting door mevrouw Katrijn Kelchtermans, Vlaams Netwerk Opvoedingsondersteuning

Mevrouw Katrijn Kelchtermans: In 2004 zijn wij een eerste keer met ons netwerk samengekomen omdat een aantal mensen uit het Vlaamse werkveld vonden dat er dringend nood was aan een kader voor de vele initiatieven die op dat vlak het licht zagen. Het was de bedoeling de kwaliteit van de opvoedingsondersteuning te garanderen.

Met het oog op een dialoog met de Vlaamse overheid schreven wij de tekst 'Opvoeden doe je niet alleen'. De uitgangspunten en de visie van die tekst zijn grotendeels terug te vinden in het huidige voorstel, wat ons tevreden stemt. Maar niet alle insteken vonden hun weg en sommige werden verkeerd begrepen.

Wij hebben altijd sterk gepleit voor het samenwerkingsmodel dat vorm heeft gekregen in de opvoedingswinkel, met een duidelijke kwaliteitsgarantie. Het verwondert ons wel dat men de Vlaamse ondersteuning van opvoedingswinkels beperkt tot de centrumsteden. Wij pleiten ervoor dat men de mogelijkheid zou openlaten dat een opvoedingswinkel wordt opgezet door regionale samenwerkingsverbanden. In een centrumstedelijke benadering blijven immers heel wat regio's buiten schot, zodat we geen basisaanbod voor iedereen kunnen garanderen. Het voorstel wil ook pedagogisch advies organiseren op regionaal niveau. De ervaring leert ons echter dat daarvoor meer nodig is dan overleg en afstemming.

Er zijn ook middelen nodig. Een opvoedingswinkel kan beter aan een dergelijke nood voldoen.

In de uitgetekende structuur zitten de door ons gevraagde echelons, maar het provinciale niveau wordt wel gereduceerd tot een middel om pedagogisch advies of opvoedingstelevisie te financieren. Dat is een sterke verenging. In werkelijkheid is de provincie inzake opvoedingsondersteuning een actieve partner die over heel wat expertise beschikt inzake samenwerking, afstemming, methodiekontwikkeling, vorming en kennisuitwisseling. De provincie heeft volgens het Vlaams Netwerk een opdracht in het faciliteren van samenwerkingsverbanden. Zij moet een impulsbeleid voeren waarin de financiële ondersteuning niet los staat van de inhoudelijke. Zij kan ook een opdracht opnemen in het verspreiden van informatie en materiaal. In het voorstel is wel sprake van een documentatiecentrum op Vlaams niveau, maar ik vraag me af hoe de informatie en het materiaal in Neerpelt of Wetteren zal raken. Vanuit Brussel werkt dat niet. Als het voorstel van decreet wil erkennen wat er bestaat op het terrein, kan het niet voorbij aan de provinciale steunpunten opvoedingsondersteuning.

Het Vlaams Expertisecentrum wordt ondergebracht bij Kind en Gezin. Het Vlaams Netwerk vraagt dat daarbij een beroep wordt gedaan op de expertise die al in het werkveld bestaat. Het adviescomité moet worden samengesteld vanuit een inhoudelijke bekommernis. Na zijn bijdrage aan de totstandkoming, hoopt het Vlaams Netwerk dat het ook zal worden betrokken bij de verdere realisatie.

Op basis van samenwerking en afstemming is het perfect mogelijk om ouders te informeren via brochures of informatieavonden. Als het echter ook de ambitie is om iets te betekenen voor maatschappelijk kwetsbare groepen en om individueel pedagogisch advies te realiseren voor de groep van nul tot achttien jaar, zullen daar wel middelen tegenover moeten staan. Samenwerking tussen de bestaande initiatieven volstaat niet, noch op lokaal noch op regionaal niveau. De kernopdracht van Kind en Gezin ligt bij de kinderen van nul tot drie jaar, het Centrum voor Leerlingenbegeleiding (CLB) behandelt alleen schoolgerelateerde opvoedingsvragen, en het Jongeren Advies Centrum (JAC) richt zich alleen tot de jongeren en niet tot de ouders. Bundeling en afstemming van het bestaande aanbod brengt ons niet tot een basisaanbod opvoedingsondersteuning voor iedereen.

5. Uiteenzetting door mevrouw Ankie Vandekerckhove, kinderrechtencommissaris

Mevrouw Ankie Vandekerckhove: Het schriftelijke advies van het Kinderrechtencommissariaat (KRC) werd vorige week aan de commissie overgemaakt. Het is ook te vinden op onze website.

Om te beginnen viel het ons op dat het voorstel is geschreven vanuit een aanbodperspectief. Wie kan wat gaan doen? Op de drie niveaus worden actoren vernoemd, met functies en werkingsprincipes. De functies gaan van informatie, detectie, advies, doorverwijzing, verzamelen van kwantitatieve gegevens tot een plaats waar ouders elkaar kunnen ontmoeten. Dat laatste is volgens ons zeer belangrijk in het kader van opvoedingsondersteuning. Bij de opvoedingswinkels worden nadrukkelijk werkingsprincipes opgenoemd, zoals toegankelijkheid, vraaggerichtheid, subsidiariteit, multidisciplinariteit en differentiatie in het aanbod voor specifieke doelgroepen en leeftijden. Bij de andere actoren is dat echter niet het geval. Op Vlaams niveau komen er coördinatoren en een expertisecentrum. Als laatste actor zijn er initiatieven inzake voorlichting, opleiding, vorming en training. Onder bepaalde voorwaarden kunnen die initiatieven ook tegemoetkomingen aanvragen.

Het voorstel laat zich niet expliciet uit over belangrijke inhoudelijke opvoedingskwesties. Het is bijvoorbeeld niet duidelijk of de Vlaamse overheid gezinnen bekijkt als een geheel van geïsoleerde verhoudingen of als een geheel van personen en relaties die ook structureel worden beïnvloed door maatschappelijke factoren. Het KRC pleit voor de erkenning van de band met de sociale context.

Het voorstel zegt evenmin wat opvoeding is, een eenrichtingsrelatie tussen ouders en kinderen, waarbij de ondersteuning zich vooral op de ouders richt, of een wederzijds beïnvloedende relatie, waarin kinderen ook hun ouders opvoeden. Daaruit volgt dan de vraag of ook kinderen een beroep kunnen doen op opvoedingsondersteuning. Het KRC kiest nadrukkelijk voor dat laatste. En bovendien is het maar goed dat het voorstel niet omschrijft wat een 'goede' opvoeding is, want we moeten de ouders respecteren in hun rechten en in hun rol. Er bestaan trouwens geen mirakelrecepten.

In de opvoedingsrelatie moeten ook de rechten van de kinderen worden gerespecteerd en moeten hun belangen worden bevorderd. Het voorstel geeft ech-

ter nergens aan welke plaats die rechten krijgen in het functioneren van de opvoedingsondersteunende actoren. Het expertisecentrum zal wellicht het antwoord op die vragen moeten uitwerken. Zoals eerdere sprekers al opmerkten, mag men daarbij zeker niet voorbijgaan aan de bestaande expertise.

Het Kinderrechtenverdrag is geen handboek over opvoeding. Wat er wel in staat, zijn de fundamentele rechten van kinderen en jongeren tot achttien jaar. Deze rechten moeten niet alleen door de overheid gegarandeerd worden, ze moeten ook waargemaakt worden in de individuele gezinsrelaties. Wij denken daarbij aan het recht op inspraak, de vrijheid van meningsuiting en gedachte, de privacy, de informatie, de gezondheidszorg enzovoort.

Enkele van de hoofdprincipes van het verdrag situeren zich in de driehoek ouders-minderjarigen-overheid. In artikel 2 gaat het om het principe van de non-discriminatie, waardoor alle kinderen gelijke toegang moeten hebben tot voorzieningen. Artikel 3 stelt het belang van het kind centraal, waarbij de staat verplicht is adequate zorgen te verlenen als ouders of andere verantwoordelijken in gebreke blijven. Artikel 5 stelt dan weer de verantwoordelijkheid van de ouders centraal, steeds in verband met artikel 18, dat het heeft over de ondersteuningsverplichting van de overheid ingeval de ouders de opvoedingstaak niet of onvoldoende kunnen opnemen. Artikel 9 gaat over het recht van kinderen op contact met beide ouders – ook als de relatie tussen beiden niet ideaal verloopt – tenzij dat onverenigbaar zou zijn met het belang van de kinderen. Artikel 19 gaat over het recht op bescherming tegen mishandeling en verwaarlozing en over het feit dat de staat in beschermende systemen moet voorzien. Artikel 27 behandelt het recht op een passende levensstandaard, waarbij in de commentaren soms verduidelijkt wordt dat het om meer gaat dan een louter materiële levensstandaard.

Tal van factoren waarover de ouders geen controle hebben, beïnvloeden de gezinsrelatie. De opvoedingsondersteuning wordt zeer zeker ook beïnvloed door het gezondheidsbeleid, het beleid inzake ruimtelijke ordening en het jeugdwerk. Concrete voorbeelden zijn de veilige ruimtes voor kinderen buiten het gezin, de financiële steun en de preventieve kindergeneeskunde.

Het KRC pleit voor een eenvoudige, niet-stigmatiserende en niet-sturende, informatieve steun met een lage drempel. Opvoedingsondersteuning zou een

basisvoorziening moeten zijn voor alle gezinnen. Naar analogie met kinderbijslag of -opvang, ligt dat buiten de hulpverlening. De aanleiding om zich tot de opvoedingsondersteuning te wenden is niet een bestaand of dreigend probleem, maar het simpele feit dat er een kind is in het gezin. Die basisvoorziening moet flexibel kunnen ingaan op de steun die bepaalde gezinnen in hun eigen context nodig hebben.

Het KRC vraagt dat aan de werkingsprincipes letterlijk wordt toegevoegd: respect voor de rechten van ouder en kind en respect voor de context van het gezin.

Het schriftelijke advies zegt dat het voorstel van decreet wel degelijk tegemoet komt aan de artikelen 5 en 18 van het Kinderrechtenverdrag, in het kader van de opvoedingsverantwoordelijkheid en de ondersteuning daarbij. Het voorstel komt echter niet tegemoet aan artikel 12. Het maakt immers absoluut niet duidelijk of ook de minderjarige zelf van de opvoedingsondersteuning gebruik kan maken, al wordt het ook niet uitgesloten. De jaarverslagen van het KRC, de Kindertelefoon en de JAC's tonen nochtans overduidelijk dat kinderen met bepaalde vragen zitten die een plaats moeten kunnen vinden bij de actoren in de opvoedingsondersteuning, hoewel het geen hulpvragen zijn.

Ook het stuk over de band tussen de opvoedingsondersteuning en de preventie Bijzondere Jeugdbijstand, thans Jongerenwelzijn, is bijzonder vaag. Bij de consulenten bestaat nog geen eenstemmigheid over hun precieze functie. Zouden zij niet formeel uit de Bijzondere Jeugdbijstand moeten gelicht worden? Of, nog beter, moeten er geen bijkomende mensen worden aangesteld voor opvoedingsondersteuning? Ik weet dat de band met de Bijzondere Jeugdbijstand voor bepaalde groepen ouders verwarrend is en dat hij hen wantrouwig maakt. Dat geldt nog veel meer voor de aanwezigheid van de politie bij het lokale overleg. Als ouders vertrouwen moeten hebben in de opvoedingsondersteunende actoren, dan moet het heel duidelijk zijn wie welke functies opneemt en hoe men zal omgaan met het delen van informatie.

Vermits de tijd hier ontbreekt om heel het advies te doorlopen, verwijs ik u graag naar de tekst.

Ten slotte nog een paar vragen. Wat met ouders die niet in centrumsteden wonen? Wat met de aandacht voor kinderen die ouder zijn dan twaalf of dertien jaar? Wat met de ouder-kindrelatie na een echtscheiding? Daarover blijven er vragen binnenkomen. Die

doelgroep wordt waanzinnig groot in Vlaanderen. Ook daarvoor moet er aandacht zijn binnen het aanbod van de opvoedingsondersteuning.

6. Uiteenzetting door mevrouw **Bie Vancraeynest**, Vlaamse Jeugdraad

Mevrouw Bie Vancraeynest: In een steeds complexer wordende wereld wordt opvoeden een steeds moeilijker opdracht. Een decreet opvoedingsondersteuning is dan ook geen overbodige luxe. Met een aantal punten in het voorstel van decreet zijn we blij, bijvoorbeeld met het bundelen van de krachten, de integrale aanpak, de expertiseopbouw en de ruimte voor opvoedingsproblemen van adolescenten.

Maar niet alleen opvoeden is moeilijk. Opgroeien is dat evenzeer. De weg naar volwassenheid loopt niet altijd over rozen. Er wordt veel verwacht van tieners. Meestal is het een teken van volwassenheid als men op een positieve manier begint terug te kijken naar zijn jeugd. In de nostalgie vergeet men echter vaak de groeipijnen. Die zijn bij de ene jongere erger dan bij de andere. De Jeugdraad wil de Vlaamse beleidsmakers een bril opzetten die hun de wereld laat bekijken door de ogen van kinderen en jongeren.

In het voorstel wordt opvoedingsondersteuning nogal eng ingevuld als het weerbaarder maken van de opvoedingsverantwoordelijken. Wij houden van de term 'empowerment' maar niet alleen als het over ouders gaat. Is opvoeden niet per definitie het empowermen van jongeren opdat ze als weerbare, gelukkige en evenwichtige volwassenen in het leven zouden kunnen stappen? Vereist dat soort empowerment niet dat we de jongeren actief betrekken in hun eigen opvoedingsproject? Wij houden dus een pleidooi voor de participatie van kinderen en jongeren.

Opvoeden is een wisselwerking. Net zoals volwassenen jongeren en kinderen opvoeden, voeden jongeren en kinderen volwassenen op in een wereld die steeds complexer wordt. De stem van de jongeren en de kinderen klinkt volgens ons te weinig door in het voorstel. En wie voedt eigenlijk de kinderen op? In de eerste plaats natuurlijk de ouders, in de tweede plaats andere mensen in het gezin en verder ook heel wat mensen buiten het gezin. Vele actoren worden in het voorstel betrokken, behalve de brede jeugdwerksector.

Nochtans worden de jongeren ook daar opgevoed. Ze brengen een belangrijk deel van hun vrije tijd door in een jeugdbeweging, een jeugdcentrum of jeugdhuis.

Ze ontwikkelen daar sociale vaardigheden en verantwoordelijkheid. Er is in de sector een schat aan pedagogische informatie en ervaring te vinden. Tegelijk zit de sector zelf met een heleboel pedagogische vragen. Ook jeugdwerkers willen informatie over straffen en belonen, over omgaan met bedplassen enzovoort.

Het voorstel probeert niet betuttelend of stigmatiserend te zijn. Toch kunnen we ons niet van de indruk ontdoen dat de vraag naar opvoedingsondersteuning niet altijd vertrekt vanuit de noden van kinderen en jongeren maar ook vanuit maatschappelijke noden. We leiden dat bijvoorbeeld af uit het feit dat de politie een gesprekspartner is op het lokale niveau, maar de lokale jeugdraad niet. Wij zien ook wel een band tussen preventie en opvoedingsondersteuning, maar tegelijk waarschuwen we voor de gelijkschakeling van beide.

Op het federale niveau is er de verplichte ouderstage. Wij appreciëren de vrijblijvendheid van dit voorstel. Er worden echter tegenstrijdige signalen gegeven. Daar moeten we iets aan doen.

Het voorstel heeft de jeugdraad – als spreekbuis van kinderen en jongeren en als vertegenwoordiger van de jeugdwerksector – geïnspireerd tot een bezinning over de eigen opvoedende rol. We willen iedereen oproepen om, niet alleen binnen de muren van deze instelling maar ook ver daarbuiten, een breed debat te organiseren met alle belanghebbenden over de wijze waarop wij in Vlaanderen aan opvoedingsondersteuning willen doen. Welke toekomst willen wij de kinderen en de jongeren geven? De Vlaamse Jeugdraad is zeker bereid een bijdrage te leveren.

7. Uiteenzetting door mevrouw Hilde Timmermans, attaché studiedienst Gezinsbond

Mevrouw Hilde Timmermans: De toenemende aandacht voor opvoedingsondersteuning overtuigt heel wat ouders om een antwoord te zoeken op hun vragen. Dat is een positieve evolutie. Toch is het verontwaardigend dat we uit vele telefoontjes kunnen afleiden dat een grote groep ouders niet goed weet waar ze terecht kunnen met hun vragen. De Gezinsbond is blij dat men hierin verandering wil brengen. Door meer afstemming en samenwerking krijgt het bestaande aanbod een plaats en kan er gezocht worden naar gaten in het aanbod.

Kwaliteitsbewaking en laagdrempeligheid zijn voor ons heel belangrijk. De Gezinsbond heeft een lange traditie in opvoedingsondersteuning voor ouders van

jonge kinderen en voor ouders van tieners. Voor die laatste groep hebben wij onder meer het tijdschrift *Botsing*, dat zich richt tot ouders van tieners, maar dat is opgemaakt in een stijl die ook de tieners zelf aanspreekt. Men mag overigens ook de groep van de grootouders niet over het hoofd zien, zeker niet voor wat de gebroken gezinnen betreft.

We geloven in de troeven van het sociaal-cultureel werk. In die overtuiging worden we gesteund door de grote dagelijkse waardering van ouders voor ons aanbod. De erkenning van de eigenheid van het sociaal-cultureel werk mag daarom in het decreet niet beperkt blijven tot woorden of tot engagementsverklaringen. Zij moet omgezet worden in een daadwerkelijke ondersteuning en een evenwaardige behandeling. Opvoedingsondersteuning op maat impliceert dat men vertrekt van de vraag en van de concrete situatie van de ouder, maar ook dat de ouder kan kiezen waar en hoe hij geholpen wil worden. Voor het antwoord op dezelfde vraag zal de ene ouder inspiratie vinden in een tijdschrift, een ander in een pedagogisch adviesgesprek en een derde in een gesprek met andere ouders. Dat moet ook gehonoreerd kunnen worden. De Gezinsbond wil zich engageren en wil een constructieve partner zijn. Toch willen we ook een aantal bekommernissen meegeven vanuit de eigenheid van onze werking.

Het Triple P-programma wordt nergens expliciet vernoemd in het voorstel. Verwijzingen als 'evidence based' laten echter vermoeden dat het sterk zal meespelen. Zoals we in een vorige hoorzitting al zegden, heeft het programma ontegensprekelijk zijn kwaliteiten, maar ook zijn beperkingen. Triple P kijkt niet verder dan de ouder-kindrelatie, en heeft minder oog voor herkenning in de uitwisseling met andere ouders of voor de opbouw van sociale netwerken.

De Gezinsbond wil niet dat het Triple P-programma een belangrijke bron van criteria wordt. Het programma is niet opgenomen in het voorstel en wij wensen dat dit ook het geval is in de verdere besluiten. Het getraind zijn inzake Triple P mag niet als criterium gelden voor het aanbod of voor de vormingsmedewerkers.

Er worden vandaag enorme budgetten besteed aan de training van professionelen in het kader van Triple P. Dat mag niet leiden tot een opvoedingsondersteuning met twee snelheden, met als koplopers getrainde professionelen en in de achterhoede gemotiveerde vrijwilligers, die moeten werken binnen een kader waarin ze niet ernstig worden genomen of waarin ze zich niet thuis voelen. Voor een organisatie als de

Gezinsbond, waar lokale vrijwilligers mee instaan voor de programmering van het aanbod, kan dat wel eens heel moeilijk worden. Wij zijn niet in staat om in elk lokaal overlegorgaan iemand af te vaardigen. We vrezen dat dit gevolgen zal hebben voor de inbreng van ons aanbod, dat nochtans een grote complementariteit biedt.

Als de overheid de rol van het sociaal-cultureel vormingswerk echt ernstig neemt, is een ondersteuning noodzakelijk. De provincies kunnen misschien een rol spelen in de vorming van deze mensen zodat ze voldoende gewapend zijn om mee te draaien in een lokaal overleg of in een opvoedingswinkel. Uiteraard zal de Gezinsbond zelf ook zijn verantwoordelijkheid opnemen, maar er is meer nodig.

De preventieconsulenten uit de Bijzondere Jeugdbijstand krijgen een coördinerende taak toebedeeld in de samenwerkingsverbanden. Opvoedingsondersteuning is echter veel meer dan het voorkomen van een instroom in de Bijzondere Jeugdbijstand. De Gezinsbond wil erover waken dat andere doelstellingen – bijvoorbeeld het versterken van sociale netwerken, de emotionele ondersteuning en het gesterkt worden in de ouderrol – zeker niet ondergeschikt raken.

Ten slotte een meer fundamentele bedenking. De opvoedingsondersteuning is geen eiland. In zijn eigen werking plaatst de Gezinsbond de opvoedingsondersteuning binnen een totaalaanbod aan gezinnen. Daarbij hebben we ook oog voor huisvesting, onderwijs en financiële ondersteuning. Daarom willen we aan de opvoedingsondersteuning een bijkomende signaalfunctie meegeven. Dat moet leiden tot het signaleren van problemen op andere domeinen, problemen die niet zelden aan de basis liggen van opvoedingsproblemen. Als steeds meer ouders problemen krijgen met oververmoeide kinderen, is dat dan een zaak van opvoedingsondersteuning of van een moeilijke combinatie gezin-arbeid? De opvoedingsproblemen mogen niet worden losgekoppeld van de problemen op andere domeinen, want anders wordt opvoedingsondersteuning louter symptoombestrijding. Het Vlaams Expertisecentrum kan een rol spelen in dat onderzoek.

8. Uiteenzetting door mevrouw Inge Debel, sectorcoördinator Gezinsondersteuning van het Pluralistisch Platform Jeugdzorg

Mevrouw Inge Debel: Het PPJ is een erkende werkgeversfederatie in de jeugdzorg. Het staat in voor ongeveer dertig percent van de inrichtende machten

binnen kinderopvang, gezins- en opvoedingsondersteuning en bijzondere jeugdbijstand. De tijd ontbrak om deze uiteenzetting met de sector gezins- en opvoedingsondersteuning binnen PPJ voor te bereiden. Onderstaande tekst baseert zich op eerder ingenomen standpunten en besprekingen ter zake.

PPJ is tevreden dat er werk gemaakt wordt van opvoedingsondersteuning. Dat dit nodig is, staat niet ter discussie. Het voorliggende voorstel van decreet is sterk en bevat waardevolle ideeën. We willen van dit forum wel gebruik maken om enkele punten te benadrukken en om verfijningen en bijstellingen te formuleren.

Een goed decreet heeft als basis goede definities en formuleringen. Welnu, op pagina 2 van de toelichting vinden we de doelstelling van de opvoedingsondersteuning terug. Dat daarbij de nadruk ligt op het sterker maken van opvoedingsverantwoordelijken en het vergroten van kansen bij kinderen, stemt ons tevreden. Dat daardoor onrechtstreeks zwaardere problemen voorkomen worden, is belangrijk maar secundair. De opvoedingsondersteuning situeert zich immers vóór de opvoedingshulp en dient er dan ook los van te staan. Het kaderdecreet integrale jeugdhulpverlening coördineert de hulpverlening terwijl dit decreet instaat voor de organisatie en de coördinatie van de opvoedingsondersteuning. Dit betekent niet dat er geen overleg mogelijk is. Het onderscheid moet echter voldoende benadrukt worden zodat er geen overlappingsen zijn in doelstellingen, opdrachten en doelgroepen. In het voorstel wordt de verbinding tussen beide wel behouden, maar wij veronderstellen dat dit niet te maken heeft met de geest van het voorstel van decreet, maar dat het de inzet van preventieconsulenten moet verantwoorden. PPJ pleit ervoor die consulenten structureel te verankeren in de opvoedingsondersteuning en een duidelijk onderscheid te maken tussen de opvoedingsondersteuning en de hulpverlening.

Wij zijn ook tevreden dat bepaalde structuren die voorkwamen in eerdere versies van het voorstel, tot een minimum beperkt zijn. Het overleg op lokaal niveau wordt terecht benadrukt. Toch blijven er ook heel wat geleidingen bestaan op andere niveaus: lokale coördinatoren met lokaal overleg, bovenlokaal overleg, opvoedingswinkels, Vlaamse coördinatoren, initiatieven Vorming, Training en Opleiding (VTO) en een Vlaams expertisecentrum. Daardoor ontstaat een structuur die in omvang vergelijkbaar is met andere sectoren. Dat vraagt om de benoeming van de opvoe-

dingsondersteuning als een sector op zich. Zo zou er ook voldoende aandacht kunnen worden besteed aan de coördinatie en aan de verschillende niveaus binnen de opvoedingsondersteuning, maar dat is nu niet aan de orde.

Volgens PPJ blijft het voorliggende voorstel van decreet, met de middelen waarin werd voorzien, nog te veel gericht op structuren boven het lokale. Om deze te kunnen beperken, pleit het PPJ ervoor om het lokaal overleg en het lokale samenwerkingsverband te laten samenvallen. Op dit moment ervaart men al dat de beslissingen van het lokaal overleg in de praktijk niet altijd uitvoerbaar zijn voor het samenwerkingsverband waar de opdracht terechtkomt. De structuur moet voldoende aandacht hebben voor de concrete uitvoering van de opvoedingsondersteuning. De voorgestelde structuur staat ook in contrast met de uitgetrokken middelen.

Aan de lokale coördinatoren wordt een belangrijke functie toebedeeld. Ze zijn de trekkers van het lokale overleg en van de opvoedingswinkels in de centrumsteden. In artikel 3 van het voorstel staat dat ze worden tewerkgesteld door een gemeente, een intergemeentelijk samenwerkingsverband of de Vlaamse Gemeenschapscommissie. Artikel 8 stelt dat ze worden aangewezen uit en door de actoren van het lokaal overleg.

Maar de criteria en de procedure voor hun aanstelling ontbreken. Wij stellen een neutrale en gemandateerde selectiecommissie voor, bestaande uit bijvoorbeeld gemeente of OCMW, gebruikers en vertegenwoordigers van koepels of andere organisaties in de opvoedingsondersteuning. Elke lokale commissie bepaalt vooraf criteria. Het spreekt vanzelf dat pluralisme en politieke ongebondenheid daarbij basiscriteria zijn, naast vakkenis uiteraard.

De artikelen 6 en 7 spreken over de opvoedingswinkels. Er komt een lokale coördinator voor de implementatie en de werking. Het blijkt te gaan om een fulltime voor grootsteden en een halftime voor de andere centrumsteden. Er worden werkingsmiddelen uitgetrokken en de preventieconsulenten verzorgen de ondersteuning ter plaatse. Ook vrijwilligers worden in het voorstel vermeld. Mensen met ervaring in de opvoedingwinkels geven aan dat de vastgelegde middelen ontoereikend zijn. Zelfs met goed opgeleide vrijwilligers kan men niet alle acht de decretale opdrachten aan voor de populatie van een centrumstad.

Het voorstel spreekt ook over personeelsleden van de actoren die deel uitmaken van het lokaal overleg. Dat mag niet uitgesloten worden, maar het mag ook niet ten koste gaan van de basisopdrachten van deze actoren. Men mag niet verwachten dat elke actor zijn personeelsleden zomaar zal inzetten in het samenwerkingsverband zonder dat daar iets tegenover staat. Ook worden vrijwilligers vermeld voor de bemanning van de opvoedingswinkels. De opvoedingsondersteuning is te belangrijk om zomaar te worden overgelaten aan vrijwilligers. De vrijwilligers moeten gescreend worden op grond van vaste criteria en ze moeten voldoende gevormd worden.

De logica van de beslissing om één opvoedingswinkel per centrumstad in te richten, ontgaat ons. Het is toch de bedoeling van het voorstel om alle gezinnen aan te spreken? PPJ pleit ervoor de optie open te laten om ook op andere plaatsen – eventueel op langere termijn – opvoedingsondersteuning aan te bieden.

Het positioneren van het Vlaams Expertisecentrum bij Kind en Gezin lijkt logisch. Het raadgevend comité van Kind en Gezin werd echter volledig buitenspel gezet. Wij hadden liever gezien dat het raadgevend comité zich vooraf zou kunnen uitspreken over de rol en de positie van een dergelijk expertisecentrum binnen Kind en Gezin. Wij stellen voor het comité alsnog te bevragen vooraleer het expertisecentrum van start gaat.

Ook de waardegevoeligheid van opvoeding komt in het voorstel heel weinig aan bod. Wij hopen dat dit, samen met andere thema's, voorwerp van bespreking kan zijn in het expertisecentrum.

Ten slotte gaat onze aandacht nog naar de garantie van kwaliteit via wetenschappelijk onderzoek en bijsturing. Wij stellen voor dat de overheid bij de aanvang een onderzoek laat uitvoeren naar de noden aan opvoedingsondersteuning in Vlaanderen. Op basis daarvan kan men dan een tijdschema voor groei en uitbouw uittekenen. Het voorstel vormt voor ons een beginpunt. Wij pleiten voor de mogelijkheid van een periodieke herziening. De opvoedingsondersteuning is immers een dynamisch gegeven.

Mevrouw Vera Jans: De indieners zien de opvoedingswinkels nog altijd als een opportuniteit. Men heeft nog altijd de kans om ermee te starten, al zijn we ons bewust van de beperkte personeels- en andere middelen. De verwachting is wel dat elke actor die

participeert, een bijdrage levert, met expertise of met personeel. Een goede opvoedingswinkel kan alleen kracht en uitstraling hebben als alle deelnemers actief meewerken.

Het voorstel gaat inderdaad niet in op waardebepaling van gezin en opvoeden. Daar is een decreet trouwens sowieso niet voor geschikt. Dat zal inderdaad een van de taken van het Vlaams Expertisecentrum zijn.

Mevrouw Inge Debel: Wij onderschrijven volledig het samenbrengen van al die mensen met hun verschillende expertises. Maar wij denken dat dit niet evident is. Al deze mensen zijn overbevraagd. Men moet overwegen om daar middelen voor uit te trekken.

9. Uiteenzetting door de heer Ludo De Cort, directeur en sectorcoördinator Vrijwilligerswerk Vlaams Welzijnsverbond

Ludo De Cort: Het Vlaams Welzijnsverbond wil de indieners van dit voorstel van decreet gemeend proficiat wensen. Het gaat over een kwestie die in onze samenleving steeds belangrijker wordt. Het is misschien de eerste keer dat er zo stevig werd doorgedacht over een preventieve aanpak van opvoedingsproblemen, binnen een samenhangend kader.

Wat ons vooral positief stemt, is de nadruk op de sociale netwerken van mensen. Dat is vooral belangrijk voor mensen die het risico lopen dat ze alleen komen te staan met hun opvoeding. De overheid moet zich hoe langer hoe meer bezighouden met het versterken van verbindingen tussen mensen. Dat geeft meteen ook aan dat sociale selectiviteit een belangrijk begrip is in de werking. Dat begrip moet permanent gehanteerd worden in het zoeken naar aangepaste methoden om deze mensen te bereiken. Men komt niet zomaar naar een opvoedingwinkel als men geen problemen heeft, want de drempel blijft hoog.

Ik denk dat in de groei en de bijsturing van het voorstel van decreet al rekening werd gehouden met tal van dergelijke opmerkingen. Het is niet onze bedoeling het hele debat opnieuw te openen. Toch willen we enkele bemerkingsformuleringen die geen afbreuk doen aan onze positieve evaluatie.

De eerste gaat over de verhouding tussen opvoedingsondersteuning en opvoedingshulp. Het voorstel maakt – naar mijn mening terecht – dat onderscheid.

Toch houdt het wellicht te weinig rekening met het noodzakelijke en vruchtbare partnerschap tussen beide circuits. De zogenaamde grijze zone in het continuüm geeft aan dat het onderscheid niet zo makkelijk te maken is. De overgang van opvoedingsondersteuning naar opvoedingshulp en naar verwijzing en de samenwerking die daarmee samenhangt, wordt in het voorstel erg weinig geëxpliciteerd. De betrokkenheid van diensten en centra voor opvoedingshulp wordt wel ingeschreven maar wordt verder op geen enkele wijze geconcretiseerd, laat staan dat de inzet van bijkomende middelen daarvoor mogelijk zou worden gemaakt.

Zo kan men vragen wie de noodzakelijke loketfunctie zal bemannen en hoe het doorverwezen cliënteel wordt ingepast in het bestaande aanbod opvoedingshulp. In de opsomming van belangrijke diensten ontbreekt nog altijd een meer expliciete positionering van de centra voor kindercare en gezinsondersteuning (CKG), die door de overheid nochtans in het perspectief worden geplaatst van preventie in de opvoedingsproblematiek. Zij zijn de eerste lijn in de opvoedingshulp, die de overgang in het continuüm moet verzekeren. Hun knowhow is groot. Daarom is het belangrijk dat ze expliciet in de samenwerkingsverbanden worden opgenomen, tot op het bestuurlijke niveau. In het huidige artikel 5, 12°, vallen zij echter niet onder de vernoemde artikelen van het decreet Kind en Gezin, want artikel 8 van dat decreet wordt niet vermeld.

Dit voorbeeld geeft aan dat de betrokkenheid op en de samenwerking met de opvoedingshulp, die het kader samenhangend moeten maken, nog kan worden bijgestuurd. Positief is wel dat veel ruimte wordt gelaten om dit in het kader van het overleg verder aan te vullen.

Het is wellicht belangrijk om vrijwilligers in te zetten, niet alleen voor de invulling van de loketfunctie in de opvoedingswinkel, maar ook als steun in de gezinnen bij grote opvoedingsonzekerheid. Ik noem de vzw's Domo en Auxilia. Vrijwilligers zijn ervaringsdeskundig en kunnen met hun elders verworven competenties een belangrijke rol spelen. Ze concretiseren ook de bezorgdheid van de omgeving. Het voorstel maakt voor hen echter geen echte keuze. Ze duiken plots op in de uitwerking maar er wordt niets gezegd over hun ondersteuning of omkadering.

Dat is wellicht allemaal de taak van de coördinator, het manusje-van-alles. Als dat zo is, hadden we

dat graag in zijn takenpakket opgenomen gezien. Of rekent men daarvoor op de aanpassing van het decreet op het vrijwilligerswerk in de gezondheids- en welzijnssector? Ook in dat geval zouden we dat graag bevestigd zien.

Ten slotte nog enkele woorden over de waardebetrokkenheid en -gevoeligheid van elke vorm van opvoedingsondersteuning. Opvoeden is nooit louter instrumenteel en methodisch. Een goede basishouding en vaardigheden volstaan niet. De opvoeding vertrekt van en wordt steeds mee gestuurd door een onderstroom van visie op mens en samenleving en daaraan gekoppeld een bepaalde visie op opvoedingsverantwoordelijkheid. In de huidige bewegende context van gezinnen wordt dat steeds problematischer, want het hangt samen met de brede diversiteit in onze cultuur. Dat geldt zeker – maar niet alleen – voor allochtone mensen. Het respect voor hun cultuur, met hun eigen waardegevoeligheid, wordt in het welzijnswerk steeds meer een evidentie, en terecht. Dat geldt echter evenzeer voor alle anderen.

Het is dan ook te betreuren dat daarover in het voorstel niets gezegd wordt, ook al is het – toegegeven – niet zo eenvoudig om daaraan concrete organisatorische gevolgen te verbinden in de uitwerking van het aanbod. Toch pleiten wij ervoor om deze waardebetrokkenheid en diversiteit ten minste ergens aan bod te laten komen in de tekst van het voorstel.

10. Uiteenzetting door de heer Patrick Bleys, stafmedewerker Steunpunt Algemeen Welzijnswerk (SAW)

De heer Patrick Bleys: We hebben bekeken wat er in de praktijk aan het groeien is op het vlak van de opvoedingsondersteuning. Bij het lezen van de tekst van het voorstel van decreet hadden we het gevoel dat deze initiatieven een krachtige duw in de rug krijgen. Zeker in de toelichting merken we op heel wat plaatsen een brede visie. Soms hadden we echter het idee dat dit iets krachtiger in de decreettekst zelf zou kunnen worden opgenomen.

Ik kom niet terug op de kinderrechtenbenadering die de kinderrechtencommissaris al uitvoerig aan bod bracht. Wij sluiten ons daarbij aan. Verder is het netwerk voor het veld een heel belangrijk aandachtspunt. De expertise bij de verschillende partners bepaalt in welke mate men een antwoord kan bieden op de brede vragen. Concurrentie is niet nodig. Hier

liggen kansen voor partnerschap, zowel met culturele verenigingen en hulpverlening als met lokale besturen. De uitbouw van het netwerk op de verschillende niveaus is een troef van het voorstel. De organisatie van dit netwerk komt echter niet tot uiting in het decreet zelf. Vooral in de definitie van het bovenlokale niveau, de afstemming op andere decreten en de organisatie van het expertisecentrum schiet het decreet tekort.

De integrale en gecoördineerde benadering op het bovenlokale niveau is nog niet sterk gedefinieerd. Een stuk is Vlaams, een stuk provinciaal. Er vindt coördinatie plaats op het vlak van de netwerkregio's integrale jeugdhulp. Ook de opvoedingswinkel is een samenwerkingsverband. Dit is gekoppeld aan een centrumstad maar heeft deels een arrondissementele werking.

Er ontstaat in de praktijk een krachtig samenwerkingsverband rond die winkels. Wij stellen voor om dat meer te benadrukken in het voorstel, want dat is een zeer werkbaar niveau. De inbreng van de expertise van de verschillende partners is een eerste kritische succesfactor, want de waaier aan problemen is heel breed. De doorstroming is een tweede belangrijke factor die moet worden gewaarborgd. De derde troef in het voorstel van decreet is de afstemming op het lokale niveau. Wij bepleiten daarom dat men aan het arrondissementele niveau meer gewicht zou geven en dat men zou zorgen voor de betrokkenheid van de lokale partners en van de integrale jeugdhulp. Daarom hebben we in onze presentatie twee mogelijke amendementen geformuleerd.

Op de verhouding tot het decreet Algemeen Welzijnswerk zal ik uit tijdsgebrek niet ingaan. De commissieleden hebben een nota ontvangen waarin de inbreng van de sector rond opvoeding geïnventariseerd wordt.

De opvoedingsondersteuning is een stuk van een geheel dat ook de integrale jeugdhulp omvat, maar dat eigenlijk nog breder is. Ik verwijs naar terreinen als relaties en gezinnen. Er komt zoveel bij kijken dat wij vragen om een goede coördinatie op Vlaams niveau. Het voorstel somt bij de adviesraad voor het expertisecentrum een aantal beleidsorganen op, namelijk de IVA's, maar is niet volledig. Het departement Welzijn en Samenleving ontbreekt bijvoorbeeld. Een goede coördinatie tussen departement en IVA's zou beleidsmatig vooropgesteld moeten worden. Tegelijk verdient het de voorkeur een stuurgroep op

te richten. Een netwerk is uiteindelijk zo sterk als de partners waaruit het is samengesteld. Als het netwerk in staat moet zijn op de diverse vragen antwoorden te bieden, ook die van +12-jarigen, allochtonen en kansarmen, moeten we streven naar een expertise-netwerk, waarin één actor een coördinerende rol kan spelen. We stellen voor een stuurgroep op te richten met de relevante actoren. Ook in dit verband hebben we in onze presentatie een voorstel van amendement gedaan.

Men mag de praktijk van de opvoedingswinkels niet onderschatten. Het is een kans en een opgave. Die opgave bestaat in materiële organisatie, informatie, vorming, training, kennis en expertise. Het op gang brengen van netwerken en samenwerkingsverbanden is niet eenvoudig. Het mag geen vergaderclub worden. Er zijn echter prachtige voorbeelden van samenwerking met bijvoorbeeld de Gezinsbond of Kind en Gezin. Uiteindelijk hebben de verschillende actoren elkaar nodig en komen ze samen tot een krachtig geheel.

Verder moeten er permanenties worden opgezet en moet Triple P op gang worden gebracht. De betrokkenheid van verenigingsleven, samenlevingsopbouw, cultuur, onderwijs en vrijwilligerswerk is heel belangrijk. Het is geen zaak van het welzijnswerk alleen. Daarin zitten heel veel mogelijkheden. Ook de detectie is belangrijk, want dat werkt drempelverlagend. Uiteindelijk is het de bedoeling dat mensen tijdig met hun vragen komen.

Als dit alles op gang begint te komen, zal men wel moeten nadenken over een redelijk en billijk minimumkader. In sommige opvoedingswinkels doen de provincies op dit ogenblik een financiële bijdrage. Daar zijn wij heel blij mee, maar als er geen nieuwe middelen komen, moeten de middelen van ergens anders komen, maar ook dat heeft een kostprijs. Dat betekent bijvoorbeeld dat elders de begeleidingen verminderen.

De verslaggever,

Sonja CLAES

De voorzitter,

Luc MARTENS

BIJLAGE 1:

Standpunt van de Vereniging van de Vlaamse Provincies

**Hoorzitting decreet opvoedingsondersteuning
Vlaams parlement
19 juni 2007**

Standpunt VVP

(ontwerptekst Rita De Boeck 20070618)

1. Opvoedingsondersteuning is een belangrijk maatschappelijk probleem, ook voor het provinciaal beleidsniveau.

De 5 Vlaamse provincies onderschrijven het belang van opvoedingsondersteuning en zijn dan ook blij met het initiatief van het (kader)decreet opvoedingsondersteuning.

Enkele provincies, zoals Limburg en Antwerpen, hebben de voorbije jaren al diverse initiatieven inzake opvoedingsondersteuning ontwikkeld. Zij hebben een belangrijke trekkersrol gespeeld en geholpen om het thema 'op de kaart te zetten'.

Op dit moment willen alle Vlaamse provincies hun verantwoordelijkheid opnemen en opvoedingsondersteuning op de agenda van het provinciale (welzijns) beleid zetten.

In het ontwerp dat vandaag voorligt, komt de mogelijke rol van de provincies echter niet (of slechts onvoldoende) tot uiting. Dit verbaast ons, omdat het decreet maximaal zou verder bouwen op reeds bestaande initiatieven en we vanuit de VVP ook reeds eerder het signaal gaven dat alle provincies in opvoedingsondersteuning een belangrijke opdracht voor de toekomst zien.

(brief VVP 20061108 aan Tom Dehaene als reactie op het feit dat de VVP niet was uitgenodigd voor de eerste hoorzitting op 23 mei 2006 + bevestiging van engagement van de 5 Vlaamse provincies)

2. Vier opdrachten opvoedingsondersteuning voor de provincies

In hun beleidscommissie van **31 mei 2006** onderschreven de 5 gedeputeerden van Welzijn 4 kernopdrachten voor de provincies inzake opvoedingsondersteuning, die ook waren opgenomen in de 'visietekst' van het Vlaams Netwerk Opvoedingsondersteuning':

- organiseren van een **provinciaal Steunpunt Opvoedingsondersteuning**
= dienstverlening op de **tweede lijn** aan lokale en regionale initiatieven opvoedingsondersteuning, en aan iedereen die op professionele of vrijwillige basis aan opvoedingsondersteuning doet
- **faciliteren van samenwerkingsverbanden**, vooral in niet-centrumsteden en plattelandsgebieden
= goed zicht op het werkkterrein, detectie van blinde vlekken, sensibiliseren en motiveren van actoren op lokaal en regionaal niveau
- verspreiden van **informatie en materiaal** voor intermediairen
= kwalitatief en actueel vormingsaanbod faciliteren, achtergrondinfo, materialen en methodiekondersteuning.
- voeren van een financieel, inhoudelijk en logistiek **impulsbeleid**
= soepel kunnen inspelen op nieuwe noden op lokaal of regionaal niveau met tijdelijke financiering
= goede praktijkvoorbeelden bundelen en ervaringsuitwisseling mogelijk maken, met aandacht voor visieoverdracht.

3. De 5 Vlaamse provincies hebben een consensus over een minimaal beleid inzake opvoedingsondersteuning

In hun beleidscommissie van **23 april 2007** hebben de (nieuwe) gedeputeerden van Welzijn dit engagement bekrachtigd en geconcretiseerd: vanaf 2009 minimum 1,5 VTE personeel en 25.000 euro werkmiddelen voor opvoedingsondersteuning.

Iedere provincie heeft, op basis van de eigen autonomie, uiteraard de mogelijkheid om nog extra in te zetten op dit thema.

Dit signaal is vanuit de VVP ook overgemaakt aan de indieners van het decreet opvoedingsondersteuning (gesprek met Tom Dehaene op 1 juni 2007).

4. Voorwaarde = rol voor de provincies in het decreet

Om een optimaal draagvlak te kunnen garanderen voor deze provinciale beleidsbeslissing, vragen de provincies om in het decreet expliciet een rol voor de provincies te voorzien.

Dit vergemakkelijkt de besluitvorming op provinciaal niveau aanzienlijk en creëert voor de verdere ontwikkeling van deze ondersteuning ook extra mogelijkheden.

Wanneer Vlaanderen bovendien ook financiële middelen voorziet voor de provincies, kunnen de provincies een sterker impulsbeleid voeren.

Een goed voorbeeld hiervan is het 'Besluit Zorgregie'. De zorg voor personen met een handicap (registratie, bemiddeling, afstemming en planning) verloopt in een duidelijk afgesproken partnerschap tussen de sector, het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap en de provincies.

Voor een minder goed voorbeeld verwijzen we naar de structuur en de werking van de LOGO's. Waar geen provinciale opdracht voorzien is, beschikt het regionaal georganiseerd preventief gezondheidsoverleg niet over een politiek beleidsniveau voor een financiële, inhoudelijke en/of logistieke ondersteuning. Een gemiste kans !

5. Provinciale steunpunten opvoedingsondersteuning = geen extra structuur maar een middel

Het werken met provinciale Steunpunten Opvoedingsondersteuning is geen doel op zich, maar een middel voor een maximaal rendement.

Volgens het 'subsidiariteitsprincipe' wordt een beleid best opgenomen wordt door het niveau dat daar best voor geschikt is. Welnu, in het voorliggend decreet stellen we vast dat de afstemming van het aanbod op bovenlokaal niveau wordt toevertrouwd aan de Vlaamse coördinatoren, samen met de lokale coördinatoren.

Bovenlokale afstemming is nochtans een kerntaak van de provincies (cfr. Bestuursakkoord 2004). Enerzijds zijn de lokale besturen bevoorrechte partners in het provinciaal beleid en anderzijds is er al ruime expertise ontwikkeld inzake bovenlokale afstemming. Het onbenut laten van deze expertise zou jammer zijn.

En zijn de preventieconsulenten van de BJB best geplaatst voor de coördinatieopdracht op provinciaal niveau ? De bijzondere jeugdbijstand heeft toch duidelijke connotaties met de hulpverlening, wat mogelijk de drempel verhoogt of toch afbreuk doet aan de gewenste 'neutrale' uitstraling van een initiatief inzake opvoedingsondersteuning. Opvoedingsondersteuning kan op die manier (ongewild) verengd worden tot preventie van opvoedingsproblemen

De provinciale steunpunten opvoedingondersteuning zijn dus niet bedoeld als een extra structuur, naast de andere partners die in het decreet voorzien zijn: de lokale coördinatoren, de opvoedingswinkels in de centrumsteden, de Vlaamse coördinatoren (= preventieconsulenten van de bijzondere jeugdbijstand) en het Vlaams Expertisecentrum.

Integendeel, via deze steunpunten kunnen alle partners maximaal hun rol spelen.

Bijvoorbeeld:

- Provinciale steunpunten kunnen, samen met de Vlaamse coördinatoren, de lokale coördinatoren en de coördinatoren van de opvoedingswinkels samenbrengen voor overleg en afstemming.
- Het Vlaams Expertisecentrum zou provinciale 'antennes' kunnen voorzien, waarlangs hun expertise de weg naar het werkveld makkelijker vindt ?

6. Enkele vragen bij de interpretatie van Art. 9 en Art. 14

In het voorstel van decreet dat vandaag voorligt, stellen we vast dat er in 2 artikels een verwijzing is opgenomen naar het provinciaal beleid.

Wat moeten we concreet verstaan onder deze formuleringen ?

- Art. 9 §1

De Vlaamse coördinatoren opvoedingsondersteuning zorgen met de lokale coördinatoren opvoedingsondersteuning,..., voor de afstemming op bovenlokaal niveau van het aanbod van opvoedingondersteuning, in het bijzonder van de pedagogische adviesfunctie.

De Vlaamse Regering bepaalt jaarlijks de werkingsmiddelen voor de Vlaamse coördinatoren opvoedingondersteuning.

De Vlaamse regering kan deze werkingsmiddelen afhankelijk maken van de cofinanciering door de provincie.

De Vlaamse regering kan het werkingsgebied van de bovenlokale niveaus bepalen, met dien verstande dat het werkingsgebied van een bovenlokaal niveau slechts een provincie bestrijkt.

Tekst toelichting

Het decreet bepaalt dat de Vlaamse Regering jaarlijks de werkingsmiddelen moet bepalen voor de Vlaamse coördinatoren opvoedingsondersteuning. De Vlaamse Regering kan deze werkingmiddelen afhankelijk maken van de cofinanciering door de provincie. Langs deze weg kunnen ook de provincies ten volle hun verantwoordelijkheid opnemen.(?)

Aan de Vlaamse Regering wordt de mogelijkheid geboden om de werkingsgebieden van de bovenlokale niveaus te bepalen. Die mogelijkheid wordt evenwel beperkt: het werkingsgebied van een bovenlokaal niveau mag slechts een provincie bestrijken.(?)

- Art. 14

De Vlaamse Regering bepaalt jaarlijks de middelen die, overeenkomstig artikel 80, §2, van de decreten betreffende de radio-omroep en de televisie, gecoördineerd op 4 maart 2005, aangewend kunnen worden voor de financiering van opvoedingondersteunende televisieprogramma's die gemaakt worden in samenwerking met het Vlaams Expertisecentrum voor Opvoedingsondersteuning.

De Vlaamse Regering kan de financiering bedoeld in het eerste lid afhankelijk maken van de cofinanciering door de provincie waarin de regionale omroep gevestigd is.

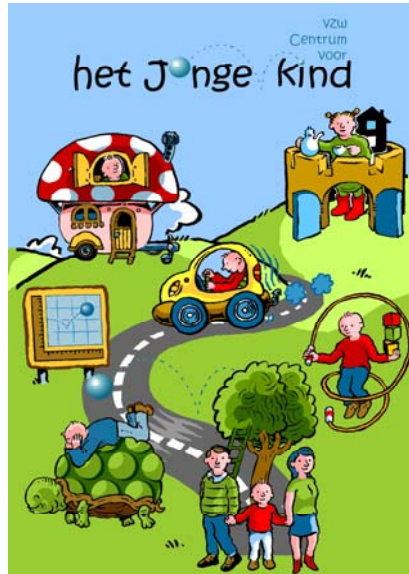
Tekst toelichting

De indieners van het voorstel van decreet scheppen de mogelijkheid tot subsidiëring van opvoedingondersteunende televisieprogramma's op de regionale omroepen. De televisieprogramma's zullen worden gemaakt in samenwerking met het Vlaams Expertisecentrum voor Opvoedingsondersteuning. De Vlaamse financiering van opvoedingstelevsie kan afhankelijk worden gemaakt van de cofinanciering door de provincie waarin de regionale omroep is gevestigd.

BIJLAGE 2:

Uiteenzetting van de vzw Centrum voor het Jonge Kind

**Naar efficiënte en effectieve opvoedingsondersteuning
op mensenmaat binnen een Brusselse context**

**Naar efficiënte en effectieve opvoedingsondersteuning
op mensenmaat binnen een Brusselse context**

Basisstellingen v.h. Decreet : correct

- Er is een nood
- Laagdrempelig en toegankelijk
- Alle opvoedingsverantwoordelijken
- >Voor ieder kind

Maar de implementatie loopt mank

- Er is een nood
- Laagdrempelig en toegankelijk
- Alle opvoedingsverantwoordelijken
- >Voor ieder kind

Nog een netwerkje als passe-partout

Erover praten helpt ...

Netwerk met coördinator en vormvoorschriften
Directies vergaderen graag
-> kostende structuur , lege doos voor de client

Maar iets doen helpt meer ...

Geen drempels ipv lage drempels
Tijd voor de client, naar de client toegaan
Overall, aangepast aan de lokale noden, en niet enkel in centrumsteden
Vrij initiatief aangepast aan werkelijke behoeften
Multiplicatoreffect dmv nulde-lijnswerkers

Op naar Integrale Bis

Vergaderen als zingevoer

Medewerkers worden herleid tot praat-barak medewerkers
Clientencontact wordt niet meer als basis binnen het werk gezien

Beperkte middelen goed inzetten

Bij de client
Via multiplicatoreffect
Via wetenschappelijke onderbouw
Op efficiënte en effectieve wijze

The story of 'de opvoedingswinkel van Schaarbeek'

Doelgericht en efficiënt voor de maatschappij

Multiplicatoreffect dmv nulde-lijn

Delen van kennis en energie

(Ganshoren, Brussel 1000, Roeselare,
Leuven, Asse,...)

Doelgericht voor de client

2207 winkel / 4673 web in 8,5 maand in Schaarbeek (2FTE+werkingskost)

642 winkel / 1473 web in 8 maand in Roeselare (gratis)

617 winkel in 3,5 maand in Ganshoren (gratis) (2390 brochures)

115 winkel in 4,5 maand in Leuven (0,5 FTE + werkingskost)

BIJLAGE 3:
Uiteenzetting van de Opvoedingswinkel Genk

Feedback op voorstel van decreet OO vanuit opvoedingswinkel Genk

- ◆ Ouders verdienen hulp bij opvoeden en opgroeien: eerder, sneller en beter
- ◆ Blij met voorstel van decreet en plaats op politieke agenda
- ◆ Complex, dus goede voorbereiding!

Waar gaat het om?

- ◆ Dat kinderen veilig & gezond opgroeien
- ◆ Plezier hebben in hun jeugd
- ◆ Talenten ontwikkelen
- ◆ Een steentje bijdragen aan samenleving
- ◆ Goed voorbereid zijn op de toekomst

Voor wie en met wie?

- ◆ Leeftijdsgrens tot 18j: gemiste kans
- ◆ OO voor ouders én professionals: enkel informeren en doorverwijzen? En pedagogisch advies???
- ◆ Uitvoerders: té veel van het goede?
 - lokale overheid én
 - BJZ(vroegere preventieconsulenten) én
 - netwerk (overheid of privé):
 - ◆ wie stuurt aan? Wie heeft mandaat en regie?

De taken en de functies

- ◆ Informeren, sensibiliseren
- ◆ Emotionele steun
- ◆ Pedagogisch advies, vroegtijdig signaleren en licht ambulante hulp: schoenmaker blijf bij uw leest!!
- ◆ Specifieke competenties van vele professionals! Kwaliteit en continuïteit.
- ◆ Geen middelen: geen amateurisme!!

Territorium: “mag het wat meer zijn?”

- ◆ Sterke profileringsdrang op werkvloer: competitie
- ◆ Kind en Gezin: rolverwarring en partijdigheid. Rechter en uitvoerder: geen gelijkwaardigheid op de werkvloer!
- ◆ Schaalgrootte:
 - Decreet: beperking centrumstad?
 - Erkenningaanvraag: regionale werking?
- ◆ Kerntaak OO van lokale besturen: garantie?

Onduidelijke communicatielijnen

- ◆ 3 snelheden, 3 communicatiestromen (K&G, preventiecel BJZ, werkvloer)
- ◆ Onrust, achterklap, energieverlies
- ◆ Iedereen vindt weer warm water uit! (samenwerking/afstemming?)
- ◆ Zoals kinderen: nood aan duidelijkheid!
- ◆ Wat met integratie Triple P?
- ◆ Sanering overleg als het kan?

Overkoepelende structuur

- ◆ Ontbreken van een Vlaams expertise-centrum
- ◆ Ontbreken van een mandaat voor tussentijdse oplossing voor steunpunten opvoedingsondersteuning!
- ◆ Onduidelijkheid afbakening SO en VI.coörd.OO
- ◆ Pleiten voor provinciaal niveau:
 - materiaalontwikkeling,
 - deskundigheidsbevordering (snel en op maat),
 - impulsbeleid (methodisch, vernieuwend,...)

Kwaliteit staat centraal!

- ◆ middelen voor onderzoek?
- ◆ Kwaliteit én continuïteit: lange termijnplanning
- ◆ Ketenbenadering: S, M, L en XL: geen leemtes, geen doublures? Beloftes maken schuld?
- ◆ Hoe vrijblijvend is samenwerking?
- ◆ Middelen OO tgo middelen HV (preventie vs curatie/repressie)

Een integrale benadering blijft het uitgangspunt!

- ◆ Niet op persoonlijke kind-ontwikkeling en micro-niveau blijven steken
- ◆ Autoritatieve gezinsopvoeding als nieuwe wetenschappelijke maatstaf voor sociale participatie en burgerschapszin
- ◆ OO in nauw verband met gezinsbeleid, woonbeleid, jeugdbeleid, fysieke en sociale woonomgeving, inkomensbeleid, media en communicatie, vrije tijd en sport, onderwijsbeleid en kinderopvang=helpen bij opvoeden én opgroeien!

BIJLAGE 4:

Uiteenzetting van het Vlaams Netwerk Opvoedingsondersteuning

Opvoeden doe je niet alleen

Basisnota Vlaams netwerk opvoedingsondersteuning

Inleiding

In het najaar 2004 kwam het ‘Vlaams netwerk opvoedingsondersteuning’ een eerste maal samen. Dit netwerk heeft niet de ambitie representatief te zijn voor het werkveld opvoedingsondersteuning.

Een aantal werkers op lokaal en bovenlokaal niveau vinden elkaar in dit overleg om in een eerste fase aanzetten te geven tot een beleidskader voor opvoedingsondersteuning in Vlaanderen.

In de huidige ontwikkelingen op vlak van opvoedingsondersteuning wordt de Vlaamse overheid immers ervaren als een belangrijke maar beperkt aanwezige actor. Gevolg is afwezigheid van visie, gebrek aan richtlijnen of contouren mbt de uitvoering en slechts een heel beperkte vorm van structurele financiering. Momenteel wordt enkel de doelgroep 0-3 jarigen structureel bereikt via de financiering van Kind en Gezin. Nochtans situeren de ondersteuningsvragen van ouders zich in alle leeftijdsfasen van hun kinderen.

Via deze nota willen we het gesprek met de Vlaamse overheid aangaan.

Het netwerk achter de nota is groeiend en in ontwikkeling. Daarom willen we in een tweede fase onderzoeken hoe het overleg verder vorm moet krijgen en wie onze partners zijn.

In het eerste deel van de nota geven we de visie van het overleg op opvoedingsondersteuning.

Het tweede deel behandelt de rol van de overheid bij opvoedingsondersteuning. In dit deel geven we al enkele concrete denkpistes en suggesties aan.

Deel 1: Visie op opvoedingsondersteuning

1. Wat is opvoedingsondersteuning?

Definitie

Opvoedingsondersteuning bestaat uit al die activiteiten die tot doel hebben om ouders steun te bieden bij het opvoeden. Het richt zich niet zozeer op het kind zelf, maar vooral op ouders en opvoeders en op de context waarbinnen opvoeding plaats vindt

Doelstelling

Opvoedingsondersteuning (OO) richt zich op ouders en beroepsopvoeders, met als specifiek doel:

- De competentie, vaardigheden en draagkracht van ouders/opvoeders te versterken
- De draaglast te verminderen door problemen tijdig te signaleren en praktische hulp of steun te bieden
- Het sociale netwerk rondom kinderen en gezinnen te versterken

Uitgangspunten

belangrijke uitgangspunten bij OO zijn :

- Vraaggericht en participatief werken : uitgaan van vragen en behoeften van ouders
- Niet problematiseren , maar aansluiten bij wat goed gaat en zo competenties van ouders versterken
- Empowerment : aansluiten bij de deskundigheid van ouders en hen activeren om zelf oplossingen te zoeken die passen in hun situatie

2. Vormen van opvoedingsondersteuning en de verschillende functies

Informatie en voorlichting

Een goed informatie- en voorlichtingsaanbod vervult een belangrijke rol voor ouders bij het wegnemen van opvoedingsonzekerheid en het bieden van steun bij het nemen van beslissingen. Ouders hebben behoefte aan informatie over:

- de opvoeding en verzorging van kinderen in de verschillende levensfasen en bij specifieke knelpunten;
- het stimuleren van de ontwikkeling van hun kind;
- de voorzieningen in hun omgeving voor kinderen en ouders, zoals kinderopvang, onderwijs, vrijetijdsbesteding en hulpverlening.

Ouders zoeken vaak ondersteuning bij problemen die te maken hebben met een bepaalde fase in de ontwikkeling van hun kind.

Een belangrijk aandachtspunt daarbij is dat het informatieaanbod waarschijnlijk een selectief bereik heeft, en pas gezocht wordt wanneer er vragen en problemen zijn. Op dat moment blijkt de informatie voor ouders soms moeilijk te vinden. Niet alle ouders zijn vertrouwd met internet, opvoedtelefoon, bibliotheek of hulpverlenende diensten..

Opvoedingsinformatie biedt ouders meer inzicht in oorzaken en achtergronden van bepaald gedrag. De informatie is vooral effectief voor ouders die vertrouwen hebben in hun eigen competentie als opvoeder.

De vorm van de informatie en voorlichting is heel divers. Het aanbod aan voorlichting kan vrijblijvend zijn, maar ook meer toegespitst op de eigen situatie. Soms maakt de voorlichting deel uit van ruimere ondersteuning en begeleiding. Voorlichting kan individueel gebeuren, maar ook tijdens ouder- en themabijeenkomsten.

Praktische steun

Kinderbijslag, ouderschapsverlof en kinderopvang zijn voorbeelden van praktische opvoedingsondersteuning voor alle ouders. In belastende situaties hebben ouders vaak behoefte aan concrete hulp. Die steun wordt vaak verleend door mensen uit het sociale netwerk van de ouders.

Onthaalouders, kinderdagverblijf verzorgsters, leerkrachten, jeugdleiders,... bieden als 'mede-opvoeders' ook praktische steun aan ouders. In de zorg voor het kind delen zij de verantwoording voor het kind met de ouders. Deze gedeelde zorg nodigt uit tot het uitwisselen van ervaringen.

Soms zijn gedragsproblemen van kinderen niet op te lossen met informatie of advies. Er kunnen andere redenen zijn dan een gebrek aan kennis of vaardigheden waardoor ouders te weinig greep hebben op het gedrag van hun kind. Als de draaglast de draagkracht van ouders overstijgt, is ondersteuning bij de pedagogische aanpak niet genoeg. Eerst moeten de taken worden verlicht, om ouders weer in staat te stellen het heft in eigen handen te nemen. Voorbeelden van praktische instrumentele steun zijn o.a. praktisch-pedagogische thuishulp, familiehelp en allerlei varianten van para-professionele ondersteuning zoals babbel-ma en steungezinnen. Overigens is het daarbij wel van belang niet 'zomaar' taken van de ouders over te nemen; dat kan het gevoel van incompetentie versterken.

Pedagogische advisering en licht ambulante hulp

Ouders zoeken ondersteuning bij opvoedingsvragen of -problemen als ze twijfels hebben over hun eigen aanpak en actief zoeken naar andere mogelijkheden. Vaak gaat het om een duidelijke vraag om advies of begeleiding bij de aanpak van bepaald probleemgedrag, of bij het hanteren van een pedagogische situatie. Ouders vinden dat het anders moet, maar weten niet hoe.

Ouders worden ondersteund wanneer ze gehoor vinden voor hun vragen en de spanning die ze voelen.

Begeleiding van ouders kan plaatsvinden door steun bij de bewustwording van wat er speelt. Voor veel ouders is de hulp bij het reflecteren op de spanningen en knelpunten een hulpmiddel om zelf de zaken op een rijtje te krijgen en stappen te nemen om er verder mee te kunnen.

Bij pedagogische advisering gaat het om het verhelderen van het probleem samen met de ouders, zicht krijgen op de factoren die het probleem beïnvloeden en mogelijk in stand houden, en uitstippelen van een bepaalde aanpak. De adviezen en suggesties aan ouders zijn vooral praktisch, de contacten zijn meestal kortdurend. Soms zijn er meer contacten, als de ouders steun en kortdurende begeleiding krijgen bij de uitvoering van een bepaald advies. Pedagogische advisering biedt, meer dan informatie en voorlichting, ouders de mogelijkheid hun vaardigheden en competenties uit te breiden. Advisering krijgt vorm in individuele begeleiding en in oudercursussen.

Sociale samenhang stimuleren, sociale steun en zelfhulp bevorderen

Ouders met opvoedingsvragen richten zich in de eerste plaats tot hun informeel sociaal netwerk. In dit opzicht zijn de meest kwetsbare ouders diegene die sociaal geïsoleerd raken. Het kan niet de bedoeling zijn om de informele opvoedingsondersteuning te professionaliseren. Het is echter wel zinvol en nodig ontmoetingskansen voor ouders te creëren en informele sociale netwerken te stimuleren. Opvoedingsondersteuning dient bij voorkeur vorm te krijgen waar mensen al komen, om de drempel zo laag mogelijk te houden. Basisvoorzieningen als scholen, verenigingen en kinderopvang moeten de kans krijgen hun rol als aanspreekpunt ten volle te spelen.

Sociale steun van vrienden en familie is een sterke vorm van ondersteuning voor ouders. Een goed functionerend sociaal netwerk, waarbij het gaat om de kwaliteit en niet de kwantiteit van de relaties, versterkt de draagkracht van ouders. Daarom is het belangrijk dat ouders een sociaal netwerk opbouwen, waarop zij een beroep kunnen doen in tijden van opvoedingsspanning.

Een goed sociaal netwerk voor ouders bestaat zowel uit contacten met familie, vrienden en burens, als uit vertrouwdheid met de buurt en de voorzieningen voor ouders en kinderen. Ouders moeten het gevoel hebben ergens bij te horen en een beroep te kunnen doen op anderen voor contact en praktische steun. Deze vorm van morele ondersteuning is vaak gericht op de situatie van het moment.

Persoonlijk contact, in de eerste plaats met andere ouders, komt uit de meeste studies naar voren als de meest gebruikte en geschikte vorm van opvoedingsondersteuning. Zo stellen Colpin en Vandemeulebroecke: 'Het lijkt plausibel dat de in onderzoek vastgestelde effecten van bepaalde oudercursussen deels mede verklaard kunnen worden door het positieve effect van de onderlinge steun tussen de ouders en de aandacht van de begeleider' (2002).

Signalering, vroegtijdige onderkenning en verwijzing

Signaleren betekent in de opvoedingsondersteuning het waarnemen van veranderingen in de situatie van een kind en diens ouders, en het overwegen wel of niet tot actie over te gaan om op het juiste moment hulp te bieden als dat nodig is.

Vragen en problemen van ouders zijn heel gevarieerd, zowel in aard als ernst van de problematiek. Soms blijkt al bij een eerste contact dat ouders elders beter geholpen kunnen worden, bijvoorbeeld omdat men daar over specifieke deskundigheid beschikt of omdat de problemen van ouders een intensievere vorm van ondersteuning vragen. Dan heeft de preventieve zorg een signalerende en verwijzende rol.

Verwijzing is noodzakelijk wanneer de gewenste hulp de eigen competenties overschrijdt. Een verwijzingstraject vraagt tijd en zorgvuldigheid.

Samenwerking van voorzieningen voor gezinnen in probleemsituaties (Integrale jeugdhulpverlening)

Gebrekkige samenwerking vormt een knelpunt bij de kwaliteit van de keten van voorzieningen voor kinderen en gezinnen in probleemsituaties. Er is geen sprake van een sluitende keten. Onderwijs en een groot aantal instellingen op het terrein van welzijn en gezondheidszorg zijn niet betrokken bij bestaande netwerken of samenwerkingsvormen.

Deel 2: Rol van de overheid: aanzet tot een beleidskader

1. Opvoeden doe je niet alleen

De overheid heeft een belangrijke voorwaardenscheppende taak. Zij moet een ondersteunende opvoedingsomgeving voor ouders en kinderen creëren of faciliteren.

Ouders hebben recht op steun bij de opvoeding en zijn niet als enige verantwoordelijke zijn voor het welslagen van deze taak.

De omgeving waar kinderen opgroeien heeft veel invloed op hoe kinderen zich ontwikkelen. Naast risicofactoren die de ontwikkeling van jeugdigen kunnen bedreigen, is het belangrijk om de aandacht te richten op het versterken van beschermende factoren. Sociale steun is daar een vb van en de gemeente/de stad heeft dan ook een belangrijke taak in het scheppen van een aantrekkelijke pedagogische infrastructuur.

Ouders blijven primair verantwoordelijk voor de opvoeding van hun kinderen

- kinderen hebben recht op een goede opvoeding en ouders hebben recht op steun van de (lokale)overheid om dit waar te maken
- de verantwoordelijkheid voor de opvoeding ligt niet uitsluitend bij ouders : opvoeden doe je samen 'it takes a whole village to raise a child'
- ouders voeden hun kinderen niet op in een vacuüm, de omgeving bepaalt mede de speelruimte voor ouders en kinderen
- ouders zijn volwaardig partner van de lokale overheid en spreken deze aan op haar verantwoordelijkheid.

Deze argumenten passen in een visie waarin voor de overheid een belangrijke, ondersteunende rol is weggelegd voor het scheppen van een goed opvoedingsklimaat

2. De lokale overheid

Een kwaliteitsvol basisaanbod met de lokale overheid als facilitator

De opvoeding behoort niet langer meer exclusief tot het privédoel van het gezin : ouders delen de opvoeding steeds meer met anderen, bvb. de gezondheidszorg, kinderopvang, het jeugdwerkzorg,....

Het lokale gemeente- of stadsbeleid kan een belangrijke regiefunctie vervullen door taken en verantwoordelijkheden van de verschillende participanten te benoemen.

Momenteel zijn er echter nog niet veel gemeenten die al een duidelijk, op ouders en opvoeders gericht beleid hebben ontwikkeld.

Opvoedingsondersteuning moet een duidelijke plek hebben in het bredere kader van een lokaal beleid. Omdat Opvoedingsondersteuning zich over verschillende werksoorten uitstrekt, kan het ook goed als bindmiddel fungeren tussen de verschillende beleidsterreinen (gezin, welzijn, jeugd, gelijke kansen, minderheden,...) voor een sluitende aanpak. Instellingen en organisaties hebben mekaar nodig om een kwalitatief en gedifferentieerd basisaanbod te realiseren of om ouders te bereiken.

Idealiter zal het gemeentelijk beleid inhoudelijk bestaan uit een combinatie van 2 benaderingen:

- competenties versterken en ontwikkelingskansen bevorderen;
- de risico's in de ontwikkeling van kinderen signaleren en bestrijden kortom preventie versterken.

Een breed en algemeen basisaanbod (universele preventie) vormt de basis voor meer gerichte ondersteuningsvormen indien er signalen zijn van beginnende problematiek (selectieve en geïndiceerde preventie).

Omdat geen enkele instelling opvoedingsondersteuning als werkveld exclusief kan claimen, moeten de verschillende aanbieders wel samenwerken. Zo ontstaat meer afstemming en samenhang in activiteiten en voorzieningen gericht op kinderen, ouders en de directe omgeving van het gezin.

Per gemeente of stad kan de samenwerkingsvorm verschillen. Eveneens zal er een verschil zijn per gemeente of stad wat structureel en regulier aan ouders kan worden aangeboden.

Om wildgroei te voorkomen, om niet onzichtbaar te worden als werkterrein formuleren we een aantal kwaliteitscriteria waarmee een basisaanbod kan worden samengesteld of beoordeeld.

1. Inbedding in lokaal sociaal beleid

- Dit beleid garandeert in de toekomst een basisaanbod opvoedingsondersteuning (=regulier basisaanbod). Samen met de reeds bestaande basisvoorzieningen in de wijken rondom kinderen, jongeren en gezinnen vormen zij de pijlers van de pedagogische infrastructuur en hulpbronnen die een belangrijke bijdrage leveren aan de ontwikkeling en opvoeding van kinderen.
- Dit beleid is verantwoordelijk op basis van de eigen omgevingsanalyse voor extra accenten in de uitbouw en organisatie van opvoedingsondersteuning (= specifiek of extra aanbod).
- Bovenstaand basisaanbod en/of specifiek aanbod kan het beste vorm krijgen in een samenwerkingsverband van verschillende instellingen onder regie van de gemeente/stad. Een gemeente of stad voert deze opdracht dus uit in partnership of besteedt de opdracht uit met zorg aan een netwerkstructuur opvoedingsondersteuning.
In afstemming met het jeugd-, gezin-, gelijke kansen- en minderhedenbeleid stelt het lokaal beleid volgende prioriteiten :
 - Aandacht en aanbod voor alle ouders met kinderen (0-21j)
 - Aandacht en aanbod voor risico-wijken en risico doelgroepen op vlak van opvoeding en ontwikkeling
 - Aandacht en aanbod voor optimale ontplooiingskansen voor het hele jonge kind en zijn ouder
 - Aandacht en aanbod voor preventie van jeugdcriminaliteit, schooluitval en antisociaal gedrag

2. geen nieuwe sector, wel een netwerkstructuur mét sectoroverschrijdende samenwerkingsrealisaties en coproducties.

Concreet betekent dit samenwerken, afstemmen, voorkomen van versnippering, vaststellen van leemtes en organiseren van nieuw aanbod. Er is geen instelling die het werkveld opvoedingsondersteuning kan claimen of geheel buiten de afstemming met anderen kan opereren.

Een opvoedingswinkel bijvoorbeeld waar ouders voor allerlei opvoedingsproblemen terecht kunnen, heeft een groter bereik onder de doelgroep en kan meer variatie aan ondersteuningsvormen bieden vanuit een **samenwerkingsverband** waarin alle instellingen een bijdrage leveren. Er is meer expertise voor handen, de toeloop van ouders is groter en spreekuren of oudercursussen kunnen eerder op verschillende locaties worden uitgevoerd. Inzet van verschillende medewerkers vanuit verschillende instellingen zorgen voor een uniek opvoedingsondersteunend aanbod dat geen enkele organisatie op zich zou kunnen realiseren. Maakt het netwerk de keuze om het basisaanbod uitsluitend vanuit één instelling te organiseren, dan is het wenselijk dat andere instellingen daarvan goed op de hoogte zijn (belang van goede informatie aan allerlei toeleiders).

Belangrijk is ook om verschillende toegangen naar een lokaal ondersteuningsaanbod te realiseren. Daarmee zal het bereik van het aanbod toenemen. Sommige ouders worden het best bereikt door laagdrempelig aanbod in hun naaste woonomgeving; sommige ouders wensen discreet advies van een professional; anderen leren het meest van een oudergroep waar ervaringsuitwisseling centraal staat; weer anderen hebben het meest aan het wekelijkse huisbezoek van een buurtmoeder die tijdelijk wat draaglast overneemt. De variatie aan ondersteuningsvormen is cruciaal. Ouders bepalen zelf welk aanbod past bij hun behoefte of waar ze het meest aan hebben.

3. Als de gemeente of stad een basisaanbod ontwikkelt met de verschillende uitvoerders spelen volgende criteria een rol:

1. Vraaggericht met aandacht voor participatie: afstemming op behoeften, belangstelling
2. Gericht op verschillende ontwikkelings- en scharniermomenten: van 0-3; 3-6; 6-12; 12-18; baby's; peuters; kleuters; lagere schoolleeftijdskinderen; pubers; jonge adolescenten;....

3. Combinatie van verschillende functies van opvoedingsondersteuning (cfr boven) : het spreekt vanzelf dat de lokale situatie bepaalt hoe uitgebreid het aanbod binnen een bepaalde functie moet zijn en welke functies prioritair worden opgenomen
4. Centrale inplanting van opvoedingsondersteuning met wijkgerichte werking ifv outreaching (bereikgericht, vindplaatsgericht,...)
5. Herkenbaar, beschikbaar, bereikbaar, betaalbaar, betrouwbaar en begrijpbaar: een loket of meerdere loketten die duidelijk bekend gemaakt worden aan alle inwoners van die gemeente of stad met een gebruiks- en klantvriendelijke werking (flexibele openingsuren, transparante werking, gastvrij, intercultureel, zo vlug mogelijk, gratis, zonder afspraak, concreet,...). We kiezen er ook expliciet voor om deze loketfunctie (in combinatie met al de andere functies) consequent de naam van **OPVOEDINGSWINKEL** te geven in heel Vlaanderen. Kwaliteitsbewaking moet in de toekomst kunnen garanderen dat dezelfde titel dezelfde lading dekt! Correct en consequent gebruik van deze naam zorgt op termijn voor bekendheid én vertrouwen bij de ouders en beroepsopvoeders.
6. Variatie in werkwijze en methodiek (multimediale infoverstrekking, telefonische ondersteuning, individuele voorlichting of advisering in een opvoedingswinkel, een consultatiebureau of aan huis, oudergroepen en cursussen, ontmoetingsactiviteiten, huisbezoeken,...)
7. Differentiatie naar doelgroep : rekening houden met gezinnen met uiteenlopende culturele achtergronden, verschillende opleidingsniveaus en gezinssituaties,...
8. Gradaties in ernst van de opvoedingsvraag: het opvoedingsondersteunend aanbod moet tegemoetkomen aan de ernst van de vastgestelde opvoedingsproblemen (dagdagelijkse opvoedingsvragen, opvoedingsspanning, opvoedingscrisis en opvoedingsnood). Het aanbod kan hierdoor ook variëren in duur en intensiteit (S, M, L, XL-aanbod)
9. Vanuit een brede basis : een basisaanbod opvoedingsondersteuning staat niet op zichzelf, maar komt het best tot zijn recht als onderdeel van een sluitende aanpak of in het kader van het integrale lokaal sociaal beleid (bv voldoende speelpleintjes in elke wijk, veilige oversteekplaatsen of verkeersdrempels,...)
10. Kwaliteitsbewaking en resultaatsverbintenissen waarin volgende aspecten vervat zitten : duidelijke visie en beleid, theoretische onderbouwing, vraaggericht, planmatige uitvoering van activiteiten en projecten, registratie, bereik van specifieke doelgroepen, bijscholing en deskundigheidsbevordering, supervisie, evaluatie,...)

3. De provincies

Kiezen voor een bottom up benadering

Opvoedingsondersteuning is best ingebed in een lokaal sociaal beleid waarbij door netwerking een basisaanbod gegarandeerd wordt (cfr. 2. De lokale overheid). Netwerken hebben het meest slagkracht als ze bottom-up groeien. Onderzoek toont immers aan dat de effectiviteit groter is naarmate samenwerking meer informeel en vanuit de praktijk van de dienstverlening ontstaat.

De provincies voeren een beleid waarbij lokale samenwerkingsverbanden gestimuleerd, gefaciliteerd en concreet ondersteund worden. Het is niet wenselijk dat één samenwerkingsmodel van bovenuit wordt opgelegd maar initiatieven moeten wel de toetsing aan kwaliteitscriteria (cfr. 2. De lokale overheid) doorstaan. De provincies leveren een bijdrage aan de kwaliteit van opvoedingsondersteuning op het lokale niveau via een impulsbeleid.

Een impulsbeleid opvoedingsondersteuning

Het impulsbeleid van de provincies draagt bij tot het ontwikkelen van nieuwe initiatieven in functie van de noden die in bepaalde regio's bestaan. De ondersteuning gebeurt via subsidiestromen, inhoudelijke en logistieke steun. Wij pleiten voor een impulsbeleid dat deze drie terreinen bestrijkt. De financiële ondersteuning mag niet losgekoppeld van het inhoudelijke luik. Om een totaalbenadering te garanderen pleiten wij voor provinciale steunpunten opvoedingsondersteuning die een dienstverlening op de tweede lijn bieden aan de lokale initiatieven opvoedingsondersteuning.

Blinde vlekken detecteren en financiële impulsen geven

Het impulsbeleid van de provincies wordt gekenmerkt door een tijdelijk karakter van subsidiestromen. Doelstelling is om soepel in te kunnen spelen op nieuwe noden op het lokale of regionale niveau zodat vernieuwende initiatieven financieel in de mogelijkheid zijn om op te starten. Het steunpunt opvoedingsondersteuning heeft een goed zicht op het werkkterrein en weet blinde vlekken te detecteren. Het steunpunt zoekt mee naar structurele inbedding van goede, vernieuwende projecten die hun meerwaarde bewezen hebben.

Lokale netwerken inhoudelijk ondersteunen

De inhoudelijke ondersteuning is gericht op het versterken van de lokale initiatieven. Het steunpunt opvoedingsondersteuning heeft een rol te spelen op het vlak van visieoverdracht en visiebewaking (toetsing van initiatieven aan de kwaliteitscriteria).

Via participatie aan lokale netwerken wordt mee richting gegeven, informatie doorgespeeld en deskundigheid ingebracht.

Het provinciale niveau gaat actief mee op zoek naar projectfinanciering .

Het steunpunt opvoedingsondersteuning bundelt goede praktijkvoorbeelden en maakt ervaringsuitwisseling mogelijk.

Beleidsoluties en nieuwe wetenschappelijke inzichten worden op de voet gevolgd en gecommuniceerd naar de basis. Nieuwe noden, behoeften en ontwikkelingen op het terrein worden overgemaakt naar het beleidsniveau.

De inhoudelijke ondersteuning gebeurt op maat en op basis van de noden en behoeften van het lokale netwerk. Dit betekent ook dat het steunpunt tijdelijk een trekkersrol kan opnemen.

Waar een basisaanbod opvoedingsondersteuning vraagt om intergemeentelijke samenwerking brengt het steunpunt opvoedingsondersteuning de relevante actoren samen en organiseert het overleg .

Ondersteunen van intermediairen

Het steunpunt opvoedingsondersteuning staat in voor een kwalitatief en actueel vormingsaanbod voor iedereen die op professionele of vrijwillige basis opvoedingsondersteuning doet (leerkrachten, beroepsopvoeders, hulpverleners, vormingswerkers, ...).

Daarnaast kan de doelgroep bij het steunpunt terecht voor achtergrondinformatie, materiaal en methodieken. Het steunpunt maakt de gebruikers wegwijs in het aanbod en biedt hen methodiekondersteuning.

4. Vlaanderen

Bieden van een beleidskader opvoedingsondersteuning

Opvoedingsondersteuning is een belangrijk spoor in een globaal beleid van maatschappelijke zorg voor ouders en kinderen. Vanuit de praktijk ontstaan tal van waardevolle initiatieven opvoedingsondersteuning . Omwille van het uitblijven van richtlijnen en eenduidigheid in visie en kwaliteitsbewaking dreigt er wildgroei, kwaliteitsverlies, verloren gaan van opgebouwde expertise... Het bestaande decreet opvoedingsondersteuning biedt slechts een antwoord op een zeer klein segment van alle noden en vragen op het terrein van opvoedingsondersteuning. Prioriteit nummer één op Vlaams niveau is een duidelijk kader waarbinnen opvoedingsondersteuning vorm moet krijgen zowel naar inhoud als naar financiering.

Samenbrengen van sectoren

Vanuit verschillende sectoren en verschillende invalshoeken wordt een bijdrage geleverd aan de uitbouw van opvoedingsondersteuning: onderwijs, algemeen welzijnswerk, opbouwwerk, kind en gezin, lokaal sociaal beleid,

bijzondere jeugdzorg ... De samenwerking op lokaal niveau krijgt in steeds meer gemeentes en steden vorm en biedt mogelijkheden tot een basisaanbod opvoedingsondersteuning. Het is belangrijk dat de sectoren ook op Vlaams niveau samengebracht worden en samen aan visievorming doen.

Afstemming in de afbakening van regio's

Een basisaanbod opvoedingsondersteuning realiseren is maar mogelijk wanneer diensten en organisaties de krachten bundelen in een netwerk. Momenteel hanteren de verschillende partners andere werkgebieden, hetgeen het overleg bemoeilijkt vb. werkgebied van de CLB's wordt bepaald door de scholen, K&G hanteert een eigen regio-indeling, partners in lokaal sociaal beleid hanteren gemeentegrenzen ... Hoe meer de afbakening van de werkgebieden samenvallen of hoe meer regioindelingen afgestemd zijn op elkaar, hoe efficiënter overleg georganiseerd kan worden.

Wetenschappelijk onderbouwde visie- en materiaalontwikkeling

Om wildgroei te voorkomen, kwaliteit te bewaken en actualisering te garanderen is er nood aan wetenschappelijk onderbouwde visie- en materiaalontwikkeling op Vlaams niveau. Hierbij is het belangrijk blijvend aandacht te geven aan het cliëntperspectief en het vraaggericht en participatief karakter van opvoedingsondersteuning te bewaken.

De kwaliteit van opvoedingsondersteunende initiatieven kan dan aan het theoretisch model met kwaliteitscriteria getoetst worden.

Vanuit het theoretisch model kunnen vormingspakketten, cursussen en opleidingen voor intermediairen gestalte krijgen of kan het bestaande opleidingsaanbod getoetst worden op een aantal kwaliteitscriteria.

Gezamenlijke profilering

In het kader van een éénvormige, transparante, klantvriendelijke, kwaliteitsvolle dienstverlening is het zinvol om informatie naar ouders mbt opvoedingsondersteuning te stroomlijnen. Vb. een centrale website, Vlaamse folders voor ouders (cfr. Campagnes van Kind en Gezin), ... waarbij positief ouderschap de insteek is.

Samenbrengen van expertise

Het is zinvol om deze opdrachten te bundelen en (samenbrengen van sectoren, wetenschappelijk onderbouwde visie- en materiaalontwikkeling, gezamenlijke profilering) te coördineren. Hierbij denken we niet aan een nieuw op te starten initiatief. Voor de uitbouw van een expertisecentrum stellen we partnerships voor tussen organisaties die kunnen terugvallen op hun reeds opgebouwde know how. Zo zou het Steunpunt Opvoedingsondersteuning Limburg haar expertise mbt materiaalontwikkeling kunnen inbrengen en verder uitbouwen. De academische wereld kan voorzien in de wetenschappelijke onderbouw. Voor elk van de opdrachten moet gezocht worden naar de best geschikte partner.

5. Denkpistes naar financiering

5.1 Aandachtspunten

Vanuit een bevraging van reeds functionerende netwerken opvoedingsondersteuning en vanuit de uitbreiding van het Vlaams Netwerk Opvoedingsondersteuning in september 2005, nemen we een aantal aandachtspunten mee die relevant zijn naar organisatie, werking en financiering van opvoedingsondersteuning in Vlaanderen.

- Er is nood aan afstemming: OO zou een plek kunnen krijgen in netwerken integrale jeugdzorg, waarbij meer partners betrokken zijn dan bij de netwerken integrale jeugdhulp. OO verdient ook een duidelijke plek binnen het lokaal sociaal beleid, waarbij de gemeentes opdracht krijgen OO te integreren.
- Netwerken zijn de beste basis voor initiatieven OO. Vanuit het beleid kan aangegeven worden welke partners niet mogen ontbreken.
- Elk netwerk heeft minimum nood aan een coördinatiefunctie en werkingsmiddelen.

- Netwerken die langer bezig zijn en daadwerkelijk activiteiten ontplooiën, signaleren dat enkel coördinatoren en werkmiddelen niet volstaan. Men stoot al snel op de beperkingen van een werking die gestoeld is op de good-will van de partners.
- De partners in de netwerken moeten de bevoegdheid en de middelen hebben om te participeren in een netwerk OO. OO moet hun taak zijn (meer dan enkel op basis van good-will).
- De toekomstige opvoedingswinkels moeten een opdracht hebben die ruimer gaat dan de eigen stad. Bepaalde functies hebben best een uitbreiding naar een regionale werking.
- Netwerken OO mogen niet enkel samengesteld zijn uit partners uit de hulpverlening. Preventie en hulpverlening zijn werkdomeinen waarbinnen samenwerking noodzakelijk is, maar ze mogen niet samenvallen. Belangrijk aandachtspunt dat opvoedingsondersteuning en pedagogische preventie andere aanpak vereisen dan hulpverlening. Hiertoe zijn overleg, vorming, opleiding, inter- en supervisie belangrijke instrumenten.
- De loketfunctie is een belangrijke, maar niet de belangrijkste of enige functie van opvoedingsondersteuning.
- Een beleidskader geeft de contouren en kwaliteitsvereisten aan, maar laat voldoende ruimte voor een lokale invulling die inspeelt op de plaatselijke noden en behoeften.

5.2 Aanzet tot een structuur OO in Vlaanderen

Vanuit deze aandachtspunten komen we tot een eerste denkplaatje naar organisatie, werking en financiering van opvoedingsondersteuning in Vlaanderen.

De opvoedingswinkels hebben een functie naar de eigen stad en naar een afgebakende regio (vb. pedagogische spreekuren organiseren/ begeleiden, methodiekondersteuning, supervisie, ...) Deze regio valt samen met een reeds bestaande indeling (zorgregio/ IJH). Eventueel kan men werken met permanenties of antenneposten in de regio. De financiering van een 'minimum' aanbod wordt gedragen door Vlaanderen. Het lokaal sociaal beleid voegt middelen toe om een ruimer aanbod te realiseren.

Per regio is er een onafhankelijke coördinator opvoedingsondersteuning die over werkmiddelen beschikt om één of meerdere netwerken concreet te ondersteunen (=trekkersrol opnemen) en een aanbod uit te werken. De partners die participeren in een netwerk worden gemotiveerd om invulling te geven aan een concreet aanbod. Dit kan door OO in hun opdracht op te nemen en hen hiervoor rechtstreeks te financieren. Een andere piste is dat de coördinator over een budget beschikt waarmee hij de expertise van de partners kan 'kopen'. In een derde scenario beheren de provincies het budget en honoreren zij de partners (het gaat hierbij niet om projectfinanciering). Financiering van het engagement van de partners en van de coördinator wordt gedragen door Vlaanderen.

De lokale netwerken kunnen een gemeente, meerdere gemeentes of een hele regio bestrijken. De werkmiddelen, logistieke ondersteuning, ... wordt door de gemeentes voorzien. Via regionale samenwerkingsverbanden creëren netwerken meer financiële mogelijkheden.

De provinciale steunpunten opvoedingsondersteuning staan in voor afstemming binnen de provincie, visieoverdracht en visiebewaking, communicatie van beleidsevoluties en nieuwe inzichten, maken ervaringsuitwisseling mogelijk, bieden achtergrondinformatie, materialen en methodieken en voorzien in een actueel vormingsaanbod. De financiering van een 'minimum' aanbod wordt gedragen door Vlaanderen. De provincies kunnen een meer uitgebreide ondersteuning organiseren, die ze zelf financieren. Afstemming tussen de convenanten Integrale Jeugdhulp en Opvoedingsondersteuning is nodig.

Een Vlaams expertisecentrum neemt de coördinerende functie voor Vlaanderen op.

De uniformiteit in naamgeving van de verschillende actoren is belangrijk. Een uniforme naamgeving staat niet in de weg dat het aanbod afgestemd is op de specifieke noden binnen de regio's (platteland, veel kansarmoede, ...).

Verder blijven overtuigen en argumenteren over de meerwaarde en het rendement van opvoedingsondersteuning lijkt overbodig. Onderzoek en literatuur wijzen voldoende op de deontologische, maatschappelijke én economische win-win.

De partners van het Vlaams netwerk delen de bezorgdheid over de beperkte aanwezigheid van de Vlaamse overheid in de huidige ontwikkelingen op vlak van opvoedingsondersteuning. Met deze nota willen wij een aanzet geven tot een beleidskader en hopen we een instrument te bieden dat uitnodigt tot dialoog.

BIJLAGE 5:
Advies van het Kinderrechtencommissariaat

datum 11-06-2007

volgnr. 2006-2007/7

Advies

Een opvoedingsondersteuning met oog voor de gezinscontext, de betrokken kinderen, de rechten van ouders en kinderen en specifieke doelgroepen

Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

Advies naar aanleiding van het voorstel van decreet van de heer Tom Dehaene, mevrouw Vera Jans, de heren Robert Voorhamme en Bart Caron en mevrouw Vera Van der Borgh en Helga Stevens, houdende de organisatie van opvoedingsondersteuning, *Parl. St.*, Vl. Parl., stuk 1178 (2006-2007) – nr. 1.

Kinderrechtencommissariaat

Leuvenseweg 86

1000 Brussel

tel.: 02-552 98 00

fax: 02-552 98 01

kinderrechten@vlaamsparlement.be

www.kinderrechten.be

1 Situering

Het voorstel van decreet houdende de organisatie van opvoedingsondersteuning schetst de organisatie van de opvoedingsondersteuning vanuit het aanbodperspectief. Het decreet definieert opvoedingsondersteuning als 'de laagdrempelige, gelaagde ondersteuning van opvoedingsverantwoordelijken bij de opvoeding van kinderen'. Zowel op lokaal als op stedelijk en Vlaams niveau komen er actoren en initiatieven die elk een taak in die opvoedingsondersteuning vervullen. Tweejaarlijks zal de Vlaamse regering rapporteren over de werking en de activiteiten van de betrokken actoren aan het Vlaams parlement.

1.1. Opvoedingsondersteuning op lokaal niveau

Op lokaal niveau komt een lokaal overleg opvoedingsondersteuning en een coördinator opvoedingsondersteuning. De coördinator nodigt minstens het OCMW, huisartsen, kleuter-, basis- en secundaire scholen, het CLB, het maatschappelijk opbouwwerk, ouderverenigingen, diensten voor gezinszorg, de lokale politie, verenigingen waar armen het woord nemen, het sociaal-cultureel vormingswerk en Kind en Gezin voor het overleg uit.

Samen ontwikkelen ze, op basis van afstemming en in het kader van het sociaal lokaal beleid, acties rond opvoedingsondersteuning. Ze informeren, sensibiliseren en detecteren opvoedingsvragen en -problemen.

Een coördinator wordt aangesteld door het OCMW of de gemeente. Hij organiseert het lokaal overleg, probeert het lokale aanbod aan opvoedingsondersteuning op de vraag af te stemmen, en rapporteert aan het lokaal overleg en het Expertisecentrum.

1.2. Opvoedingsondersteuning in 13 centrumsteden¹

Op stedelijk niveau krijgen actoren subsidies en ondersteuning voor een opvoedingswinkel. Hiervoor moeten ze een samenwerkingsverband aangaan en deelnemen aan het lokaal overleg opvoedingsondersteuning. Volgende opdrachten moeten ze vervullen: info over opvoeding ter beschikking stellen, algemene opvoedingsvragen beantwoorden, advies geven bij specifieke opvoedingsvragen, opvoedingsproblemen detecteren, doorverwijzen en kwantitatieve gegevens verzamelen. Ze moeten een ruimte creëren waar opvoedingsverantwoordelijken elkaar kunnen ontmoeten, opleiding, vorming of training kunnen volgen en op een lichte ambulante ondersteuning kunnen rekenen.

De principes die de opvoedingswinkels in hun werking moeten respecteren zijn: toegankelijkheid, vraaggerichtheid, subsidiariteit, multidisciplinair en differentiatie in het aanbod naar specifieke doelgroepen en naar de leeftijd van het kind.

Om over de kwaliteit van de opvoedingswinkel te waken, kent de Vlaamse regering kwaliteitslabels toe².

¹ Concreet gaat het om de grootsteden Antwerpen en Gent en de centrumsteden Aalst, Brugge, Genk, Hasselt, Kortrijk, Leuven, Mechelen, Oostende, Roeselare, Sint-Niklaas en Turnhout en de Vlaamse Gemeenschapscommissie, die optreedt als bevoegd bestuur voor de het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad.

² Ook aan actoren die niet in een centrumstad liggen en die aan de voorwaarden van een opvoedingswinkel voldoen, wordt een kwaliteitslabel toegekend.

1.3. Opvoedingsondersteuning op Vlaams niveau

Op Vlaams niveau komen er Vlaamse coördinatoren opvoedingsondersteuning en komt er een Expertisecentrum. Het centrum verzorgt de inhoudelijke uitbouw van de opvoedingsondersteuning. Het heeft een info- en documentatiecentrum, ontwikkelt en verspreidt methodieken, vormt en traint professionals, ontwikkelt basisinformatie en ander tekstueel of audiovisueel materiaal over de opvoeding van kinderen in diverse levensfasen, volgt wetenschappelijk onderzoek op, verzekert een telefonische dienstverlening voor opvoedingsvragen en werkt mee aan opvoedingsondersteunende televisieprogramma's³. De Vlaamse coördinatoren ondersteunen de lokale coördinatoren in de uitoefening van hun opdracht, moedigen gemeentes aan om een lokale opvoedingscoördinator aan te duiden en stemmen samen met de lokale coördinatoren het bovenlokaal aanbod aan opvoedingsondersteuning af. Zelf worden ze door de provincie ondersteund en hebben ze ten hoogste één provincie als werkingsgebied.

1.4. Initiatieven inzake voorlichting, opleiding, vorming en training

Naast de bovenstaande initiatieven kunnen verenigingen die een voorlichtings-, vormings-, of trainingsactiviteit rond de opvoeding van kinderen organiseren een forfaitaire tegemoetkoming aanvragen.

1.5. Het voorstel van decreet schept een kader, geen inhoud

Omschrijven we het decreet naar inhoud in één woord dan is 'kaderdecreet' het meest gepaste woord. Het decreet somt op wie de actoren in de opvoedingsondersteuning zijn, geeft aan hoe deze actoren met elkaar verbonden zijn en stelt wat hun taken en werkingsprincipes zijn.

Het decreet spreekt zich niet expliciet uit over belangrijke inhoudelijke vragen. Zo wordt niet uitgesproken hoe het beleid naar gezinnen kijkt. Is de relatie tussen ouder en kind een geïsoleerd gebeuren waarin de ouder de enige verantwoordelijke is? Of bepalen ook tal van structureel maatschappelijke factoren, waar ouder noch kind een invloed op hebben, die relatie? Waar het Kinderrechtencommissariaat zeer nadrukkelijk die link met de context erkend wil zien, is het decreet hier onduidelijk over.

Het decreet zegt ook niet wat opvoeding is. Zien we opvoeding als een éénrichtingsrelatie en stelt de ondersteuning zich enkel voor ouders open? Of erkennen we het als een wederzijdse beïnvloedende relatie waarin ouders en kinderen bij wijze van spreken elkaar opvoeden? Zoja, kunnen dan ook kinderen, samen met de ouder of alleen, beroep doen op ondersteuning? Het Kinderrechtencommissariaat kiest voor deze laatste invulling.

Het decreet omschrijft niet wat een 'goede' opvoeding is. Dat is maar goed ook, indien we ouders in hun rechten en in hun rol willen respecteren. Maar ook al zijn er geen mirakelrecepten van wat een 'goede' opvoeding is, toch moeten in de opvoedingsrelatie ook de rechten van de kinderen gerespecteerd worden en moeten hun belangen gestimuleerd worden. Het decreet duidt echter nergens aan hoe de rechten van het kind een plaats krijgen in de werking van de opvoedingsondersteunende actoren.

³ We mogen dan wel hopen dat deze programma's voldoende respect opbrengen voor de rechten van de betrokken kinderen, en meer bepaald voor hun recht op inspraak en toestemming en hun rechten op privacybescherming.

Het voorstel focust ook enkel op de ouder-kind-verhouding alsof kinderen en jongeren enkel thuis opgevoed worden. Zelf geven jongeren aan hoe ook de samenleving, de school, jeugdbewegingen, vrije tijdsvoorzieningen, 'de straat' ... mee vorm geven aan hun opgroeien⁴. De ruimere maatschappelijke context en randvoorwaarden voor een harmonieus opgroeien komen in dit decreet niet aan bod.

Het antwoord op deze vragen is een taak van het Expertisecentrum. Het adviescomité⁵ van het Expertisecentrum verstrekt advies over de inhoudelijke aspecten van opvoedingsondersteuning.

⁴ CARRETTE, V., Opvoedingsondersteuning belicht vanuit een kinder- en jongerenperspectief, *Tijdschrift voor Welzijnswerk*, 29e jg., nr. 269, juli 2005, p. 32.

⁵ Het adviescomité bestaat uit opvoedingsexperten en vertegenwoordigers van de Vlaamse regering.

2 Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind

Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind is een juridisch document dat de rechten voor kinderen uittekent. Het is een internationaal bindende minimumnorm, die sturend is voor het beleid inzake de rechten van het kind. Het Verdrag is geen handboek over opvoeding. Wel omvat het o.m. rechten van kinderen in, op en door het gezin, rechten die de relatie tussen ouder en kind mee vorm geven, en rechten die de relatie tussen ouder en kind mee ondersteunen.

Welbepaalde artikelen omschrijven fundamentele rechten van kinderen die ook in de gezinscontext waargemaakt moeten worden. Kinderen hebben o.m. recht op inspraak (art. 12), vrijheid van meningsuiting (art. 13), vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst (art. 14), privacy (art. 16) en informatie (art. 17). Ze hebben recht op vrijheid van vereniging (art. 15), gezondheid en gezondheidszorg (art. 24), sociale zekerheid (art. 26) en recht op vrije tijd, ontspanning en culturele activiteiten (art. 31). Opvoedingsondersteunende acties en initiatieven kunnen en moeten deze rechten ook mee bevorderen.

Een aantal bepalingen verwijzen ook naar verplichtingen van de overheid met betrekking tot de ouder-kindrelatie.

— Artikel 2: Non-discriminatie

Het principe dat alle rechten van toepassing zijn op alle kinderen zonder enige uitzondering, en de verplichting van de Staat om kinderen tegen om het even welke vorm van discriminatie te beschermen. De Staat mag geen enkel recht schenden en moet positieve acties ondernemen om alle rechten te bevorderen.

— Artikel 3: Het belang van het kind

Alle acties met betrekking tot het kind dienen ten volle rekening te houden met zijn of haar belang. De Staat is verplicht adequate zorgen te verlenen wanneer ouders of andere verantwoordelijken ter zake in gebreke blijven.

— Artikel 5: De leiding door ouders en de groeiende capaciteiten van het kind
De plicht van de Staat tot respect voor de rechten en verantwoordelijkheden van ouders (en van de ruimere familie) om het kind leiding te geven overeenkomstig zijn groeiende capaciteiten.

— Artikel 9: Recht op ouders en op contact met beide ouders

Het recht van het kind om met zijn/haar ouders samen te leven, tenzij geoordeeld wordt in overeenstemming met de toepasselijke procedures dat dit onverenigbaar is met zijn/haar belang en het recht om contact te onderhouden met beide ouders, wanneer het kind gescheiden leeft van één of beide ouders.

— Artikel 18: Verantwoordelijkheden van ouders

Het principe dat beide ouders gezamenlijk de eerste verantwoordelijken zijn voor de opvoeding van hun kinderen, en dat de Staat hen bij deze taak dient te ondersteunen.

— Artikel 19: Recht op bescherming tegen mishandeling en verwaarlozing
De verplichting van de Staat om kinderen te beschermen tegen elke vorm van mishandeling door ouders of door andere personen die verantwoordelijkheid dragen voor de zorg voor het kind, en om in verband hiermee preventieve maatregelen te nemen en behandelingsprogramma's op te zetten.

— Artikel 27: Recht op een passende levensstandaard
Het recht van kinderen om een passende levensstandaard te genieten, de primaire verantwoordelijkheid van de ouders hiervoor, en de plicht van de Staat om er voor te zorgen dat deze verantwoordelijkheid kan opgenomen worden en ook opgenomen wordt.

3 Overwegingen van het Kinderrechtencommissariaat

3.1. De plaats van de maatschappelijke context van het gezin in de opvoedingsondersteuning

De relatie tussen ouder en kind is geen geïsoleerd gebeuren. Tal van factoren, waarover ouder noch kind controle hebben, beïnvloeden deze relatie. Een zwakke sociaal economische positie, gezondheidsproblemen, een gebrek aan fysieke en psychische ruimte zijn maar drie voorbeelden van beïnvloedende factoren.

Zitten ouders met opvoedingsvragen dan hebben ze recht op ondersteuning. Artikel 18 van het Verdrag stelt dat ouders de eerste opvoedingsverantwoordelijken zijn en dat de Staat hen daarbij dient te ondersteunen. Deze ondersteuning kan verschillende vormen aannemen. Bijvoorbeeld: veilige ruimtes voor kinderen buiten het gezin, financiële steun via de kinderbijslag, dienstverlening via Kind & Gezin, preventieve kindergeneeskunde, onderwijs, sociale huisvesting, ... en ook informatie en advies over de relatie tussen ouder en kind bij opvoedingsvragen en –spanningen.

Deze laatste vorm van steun aan ouders is geen overbodige luxe. Steeds meer ouders hebben behoefte aan deze vorm van ondersteuning. Dat is niet alleen zo voor problematische gezinssituaties maar ook voor opvoedingsvragen in de dagelijkse gezinscontext. Veel ouders voelen zich onzeker. Ongeveer 46% heeft het gevoel de opvoeding niet goed in de hand te hebben en 28% van de ouders twijfelt soms of ze het wel aankunnen⁶.

Het Kinderrechtencommissariaat bracht deze nood aan ondersteuning al geregeld onder de aandacht. In boeken, jaarverslagen, adviezen en op studiedagen pleiten we voor een laagdrempelige, eenvoudige, niet-stigmatiserende, niet-sturende, vraaggerichte informatieve steun.

We leggen het accent op opvoedingsondersteuning als basisvoorziening voor alle gezinnen. Dit is een voorziening die zich buiten alle hulpverlening bevindt. De aanleiding voor een vraag is het louter deel uitmaken van een gezin, vereist niet steeds het hebben van een (afgeleidend) 'probleem'.

We benadrukken het belang van een ruime, diverse en flexibele steun die de context van het gezin respecteert. Hierbij dient opvoedingsondersteuning ouders te respecteren in hun ouderrol en moet dit empowerend zijn eerder dan ouders opnieuw in een afhankelijkheidspositie te brengen of, erger nog, hen te culpabiliseren. We pleiten voor een steun die ingaat op vragen zoals die bij ouders en kinderen leven. We leggen de nadruk op het aanspreken van de deskundigheid van de betrokkenen. En we hechten belang aan het zoeken naar oplossingen die het gezin bij een specifieke situatie vooruit brengt. Dat kunnen opvoedingstips en ambulante ondersteuning zijn maar ook informatie over diensten die instaan voor financiële steun, huisvesting, spel en vrijetijdsactiviteiten, school en kinderopvang, gezondheidszorg, mantelzorg, ...

⁶ DE RYCKE, L. (2003); 'Beleving van het gezin: de relatie tussen ouders en kinderen.', in ACKAERT, L., BRANTS, P., DE RYCKE, L. en VAN DEN BERGH, B., *Kom je dat thuis eens vertellen? Visies van ouders en kinderen over het dagelijkse leven in het gezin*, Leuven, Acco, p. 128. Zie ook CARRETTE, V., o.c., p. 25 en verwijzingen aldaar.

We pleiten zowel voor formele basisvoorzieningen als voor informele ontmoetingsmomenten waar ouders en kinderen terecht kunnen met hun vragen of ideeën over hun relatie, ‘good practices’⁷ die verder uitgebouwd en ondersteund worden, gratis telefoonlijn voor ouders en kinderen, activiteiten voor ouders en kinderen in de rand van de kinderopvang, de school, ...

Het voorstel van decreet gaat duidelijk in op een algemene vraag naar ondersteuning die bij ouders leeft. Afhankelijk van de goodwill van de gemeente of het OCMW komt er een lokaal overleg opvoedingsondersteuning en worden opvoedingsondersteunende acties georganiseerd. Aan welke werkingsprincipes deze acties moeten voldoen, wordt in het voorstel van decreet echter niet geduid. Ook voor de initiatieven inzake voorlichting, opleiding, vorming of training rond de opvoeding van kinderen worden geen werkingsprincipes toegelicht. Enkel de opvoedingswinkels krijgen een reeks van werkingsprincipes mee, m.n.: toegankelijkheid, vraaggerichtheid, subsidiariteit, multidisciplinair en differentiatie in het aanbod naar specifieke doelgroepen en de leeftijd van het kind.

Het Kinderrechtencommissariaat stelt voor om naast deze werkingsprincipes **ook respect voor de rechten van de ouder en het kind en respect voor de context van gezin als werkingsprincipes** op te nemen. En dit **zowel voor de opvoedingswinkels als voor de lokale acties en de initiatieven inzake voorlichting, opleiding, vorming. Deze principes moeten ook het werk van het Expertisecentrum inspireren.**

3.2. De plaats van kinderen in de opvoedingsondersteuning

Artikel 5 van het Verdrag stelt dat de staat de plicht heeft de rechten en de verantwoordelijkheden van de ouders (en de ruimere familie) van het kind om leiding te geven, te respecteren. Artikel 18 van het Verdrag zegt dat de staat hen bij deze verantwoordelijkheid moet ondersteunen.

Het voorstel van decreet houdende de organisatie van opvoedingsondersteuning komt expliciet tegemoet aan artikel 5 en 18. Dit is helaas niet het geval voor artikel 12. Kinderen worden in dit voorstel niet erkend als actor in de ouder-kindrelatie⁸. Het Kinderrechtencommissariaat, de Kinder- en Jongerentelefoon en ook Teleonthaal wijzen nochtans elk jaar op de vele gezinsvragen die ze van minderjarigen krijgen. Zowel bij het Kinderrechtencommissariaat als bij Teleonthaal staan deze vragen in aantal bovenaan.

De meeste meldingen over het gezin bij het Kinderrechtencommissariaat gaan over concrete opvoedingssituaties, waar minderjarigen en volwassenen op zoek gaan naar oplossingen voor gezinsproblemen. Het gaat over kleine meningsverschillen, zware conflicten, geweld en alle gradaties daartussen. Minderjarigen melden dat ze hun betrokkenheid bij afspraken en beslissingen in het gezin belangrijk vinden. Ze kaarten hun gebrek aan privacy in hun gezin aan.

De meldingen over het gezin beperken zich niet alleen tot de ouders. Kinderen hebben ook heel wat contacten met de rest van de familie: grootouders, ooms en tantes, broers en zussen spelen vaak ook een belangrijke rol in hun opvoeding.

⁷ Vb: infoavond over taalontwikkeling in de crèche, voordracht over leerstoornissen van het Oudercomité, kindvriendelijke ruimtelijke ordening...

⁸ Zie ook CARRETTE, V., o.c., p. 25-35. De auteur heeft het onder andere over het feit dat jongeren zelf aangeven dat ze vaak de oplossingsvaardigheden van het eigen gezin waarderen, niet steeds of niet te snel hulp van buitenaf willen, maar wel een positieve betrokkenheid van steunfiguren appreciëren wanneer ze het moeilijk hebben.

Ook daar kunnen problemen ontstaan. Twee soorten klachten vinden we in de meldingen terug: het gebrek aan contact met hun familie en problemen in de relatie tussen het kind en zijn familie.

Bovenstaande voorbeelden maken duidelijk dat ook minderjarigen met tal van ouder-kind relatie vragen zitten. Ouder en kind beïnvloeden elkaar. Beiden hebben vragen bij het gedrag van de andere. Beiden voelen aan wat een fijne of geen fijne ouder-kind relatie is. En beiden vragen wel eens raad aan derden. Niet onbelangrijk is dat kinderen niet enkel als vragende partij een rol kunnen spelen, maar zeker ook als deel van de oplossing. De ondersteunende rol die kinderen spelen binnen een gezin wordt hier sterk onderschat.

Het voorstel van decreet definieert opvoedingsondersteuning enkel als de laagdrempelige, gelaagde ondersteuning van opvoedingsverantwoordelijken. Het decreet spreekt zich niet uit over een aanbod dat ook voor minderjarigen openstaat en lijkt dat daarmee uit te sluiten.

Het Kinderrechtencommissariaat is van mening dat de deuren van opvoedingswinkels niet voor minderjarigen mogen gesloten blijven. Ook zij zitten met vragen omtrent de ouder-kind relatie. Reeds vaker spraken we deze wens uit in onze jaarverslagen. Ook in ons verkennend gesprek met het kabinet van minister Vervotte over de invulling van opvoedingsondersteuning hebben we o.a. daarop accent gelegd.

Definiëren we opvoedingsondersteuning als ‘de laagdrempelige, gelaagde ondersteuning van de ‘relatie’ tussen de opvoedingsverantwoordelijken en hun kinderen’, dan hebben zowel de opvoedingsverantwoordelijken als de betrokken kinderen evenveel kans om tot hun recht te komen. Tevens komen we met deze suggestie tegemoet aan de bereidheid die reeds bij sommige opvoedingswinkels leeft. In onderzoek⁹ lezen we dat minderjarigen de weg naar de opvoedingswinkels nog niet echt vinden, maar als ze hem vinden, worden ze wel verder geholpen.

3.3. De plaats van preventie in de opvoedingsondersteuning

Het voorstel van decreet spreekt zich niet uit over wat opvoeding of wat goede opvoeding is. Het voorstel van decreet gaat niet expliciet in op voorwaarden en (maatschappelijke) doelstellingen bij het recht op ondersteuning. Dat is positief. Al te vaak worden te hoge doelstellingen toegedicht aan dergelijke ondersteuning: de kinderen moeten tijdig worden ‘bijgestuurd’, latere delinquentie moet voorspeld en vermeden worden, gezondheidsrisico’s moeten genoteerd worden. Zonder oog te hebben voor de ruimere context, leiden dergelijke doelstellingen ertoe dat de ouders al te snel als enige verantwoordelijken worden ‘aangepakt’ indien het dan toch fout loopt, alsof enkel zij aan de basis liggen van mogelijk probleemgedrag van hun kinderen. Problemen bij kinderen en jongeren kunnen namelijk ook meer structurele oorzaken hebben (bijvoorbeeld: slechte huisvesting, weinig of geen toegang tot voorzieningen...).

Een waarlijk basisaanbod stelt deze doelgebonden eisen niet.

Wel kent het voorstel van decreet **detectie- en doorverwijzingstaken aan de opvoedingsondersteunende actoren** toe. En **participeert de politie aan het lokaal overleg opvoedingsondersteuning**.

⁹ Regionale Stuurgroep Limburg. (2003). *Onderzoek naar leereffecten van de werking van de opvoedingswinkel in Genk in functie van regionale aanmelding en netwerkvorming*. Zie: http://www.jeugdhulp.vlaanderen.be/14_limburg/definitieve_documenten/rjtj-onderzoek_leereffecten.pdf.

Hier treedt het risico van functieverwarring op. Ook op het vlak van deontologie en beroepsgeheim kunnen hier problemen opduiken.

Het lokaal overleg opvoedingsondersteuning detecteert opvoedingsproblemen, de opvoedingswinkels detecteren opvoedingsproblemen en verwijzen, indien nodig, door. Deze detectie en doorverwijzing heeft positieve en negatieve kanten.

Dit is positief, zolang de detectie en de doorverwijzing de rechten van kinderen en ouders respecteert. **Detectie kan de gezinscontext en de schending van de rechten van ouders en kinderen in kaart brengen.** Ze kan het gebrek aan ondersteuning door maatschappelijk structurele problemen blootleggen. **Doorverwijzing kan de toegang tot de sociale, economische en culturele grondrechten¹⁰ helpen garanderen.**

Dit kan negatief zijn, wanneer daardoor de leiding en de opvoedingsverantwoordelijkheid gefnuikt wordt van de ouders (en de ruimere familie) van het kind.

Vraag is tegelijk hoe de actoren in de opvoedingsondersteuning het vertrouwen zullen blijven behouden van de gezinnen, indien zij weten dat de 'ondersteuners' tegelijk de 'detectors' zijn.

Dit probleem stelt zich zeker voor de politie, die bij het lokaal overleg betrokken is. Dit kan ouders en kinderen weerhouden van tijdig aan te kloppen. Wat is de rol van de politie bij dit overleg? Kan dit het vertrouwen van de gebruikers niet aantasten?

Ook de plaats en de functie van de preventieteams werpt deze vragen op. Dreigt de opvoedingsondersteuning zo toch niet te veel het 'voorgeborgte' van de hulpverlening te worden?

3.4. De plaats van specifieke doelgroepen in de opvoedingsondersteuning

Het Kinderrechtencommissariaat pleit voor een basisvoorziening voor alle gezinnen, in en buiten de centrumsteden, voor kleuters, tieners, adolescenten, ter ondersteuning van algemene en erg specifieke behoeften....

3.4.1. Opvoedingsondersteuning voor kinderen die niet in een centrumstad leven

Woont een gezin in een centrumstad dan kan dit gezin op een opvoedingswinkel rekenen. Het voorstel van decreet houdende de organisatie van opvoedingsondersteuning kent subsidies toe aan actoren in een centrumstad wanneer ze voor een opvoedingswinkel kiezen.

Gezinnen die niet in een centrumstad wonen hebben minder ondersteuningsgaranties. Het voorstel van decreet houdende de organisatie van opvoedingsondersteuning laat de ondersteuning (te veel?) van de goodwill van de gemeente of het OCMW afhangen.

¹⁰ Sinds 12 februari 1994 bevat de Belgische grondwet met artikel 23 een bepaling over sociale, economische en culturele grondrechten. Als overkoepelend grondrecht erkent de grondwetgever het recht op een menswaardig leven. Hij expliciteert dit algemeen sociaal grondrecht verder in: het recht op arbeid en vrije beroepskeuze, het recht op sociale zekerheid, bescherming van de gezondheid en sociale, geneeskundige en juridische bijstand, het recht op een behoorlijke huisvesting, het recht op bescherming van een gezond leefmilieu, en het recht op culturele en maatschappelijke ontplooiing.

Stellen zij geen lokale opvoedingscoördinator aan, organiseren ze geen lokaal overleg opvoedingsondersteuning en maken ze geen centen vrij (bv. een opvoedingswinkel) dan moet dit gezin naar een centrumstad gaan om op zijn ondersteuning te kunnen rekenen.

3.4.2. Opvoedingsondersteuning voor alle leeftijden

Onderzoek¹¹ over opvoedingsondersteuning stelt dat opvoedingsondersteuning vooral georganiseerd wordt voor ouders met jonge kinderen tot 12 jaar. Gezinnen met adolescenten krijgen in de praktijk te weinig¹² ondersteuning.

Dit voorstel van decreet komt enigszins tegemoet aan dit hiaat. ‘Kind’ definieert het decreet als: de persoon bedoeld in artikel 1 van het Verdrag inzake Rechten van het Kind aangenomen te New York op 20 november 1989.

Zowel de opvoedingswinkels als het Expertisecentrum moeten oog hebben voor de diverse levensfasen van kinderen. Het Expertisecentrum zal informatie ontwikkelen over de opvoeding van kinderen in diverse levensfasen. Deze informatie is bestemd voor het lokale overleg opvoedingsondersteuning en de opvoedingswinkels. De opvoedingswinkels moeten basisinformatie ter beschikking stellen over het opvoeden van kinderen in diverse levensfasen. Initiatieven inzake voorlichting, opleiding, vorming of training rond de opvoeding van kinderen krijgen deze opdracht niet mee. **Het Kinderrechtencommissariaat suggereert om ook bij deze initiatieven rekening te houden met de diverse levensfasen.**

3.4.3. Opvoedingsondersteuning voor kinderen van een specifieke doelgroep

Artikel 2 van het Verdrag stelt op formele wijze dat de lidstaten alle rechten van kinderen moeten waarborgen ‘zonder discriminatie van welke aard ook, ongeacht ras, huidskleur, geslacht, taal, godsdienst, politieke of andere voorkeuren, nationale, etnische of maatschappelijke afkomst, vermogen, handicap, geboorte of andere omstandigheid van het kind of van zijn (of haar) ouder of wettige voogd.’

Dit voorstel van decreet komt tegemoet aan artikel 2 van het Verdrag. Het decreet sluit niemand uit en waar nodig moeten de opvoedingswinkels hun aanbod differentiëren naar specifieke doelgroepen. **Het Expertisecentrum, de initiatieven inzake voorlichting, opleiding, vorming of training rond de opvoeding van kinderen en ook het lokale overleg opvoedingsondersteuning krijgen deze opdracht spijtig genoeg niet expliciet mee.**

In ons verkennend gesprek met het kabinet van minister Vervotte over de invulling van opvoedingsondersteuning hebben we ook expliciet aandacht gevraagd **voor ouders en kinderen uit gescheiden gezinnen, gezien de frequentie en ernst van de vragen in deze materie.**

¹¹ FLAMENT, I. & VANDERFAEILLE, J. (2006). Opvoedingsondersteuning... en (allochtone) gezinnen met adolescenten. *Tijdschrift voor Welzijnswerk*, jaargang 30, 278, p. 31-38.

¹² Er zijn ook uitzonderingen. Zie o.m. Regionale Stuurgroep Limburg. (2003). *Onderzoek naar leereffecten van de werking van de opvoedingswinkel in Genk in functie van regionale aanmelding en netwerkvorming*. Zie: http://www.jeugdhulp.vlaanderen.be/14_limburg/definitieve_documenten/rtj-onderzoek_leereffecten.pdf.

Jaar na jaar trekken we aan dezelfde alarmbel¹³. Een op de vier meldingen bij het Kinderrechtencommissariaat gaat over problemen van kinderen van wie de ouders niet samenwonen of beslisten om uit elkaar te gaan. Ze hebben klachten over de verblijfs- en omgangsregeling, spreekrecht, onderhoudsplicht, verloop/duur van de procedure, parentale ontvoering en de relatie tussen ouder en kind.

Als ouders uit elkaar gaan, blijven ze samen verantwoordelijk voor de opvoeding van de kinderen. Maar vaak zitten ouders zo met elkaar in conflict dat dit zich ook laat voelen in de ouder-kind relatie. Ze slagen er niet om met elkaar een open gesprek te hebben of hun ouderschap te reorganiseren. Ze willen of kunnen deze problematiek niet voor de rechtbank brengen. Op het advies om hulpverlening in te schakelen, antwoorden ze meestal negatief. Hulpverlening impliceert het akkoord en de medewerking van beide ouders en dit ontbreekt meestal.

Het Kinderrechtencommissariaat hoopt dat **het lokaal overleg opvoedingsondersteuning, de opvoedingswinkels, het Expertisecentrum en de initiatieven inzake voorlichting, opleiding, vorming of training rond de opvoeding van kinderen ook deze gezinnen (blijven) ondersteunen.**

¹³ Zie ook www.kinderrechten.be, doorklikken op 'ouder dan 18', actie rechten thuis met alle informatie over kinderen en scheiding.

4 Advies van het Kinderrechtencommissariaat

In het kader van het voorstel van decreet houdende de organisatie van opvoedingsondersteuning vraagt het Kinderrechtencommissariaat:

- Opvoedingsondersteuning te herdefiniëren als: de laagdrempelige, gelaagde ondersteuning van de 'relatie' tussen de opvoedingsverantwoordelijken en hun kinderen. Dankzij deze herdefiniëring hebben zowel de betrokken kinderen als de opvoedingsverantwoordelijken evenveel kans om tot hun recht te komen.
- De lijst van de werkingsprincipes voor alle actoren¹⁴ in de opvoedingsondersteuning uit te breiden met 'respect voor de rechten van ouders en kinderen', en 'respect voor de gezinscontext'.
- De detectietaak van het lokaal overleg opvoedingsondersteuning en de opvoedingswinkels en de doorverwijzingstaak van de opvoedingswinkels meer specifiek te definiëren en af te lijnen. Met name de rol van de politie dient in deze uitgeklaard te worden.
- De initiatieven inzake voorlichting, opleiding, vorming rond de opvoeding van kinderen moeten aandacht hebben voor de diverse levensfasen van kinderen.
- Gezinnen die niet in een centrumstad wonen moeten evenveel ondersteuningsgaranties hebben. Het mag niet enkel afhankelijk gesteld worden van de goodwill van de gemeente of het OCMW.
- Het lokaal overleg opvoedingsondersteuning, het Expertisecentrum en de initiatieven inzake voorlichting, opleiding, vorming rond de opvoeding van kinderen moeten ook aandacht hebben voor specifieke doelgroepen.
- Het voorstel van decreet houdende de organisatie van opvoedingsondersteuning duidt niet wat de specifieke doelgroepen zijn. We hopen dat het lokaal overleg opvoedingsondersteuning, de opvoedingswinkels, het Expertisecentrum en de initiatieven inzake voorlichting, opleiding, vorming of training rond de opvoeding van kinderen ook gescheiden gezinnen (blijven) ondersteunen.

¹⁴ Acties van het lokaal overleg opvoedingsondersteuning, de initiatieven inzake voorlichting, opleiding, vorming rond de opvoeding van kinderen, het Expertisecentrum, ...

BIJLAGE 6:

Uiteenzetting van de Vlaamse Jeugdraad

VJR-070619-HOO-N1

HOORZITTING
"Organisatie opvoedingsondersteuning" -Vlaams Parlement,
19/06/07

Bie Vancraeynest, woordvoerder van Vlaamse Jeugdraad

Geachte dames en heren parlementsleden,

Ik wil u graag eerst bedanken voor uw uitnodiging voor deze hoorzitting. Wij vinden het belangrijk om beleidsmakers de stem van kinderen en jongeren te laten horen en waarderen het dat het Vlaams Parlement ook vandaag beroep doet op de Vlaamse Jeugdraad om zijn werkzaamheden te verrijken met onze inbreng.

De Vlaamse Jeugdraad houdt sterk aan een participatieve manier van werken. Een hoorzitting voorbereiden, vraagt dan ook van ons enige voorbereidingstijd. Wij vinden het belangrijk om de sector en ons brede netwerk te betrekken bij onze standpunten om gedragenheid te creëren voor de standpunten die we innemen. We vinden het belangrijk om ook terugkoppeling te voorzien naar andere sectoren en partners. Vandaar dat onze tussenkomst eerder kort zal zijn en wij niet onmiddellijk oplossingen zullen formuleren die aan onze eigen opmerkingen kunnen tegemoet komen.

Opvoeden is moeilijk. De wereld waarin wij onze kinderen en jongeren grootbrengen wordt steeds complexer en hetzelfde geldt ook voor de opvoedingssituatie van veel kinderen en jongeren. Een decreet opvoedingsondersteuning is dan ook geen overbodige luxe.

Het decreet dat hier voor ligt heeft een aantal sterke punten: krachten worden gebundeld, er is een integrale aanpak, er wordt aan expertiseopbouw gedaan. Ook het feit dat zo nadrukkelijk ook tijd en ruimte is voor adolescenten in de initiatieven, daar zijn we blij mee.

Niet alleen opvoeden maar ook opgroeien is moeilijk. De weg naar volwassenheid is niet altijd geplaveid over rozen, er wordt veel van mensen verwacht, ook in hun eerste 18 levensjaren. Vele mensen kijken met zoete herinneringen terug op hun jeugd jaren, (kijk maar naar het succes van de nostalgie van de Fixkes!). Maar is het niet zo dat, als we eenmaal volwassen zijn, we eigenlijk een beetje onze groeipijnen vergeten zijn? Bij de ene jongere doen die groeipijnen al wat meer zeer dan bij een andere...

Daarom willen we een aantal bemerkingsen formuleren die allemaal vertrekken van hetzelfde uitgangspunt: kinderen en jongeren.

Als Vlaamse jeugdraad beschouwen we het als onze taak om beleidsmakers te dwingen om een bril op te zetten waarmee ze naar de wereld kunnen kijken als kinderen en jongeren.

Misschien zien ze dan wel het volgende:

- Wat is opvoeding?
Opvoedingsondersteuning wordt in dit decreet nogal eng ingevuld als ‘het weerbaarder maken van de opvoedingsverantwoordelijken’ en ook de term ‘opvoedingsverantwoordelijken’ wordt nogal eng ingevuld. De term empowerment wordt –terecht- gebruikt als het gaat over ouders maar is opvoeding niet ook per definitie het empoweren van kinderen en jongeren? En dat kan toch alleen maar als kinderen en jongeren bij hun eigen opvoedingsproject worden betrokken? Opvoeding is een wisselwerking waarin evenveel vertrekt van bij kinderen en jongeren, dan dat er aankomt. De stem van kinderen en jongeren klinkt ons inziens te weinig door in dit decreet.
- Wie voedt op?
Een kind wordt in de eerste plaats door zijn ouders opgevoed, maar daarnaast ook door heel wat meer mensen in zijn familie en nog veel meer daarbuiten. Veel van die actoren worden actief bij het hier uitgetekende beleid betrokken maar we missen hier toch een belangrijke speler De brede jeugdwerksector! Jongeren worden ook in het jeugdwerk opgevoed. Kinderen brengen een stuk van hun vrije tijd door in een jeugdbeweging, jeugdcentrum of jeugdhuis en worden ook daar opgevoed. Zeker als het gaat om het ontwikkelen van sociale vaardigheden of het functioneren in onze maatschappij. Ook bij ons in het Vlaamse jeugdwerk is een schat aan pedagogische informatie en ervaring te vinden en ook wij zitten met de nodige pedagogische vragen.
- Dit decreet wil een opvoedingsondersteuning voorstaan die niet betuttelend en niet stigmatiserend is. Toch kunnen we ons niet van de indruk ontdoen dat de vraag naar opvoedingsondersteuning niet alleen vertrekt van de noden van kinderen, jongeren en hun ouders maar ook als bestrijding van maatschappelijke problemen moet dienen. Opvoeding als middel om de jeugddelinquentiestatistieken te doen dalen. Dat leiden we bijvoorbeeld af uit het feit dat bij het lokale overleg wel de politie wordt naar voren geschoven als uit te nodigen gesprekspartner maar niet de lokale jeugdraad. Wij zien heus wel de link tussen preventie en opvoedingsondersteuning maar hopen dat de twee niet worden gelijkgeschakeld.
- Daarbij aansluitend merken we op dat er ook op federaal niveau initiatieven zijn rond opvoeding. We denken daarbij aan de ouderstage waar ouders ‘verplicht’ worden ‘ondersteund’, op straffe van boete. Dat is een ander signaal dan de ‘vrijblijvendheid’ die in dit decreet een uitgangspunt is. Dat zijn volgens ons tegenstrijdige signalen.

Dit decreet inspireert ons als spreekbuis van kinderen en jongeren en als vertegenwoordiger van de jeugdwerksector om ons te bezinnen over onze eigen ‘opvoedende’ rol. We willen ook u oproepen om binnen maar ook ver buiten de muren van deze instelling een breed debat te organiseren, met alle belanghebbenden, middenveldactoren,... over de wijze waarop wij in Vlaanderen opvoedingsondersteuning wil invullen en waarmaken. Wij, als Vlaamse jeugdraad zijn zeker bereid om daarin onze bijdrage te leveren.

BIJLAGE 7:
Uiteenzetting van de Gezinsbond

Gezinsbond

Troonstraat 125 - 1050 Brussel

Tel. 02 507 88 77 - E-mail: studiedienst@gezinsbond.be

Hoorzitting Opvoedingsondersteuning

SD/HT/EC

Commissie Welzijn, Volksgezondheid en Gezin*dinsdag 19 juni 2007*

De toenemende aandacht voor opvoedingsondersteuning overtuigt heel wat ouders om een oplossing te zoeken voor hun concrete vragen. Het doorbreken van het taboe rond opvoedingsvragen is een positieve evolutie, maar tegelijk kunnen we uit de vele telefoontjes afleiden dat een grote groep ouders niet goed weet waar ze terecht kunnen met hun vraag.

De Gezinsbond is blij dat een nieuw kader hier verandering in wil brengen: door meer afstemming en samenwerking krijgt het bestaande aanbod een plaats en kan gezocht worden naar eventuele hiaten in het aanbod. Kwaliteitsbewaking en laagdrempeligheid zijn hierbij de kernboodschappen.

De Gezinsbond heeft een lange traditie in opvoedingsondersteuning voor zowel ouders van jonge kinderen als van tieners, en dit gespreid over een brede waaier van publicaties, oefenscholen, vormingsreeksen, en gezinsactiviteiten waar ouders samen met hun kinderen leuke dingen doen. We geloven in de troeven van het sociaal-cultureel werk, en worden in die overtuiging gesteund door de grote waardering van ouders voor ons aanbod. De erkenning van de eigenheid van het sociaal-cultureel werk mag niet beperkt blijven tot woorden, tot 'engagementsverklaringen' in het decreet, maar vraagt om een daadwerkelijke ondersteuning en evenwaardige behandeling. Opvoedingondersteuning op maat houdt in dat de vraag en de concrete situatie van de ouder het vertrekpunt is, maar ook dat de ouder de keuze heeft waar en hoe hij geholpen wil worden. Voor het antwoord op een gelijkaardige vraag zal de ene ouder inspiratie vinden in een tijdschrift, een ander in een pedagogisch adviesgesprek, terwijl een derde voldoening haalt uit een gesprek met andere ouders.

De Gezinsbond wil een constructieve partner zijn in het streven naar een complementair aanbod aan opvoedingsondersteuning, en wil daarom een aantal bekommernissen meegeven:

- Het Triple P programma heeft ontegensprekelijk zijn kwaliteiten, maar ook zijn beperkingen, die we in een vorige hoorzitting al meegaven. Triple P kijkt niet verder dan de ouder-kindrelatie, en heeft minder oog voor belangrijke effecten zoals (h)erkenning in de uitwisseling met andere ouders, opbouw van sociale netwerken... Triple P wordt nergens expliciet vernoemd in het decreet, maar verwijzingen als 'evidence based' laten vermoeden dat het sterk zal meespelen. De grootschalige training van professionelen in het Antwerpse pilootproject bevestigen dit.

De Gezinsbond wil garanties dat het al dan niet 'Triple P- getraind zijn', of het al dan niet overnemen van het Triple P programma geen voorwerp van criteria zullen worden, noch om deel te nemen aan de samenwerkingsverbanden, noch met betrekking tot het aanbod of de vormingsmedewerkers zelf.

- Er worden vandaag enorme budgetten besteed aan de training van professionelen (Triple P). Dit mag niet leiden tot een opvoedingsondersteunend aanbod met twee snelheden, met als koplopers getrainde professionelen en in de achterhoede gemotiveerde vrijwilligers, die moeten werken binnen een kader waarin ze niet ernstig worden genomen of zich niet thuis voelen. Voor een organisatie als de Gezinsbond, waar lokale vrijwilligers mee instaan voor de programmatie van het aanbod, is het niet evident om in elk lokaal overleg te zetelen. Zo kan het zijn dat binnen een bepaalde gemeente wel vormingsactiviteiten van de Gezinsbond doorgaan, maar niemand in het lokaal overleg kan zetelen. Het is niet duidelijk hoe dit aanbod dan kan worden afgestemd met de andere partners. Als de overheid de rol van het sociaal cultureel vormingswerk echt ernstig neemt, dringt een ondersteuning zich op. Mogelijk kunnen de provincies een rol spelen in de vorming van deze mensen zodat ze voldoende gewapend in de lokale netwerken kunnen meedraaien.
- De preventieconsulenten uit de Bijzondere Jeugdbijstand krijgen een coördinerende taak toebedeeld in de samenwerkingsverbanden. Opvoedingsondersteuning is echter veel meer dan het vermijden van een instroom naar de Bijzondere Jeugdbijstand. De Gezinsbond is bezorgd dat doelstellingen zoals het versterken van sociale netwerken, gesterkt worden in de ouderrol door (h)erkenning en uitwisseling met andere ouders ondergeschikt zullen worden.
- Opvoedingsondersteuning is geen eiland. We herhalen hiermee onze meer fundamentele bedenking bij de achterliggende visie bij het decreet. De Gezinsbond plaatst in zijn eigen werking opvoedingsondersteuning binnen een totaalaanbod aan gezinnen, waarbij streven naar gezonde en betaalbare huisvesting, kosteloos leerplicht onderwijs en betaalbare hogere studies; een haalbare combinatie gezin-arbeid en voldoende financiële armslag voor alle gezinnen de opvoedingsondersteuning schragen. Die totaalaanpak willen we terug vinden in het decreet, door een bijkomende functie aan opvoedingsondersteuning te geven: namelijk het signaleren van problemen op andere domeinen, problemen die niet zelden aan de basis liggen van 'opvoedingsproblemen'. Wanneer steeds meer ouders bijvoorbeeld vragen hebben over lastige, oververmoeide peuters, kan een betere combinatie gezin-arbeid wellicht mee helpen aan een oplossing ten gronde. En wanneer het spijbelen alsmaar toeneemt, kan de school zijn verantwoordelijkheid niet zomaar verschuiven naar het thuismilieu.

Opvoedingsondersteuning mag geen symptoombestrijding worden.

Hier ligt zeker een rol voor het Vlaams Expertisecentrum, waaraan de Gezinsbond voluit zijn medewerking wil verlenen.

BIJLAGE 8:

Uiteenzetting van PPJ – Werkgeversfederatie voor Jeugdzorg

Visie op het voorstel van decreet Opvoedingsondersteuning

PPJ is een erkende werkgeversfederatie jeugdzorg en staat voor ongeveer 30% van de inrichtende machten voor de sectoren Kinderopvang, Gezins- en Opvoedingsondersteuning en Bijzondere Jeugdbijstand. Vooreerst willen we de leden van de Commissie Welzijn danken voor de uitnodiging om hier vandaag ons standpunt te mogen toelichten.

Als sectorcoördinator van onder andere de sector van de gezins- en opvoedingsondersteuning binnen PPJ werd me gevraagd hier te spreken. Gezien de uitnodiging voor deze hoorzitting ons pas bereikte eind vorige week, was er geen mogelijkheid meer om dit voor te bereiden met de sector binnen PPJ.

Evenwel is het voorstel van decreet opvoedingsondersteuning reeds enige tijd onderwerp van besprekingen en aldus baseer ik mij op eerder ingenomen standpunten en besprekingen inzake.

Graag begin ik met een positieve noot. Vanuit PPJ zijn we tevreden dat er werk wordt gemaakt van opvoedingsondersteuning. Ons inziens is er geen discussie over de noodzaak van regelgeving en richtlijnen om opvoedingsondersteuning in Vlaanderen en Brussel te stroomlijnen. Het voorstel van decreet opvoedingsondersteuning zoals het nu voorligt, is een sterk decreet, met waardevolle ideeën.

Van dit forum willen we dan ook graag gebruik maken om een aantal punten te benadrukken en om enkele bijstellingen en verfijningen te formuleren. In deze uiteenzetting geef ik een zestal algemene bedenkingen en ga daarbij in op enkele artikels uit het voorstel.

1 definiëring en positionering

Om te beginnen gaan we in op de definiëring en positionering van opvoedingsondersteuning. De goede basis van een decreet ligt bij de goede definiëring en formulering. Op pagina 2 in de toelichting kunnen we de doelstellingen van opvoedingsondersteuning terugvinden.

Wij zijn zeer tevreden dat bij deze doelstelling de nadruk ligt op het sterker maken van opvoedingsverantwoordelijken en het vergroten van kansen bij kinderen. Het gegeven dat door het nastreven van deze doelstelling onrechtstreeks eventueel zwaardere problemen kunnen vermeden worden, is voor de leden gezins- en opvoedingsondersteuning bij PPJ een belangrijk maar secundair effect.

Immers, opvoedingsondersteuning situeert zich vóór de opvoedingshulpverlening en dient er dan ook los van te staan.

Waar het kaderdecreet Integrale Jeugdhulpverlening de hulpverlening coördineert, staat dit decreet voor de organisatie en coördinatie van de opvoedingsondersteuning. Begrijp niet dat wij deze twee in die mate opgesplitst zien dat geen overleg mogelijk is. Maar er dient

voldoende aandacht te gaan naar het onderscheid zodoende overlappingsen in doelstellingen, opdrachten en doelgroep tegen te gaan.

We merken dat doorheen het voorstel van decreet deze verbinding tussen ondersteuning en hulpverlening wel wordt behouden. We veronderstellen maar dat enkel de inzet van preventieconsulenten – en niet de geest van het decreet – deze link bewerkstelligt.

Vanuit PPJ blijven we pleiten om de preventieconsulenten structureel te verankeren binnen de opvoedingsondersteuning en de linken tussen opvoedingsondersteuning en opvoedingshulp weg te nemen. Hierdoor zal het doel van opvoedingsondersteuning duidelijker zijn en zal de verwarring en de linken met opvoedingshulp voor de publieke opinie verdwijnen.

2 structuur

Als tweede punt van bespreking zijn we zeer tevreden om vast te stellen dat een aantal structuren uit vorige voorstellen van dit decreet tot een minimum beperkt werden. In het voorstel van decreet wordt – terecht – het overleg op lokaal niveau als eerste ankerpunt gezien. De bovenlokale structuur wordt aangegrepen om de pedagogische signaalfunctie op te nemen en om de link met de Integrale Jeugdhulpverlening (via Vlaamse coördinatoren) te verzorgen.

Hoe dan ook zien we binnen het voorstel van decreet opvoedingsondersteuning wel een groot aantal geledingen: lokale coördinatoren met lokaal overleg, ook bovenlokaal overleg, opvoedingswinkels (vanuit samenwerkingsverbanden), Vlaamse coördinatoren, initiatieven VTO en een Vlaams expertisecentrum. Deze structuur is qua omvang te vergelijken met sectoren zoals kinderopvang, onderwijs. En vraagt dus eigenlijk om de benoeming van opvoedingsondersteuning als een wezenlijke sector. In dat geval kan er in die mate aandacht gaan naar de coördinatie en verschillende niveaus.

Maar we willen blijven aanhalen dat binnen dit voorstel deze structuur volgens ons nog steeds teveel gericht is op een bovenstructuur, in plaats van het lokale. Zo pleiten wij ervoor om op z'n minst het lokaal overleg en het samenwerkingsverband te laten samenvallen. Men ervaart momenteel in de praktijk dat wat op het lokaal overleg besproken en beslist wordt, niet altijd altijd haalbaar en uitvoerbaar is voor het samenwerkingsverband bij wie de opdracht terecht komt.

Er dient binnen een structuur voldoende aandacht te gaan naar de werkelijke uitvoering van opvoedingsondersteuning, met gedreven, gevormde, opgeleide actieve mensen. De voorgestelde structuur is naar ons aanvoelen in contrast met de voorziene middelen. We bepleiten de nadruk op het lokale, ook indien dit tot gevolg heeft dat andere (hogere) niveaus worden beperkt.

3 lokale coördinatoren

Als derde stellen we vast dat de lokale coördinatoren een belangrijke functie wordt toebedeeld. Ze zijn de trekker van het lokaal overleg en in de centrumsteden eveneens van de opvoedingswinkels. In artikel 3 schrijft men dat deze “worden tewerkgesteld door de

gemeente, een intergemeentelijk samenwerkingsverband of door de Vlaamse Gemeenschapscommissie”. Ook staat in artikel 8 over diezelfde lokale coördinator dat “worden aangeduid door en onder de actoren [van lokaal overleg]”. **Gezien het belang van een lokale coördinator missen we hierbij de criteria voor aanwerving en de procedure.**

Ons voorstel is dat de aanwerving gebeurt op basis van een selectie door een neutrale, gemandateerde selectiecommissie die bij wijze van voorbeeld kan bestaan uit: de gemeente / OCMW, uit gebruikers en vertegenwoordigers van de koepels actief binnen opvoedingsondersteuning.

Elke lokale jury bepaalt voorafgaand de criteria voor aanwerving. Pluralisme en politieke ongebondenheid zijn basiscriteria naast uiteraard de vakkennis van de betrokkenen.

4 opvoedingswinkels

Over de opvoedingswinkels willen we enkele zaken aanhalen, een vierde onderdeel in onze uiteenzetting, artikelen 6 en 7 van het voorsten van decreet.

Voor de implementatie en werking van de opvoedingswinkels voorziet men een lokale coördinator. Uit de recente oproep van minister Vervotte blijkt dat dit gaat over één fulltime voor de grootsteden, en een halftime voor de andere centrumsteden. Daarnaast worden werkmiddelen voorzien en de ondersteuning ter plaatse door de preventieconsulenten. Ook vrijwilligers worden vermeld in het voorstel van decreet.

Mensen met ervaring in een opvoedingswinkel geven duidelijk aan dat de voorziene subsidies en personeel ontoereikend zijn. We tellen immers acht opdrachten van een opvoedingswinkel. En zelfs met goed opgeleide vrijwilligers is dit aanbod – dat gericht is naar de populatie van een centrumstad – niet realiseerbaar met schaarse middelen.

Iedereen kan er mee akkoord gaan dat het van belang is om de juiste mensen te hebben om deel uit te maken van deze samenwerkingsverbanden.

Binnen dit voorstel wordt gewag gemaakt van het inzetten van personeelsleden van de actoren. Voor ons dient dit niet uitgesloten te worden, maar de werkdruk kennende, mag dit niet ten koste gaan van de basisopdrachten van deze actoren. Men mag niet zomaar uitgaan van deelname onder het mom van collectieve verantwoordelijkheid. Men rekent op de “goodwill” van personen, maar deelname aan het overleg kan niet zonder meer verwacht worden. Er dient iets tegenover te staan. We willen hiermee niet zeggen dat alle personen verplicht moeten deelnemen, we zien meer heil in de deelname van gedreven mensen, maar opportuniteiten dienen toch gecreeerd te worden. Een mogelijkheid kan ook zijn om dit overleg te laten samenvallen met andere bestaande overlegstructuren waar trouwens ook vaak dezelfde partners reeds aan tafel zitten.

Het inzetten van vrijwilligers kan voor ons ook een mogelijkheid zijn. Maar opvoedingsondersteuning is in die mate belangrijk dat het niet zomaar aan vrijwilligers kan worden overgelaten tenzij deze worden gescreend (obv vastgelegde criteria) en ook grondig worden gevormd.

We willen blijvend oog hebben voor een professionele uitbouw van de opvoedingsondersteuning (en dus zijn middelen nodig).

De decreetindieners maken expliciet melding van een leeftijdsdiversiteit binnen het team van de opvoedingswinkels. We kunnen dit volgen maar bepleiten toch ook **andere vormen van**

diversiteit te bewaken. We denken hierbij in eerste instantie aan: culturele diversiteit, sociale diversiteit, desgevallend ideologische diversiteit en genderdiversiteit.

Zoals geweten voorziet men één opvoedingswinkel per centrumstad. De logica van de centrumfunctie ontgaat ons. Dit lijkt ons in tegenstrijd met de laagdrempeligheid waar de indieners van het voorstel van decreet toch van uitgingen. Als opvoedingsondersteuning er dient te zijn voor alle gezinnen, dan schieten opvoedingswinkels in centrumsteden daar tekort. **Wij pleiten vanuit cliëntbelang voor een aanmoedigingsbeleid vanuit de overheid naar meerdere initiatieven toe, en niet louter binnen een centrumstad, ook bij regionale samenwerkingsverbanden, zodat de laagdrempeligheid is gegarandeerd.**

5 Vlaams expertisecentrum

Als voorlaatste punt van bespreking, staan we graag even stil bij het Vlaams expertisecentrum. Het positioneren van het expertisecentrum bij K&G lijkt logisch te zijn. Procedureel hadden we het echter op prijs gesteld indien voorafgaand aan het debat binnen het Vlaams Parlement het Raadgevend Comité van K&G zich had kunnen uitspreken over de rol, de positionering en de taak van K&G in deze. We constateren nu dat het RC – in weze samengesteld vanuit het werkveld – volledig buitenspel wordt gezet.

Wij stellen voor om vooralsnog hen te bevragen alvorens het Expertisecentrum van start gaat.

Opvoeding is zeer waardengevoelig. We hopen dan ook dat dit, en andere thema's, voorwerp van overleg en bespreking worden binnen het Vlaams expertisecentrum. Het is volgens ons cruciaal een waardetoetsing te geven in functie van de verscheidene ideologieën en culturen die tot de doelgroep van dit decreet behoren.

6 kwaliteit verzekeren (wetenschappelijk onderzoek, evaluatie, bijsturing)

Tot slot gaat onze aandacht naar de garantie tot kwaliteit via wetenschappelijk onderzoek, evaluatie en bijsturing.

Ons voorstel is dat de overheid wetenschappelijk onderzoek zou laten uitvoeren naar de noden aan opvoedingsondersteuning in Vlaanderen bij aanvang. Op basis van dat rapport zou men dan een tijdspad van groei en uitbouw van de opvoedingsondersteuning in Vlaanderen moeten opstellen.

We hebben het over kwalitatief onderzoek: Wat zijn de behoeften? Wat is de relatie tussen opvoedingsopvattingen die verschillende doelgroepen? Hoe bereiken we die gezinnen die zelf de stap naar opvoedingsondersteuning niet zetten? - Maar eveneens over kwantitatief onderzoek: Welke regio's bakenen we af bij opvoedingsondersteuning? Wat is de actieradius van een opvoedingswinkel / van een netwerk opvoedingsondersteuning?

We gaven het reeds aan bij de inleiding. We zien een decreet van opvoedingsondersteuning als een beginpunt. Met de implementatie ervan pleiten we voor regelmatige evaluatie met de mogelijkheid tot herzieningen. Opvoedingsondersteuning is dynamisch, laat deze dynamiek

ook bestaan binnen de regelgeving en in het mogelijk kunnen bijsturen van het decreet, met name met **een ingebouwde periodieke herziening**.

7 besluitend

We zien veel mogelijkheden in het voorstel van decreet en zouden het ook mits nog een aantal aanpassingen van start laten gaan. Bij deze aanpassingen dient de nadruk te liggen op uitvoering en op het lokaal niveau; en de (momenteel nog) beperkte middelen daar in te zetten.

Om de maatschappelijke meerwaarde te kunnen bereiken achten we het noodzakelijk dat men grondig onderzoek voert naar effectiviteit en efficiëntie om enerzijds een tijdspad op te zetten en anderzijds ook gaandeweg het decreet te kunnen bijsturen.

In onze uiteenzetting werd ook duidelijk dat er toch voldoende middelen dienen voorzien te worden om aan de uitgangspunten van het decreet te kunnen voldoen. We willen dan ook vragen dat als bijlage bij het voorstel van decreet een financiële planning en tijdspad wordt toegevoegd. Dit om de nodige opvoedingsondersteuning werkelijk te kunnen omzetten zoals bedoeld in de geest van het decreet.

PPJ – document – 19 juni 2007.

BIJLAGE 9:

Uiteenzetting van het Vlaams Welzijnsverbond

**Hoorzitting Opvoedingsondersteuning
Vlaams Parlement dinsdag 19-06-07
Bijdrage Vlaams Welzijnsverbond.**

1. Het Vlaams welzijnsverbond wil de initiatiefnemers voor het opstellen van dit decreet gemeend proficiat wensen. Het gaat over een kwestie die in onze samenleving steeds belangrijker wordt en ook naar de toekomst toe nog aan belang zal winnen. Het is misschien de eerst keer dat zo stevig werd doorgedacht om een preventief gerichte aanpak van opvoedingsondersteuning in een samenhangend kader te plaatsen. Wat ons vooral positief stemt is de nadruk op het werken aan sociale netwerken van mensen die met hun opvoeding alleen dreigen te staan. (cfr ons eigen project : verbindingen versterken vermeld in de vorige hoorzitting). Wat meteen ook aangeeft dat sociale selectiviteit een belangrijk begrip zal zijn in de werking en zal aanzetten tot het permanent zoeken van aangepaste methoden om deze mensen te bereiken en te kunnen ondersteunen. Men komt niet zo maar naar een opvoedingswinkel als men geen problemen heeft, want hoe dan ook blijft de drempel hoog.

2. Daarover is al veel gezegd en in de groei en bijsturing van het voorstel van decreet werd er met tal van zaken reeds rekening gehouden. Het kan dan ook niet de bedoeling zijn om het debat volledig te heropenen. Toch enkele bedenkingen die daar geen afbreuk aan willen doen, maar enkele accenten scherper in het licht stellen:

2.1. Ook al wordt terecht het onderscheid tussen opvoedingsondersteuning en opvoedingshulp gemaakt, houdt dit decreet wellicht toch te weinig rekening met het noodzakelijke en vruchtbare partnerschap tussen de beide 'circuits'. De zogenaamde grijze zone in het continuüm geeft aan dat dit onderscheid niet zo makkelijk te maken is. De overgang van opvoedingsondersteuning naar opvoedingshulp en de verwijzing en samenwerking die daar mee samenhangt wordt in het decreet weinig geëxpliciteerd.

Betrokkenheid van centra en diensten voor opvoedingshulp wordt wel voorzien, maar verder wordt op geen enkele wijze de taakverdeling en de samenwerking concreet gemaakt. Laat staan dat de inzet van bijkomende middelen in het kader van de samenwerking wordt vermeld.

Zo kan b.v. de vraag gesteld worden wie de noodzakelijke loketfunctie zal bemannen of bevrouwen en op welke wijze de nieuwe aanbreng van cliënteel die wordt doorverwezen kan ingepast worden in het bestaande cliëntenbestand van het aanbod rond opvoedingshulp.

In heel de opsomming van belangrijke diensten ontbreekt volgens ons alleszins een meer expliciete positionering van de CKG's die door de overheid juist in het perspectief van preventie rond opvoedingsproblematiek zijn geplaatst. Zij zijn de eerste lijn in de opvoedingshulp. Zij moeten de overgang in het continuüm in eerste instantie verzekeren. CKG's hebben hier een grote know-how en expertise.

Vandaar het belang dat zij in de samenwerkingsverbanden worden opgenomen tot op het bestuurlijk niveau. Wat op dit moment niet verzekerd is want onder Art 5 ten 12e vallen zij niet onder vernoemde artikelen van het decreet van Kind en gezin, maar onder het niet vermelde Art. 8.

Dit maar als voorbeeld om aan te geven dat de betrokkenheid en samenwerking met de opvoedingshulp die juist het geheel tot een samenhangend kader maakt nog iets kan bijgestuurd worden. Ook al is het natuurlijk positief dat er nog veel ruimte gelaten wordt om dit in het kader van het overleg verder in te vullen.

2.2. Een tweede bedenking gaat over het inschakelen van vrijwilligers, wellicht o.a. om de belangrijke loketfunctie in de opvoedingswinkel te bemannen of te bevrouwen. Maar ook om als steun in gezinnen op te treden bij opvoedingsonzekerheid (cfr de vzw Domo of Auxilia).

Versta ons niet verkeerd wij zijn daar niet tegen, wel integendeel. Vrijwilligers kunnen vanuit hun ervaringsdeskundigheid (cfr het EVC verhaal) een belangrijke rol daarin spelen en de bezorgdheid van de omgevende samenleving voor mensen met opvoedingsvragen op een goeie wijze concretiseren.

Maar een echte keuze wordt daarvoor echter niet gemaakt. Zij duiken plots op in de uitwerking van het decreet en spijtig genoeg wordt daar nergens voor ondersteuning en omkadering van deze vrijwilligers iets voorzien. Wellicht is dit allemaal de taak van de coördinator, die zowat het manusje doet al moet worden. Dan hadden we dit wel graag in zijn takenpakket opgenomen gezien. Of is het zo dat men daarvoor rekent op de aanpassing van het decreet op het vrijwilligerswerk in de

gezondheids- en welzijnssector, waarover hier ook een gedachtewisseling heeft plaats gehad. Ook dat zouden we in dit geval graag bevestigd zien.

2.3 . Tenslotte willen we nog iets zeggen over de waardebetrokkenheid van elke vorm van opvoedingsondersteuning. Opvoeden is nooit een louter instrumentele, methodische zaak waarbij je alleen over de goede basishouding, vaardigheden en tips moet beschikken om erin te slagen. Opvoeden vertrekt vanuit en wordt steeds mee gestuurd door een onderstroom van visie op mens en samenleving. Dit hangt samen met de cultuur en de bestaande diversiteit in brede zin van mensen. Dit geldt zeker maar niet alleen voor allochtone mensen waar het respect voor hun eigen cultuur steeds meer als een evidentie wordt aanzien. Maar dit geldt evenzeer voor alle anderen. Het is dan ook te betreuren dat daarover in het decreet niets wordt gezegd, ook al is het niet zo eenvoudig om daar concrete organisatorische gevolgen naar de uitwerking van het aanbod uit te trekken. Toch pleiten we er voor om deze diversiteit in het opzetten van opvoedingsondersteuning iets meer te expliciteren.

Tot daar geachte vergadering, enkele bedenkingen waarvan wij hopen dat hiermee in een allerlaatste versie nog kan mee rekening gehouden worden.

Nogmaals dit doet niet af aan onze globale erg positieve appreciatie van dit voorstel van decreet.

BIJLAGE 10:

Uiteenzetting van het Steunpunt Algemeen Welzijnswerk

Opvoedingsondersteuning Steunpunt Algemeen Welzijnswerk

- Brede visie op opvoeding in Toelichting, maar niet genoeg gewaarborgd in Decreet
 - Rechtenbenadering (cf. Kinderrechten)
 - Expertise bij partners in netwerk
 - Aandacht voor + 12 jarigen (>25%)
 - Aandacht voor specifieke vragen (bv. 12% echtscheiding)
 - Wederkerige relatie
 - Drempelverlaging/taboe doorbrekend (meer kanalen)
 - Opvoeding = meerzijdig (beleving jongere of opvoedingsverantwoordelijke; communicatie; bemiddeling);
 - 'vertaalslag'! (vb. verwevenheid met relatie ouders, beleving echtscheiding)

Integrale en gecoördineerde benadering: bovenlokaal?

- Organisatie bovenlokale (wat en wie)
 - Vlaams/provincie
 - Netwerkgroep's IJH = integrale, overkoepelende
 - Opvoedingswinkel
 - Samenwerkingsverband opvoedingswinkel
 - 3 kritische succesfactoren
 - Inbreng van expertise partners IJH
 - Doorstroming waarborgen naar partners IJH
 - Afstemming op lokale
 - Voorstel amendement Art.6§1,2^e *'het bestaat uit meerdere actoren die deelnemen aan het lokaal overleg opvoedingsondersteuning bedoeld in artikel 3, eerste lid, 2^e en actoren uit de netwerken Integrale Jeugdhulpverlening'*
 - Aanvulling Art.6§1,3^e: *'...door actoren uit de netwerken Integrale Jeugdhulpverlening en door gevormde vrijwilligers'*
- Afstemming lokaal – bovenlokaal: Lokaal Sociaal Beleidsplan

Integrale en gecoördineerde benadering

- Afstemming Decreten AWW - IJH – OO
 - Kerntaken AWW: preventie - onthaal – vraagverheldering (detectie! en doorstroming)
 - AWW = buffer; laagdrempelige begeleiding gezinnen, relaties, jongeren voor toegangspoort IJH
 - Expertise specifieke doelgroepen en thema's (cf. nota in bijlage)

Integrale en gecoördineerde benadering

- Opvoedingsondersteuning en IJH: coördinatie
- Opvoedingsondersteuning:
 - Beleidsorgaan (interne coördinatie Vlaamse Gemeenschap met Agentschappen en het Departement Welzijn, Afdeling Welzijn en Samenleving)
 - Specifieke overheidsopdrachten (bv. allocatie van middelen)
 - Expertisecentrum Opvoedingsondersteuning: 2 functies
 - Coördinatie van een kennis- en expertisenetwerk: Stuurgroep met relevante actoren (o.a. Kind en Gezin, VVSG, SAW...)
 - Specifieke coördinerende opdrachten cfr. Artikel 12 (bv. implementatie Triple P, Digitaal Platform, basisinformatie verzamelen, ontwikkelen en verspreiden)
- Voorstel Amendement Artikel 11,§1: "Bij Kind en Gezin wordt het Vlaams Expertisecentrum voor opvoedingsondersteuning opgericht, dat bestaat uit een stuurgroep en een operationele cel"
- (toevoeging aan §2.) 'De stuurgroep waarborgt de ontwikkeling van een kennis- en expertisenetwerk en bestaat minimaal uit experts en vertegenwoordigers van de relevante actoren: de 6 sectoren van de Integrale Jeugdhulp, de lokale besturen en van de ouders en kinderen.'
- Zonder aanpassing op beleidsniveau en op het niveau van het Expertisecentrum: geen vertegenwoordiging sectoren Algemeen Welzijnswerk, Samenlevingsopbouw...

Opvoedingswinkel

- Kansen en bedreigingen
 - Organisatie (materieel,, info & vorming, training, kennis, expertise)
 - Netwerken en samenwerkingsverbanden (lokale, partners)
 - Permanentie
 - Triple P op gang brengen
 - Nieuwe werkvormen en samenwerking als buffer (groepswork, verenigingsleven, samenlevingsopbouw, cultuur en onderwijs, vrijwilligerswerk)
 - detectie = toename vraag bij RTJ (laagdrempelige begeleiding)
 - Competentiebevordering opvoedingsverantwoordelijken
 - Aandacht voor specifieke groepen (kansarmen, allochtonen)
- Billijk en redelijk minimumkader voorzien!

Bemerkingen bij het voorstel van decreet m.b.t. opvoedingsondersteuning

Vlaams parlement – Stuk 1178

8 juni 2007

Aan de leden van de commissie Welzijn, Volksgezondheid en Gezin,

Het Steunpunt Algemeen Welzijnswerk onderschrijft het belang dat in het Vlaams regeerakkoord wordt gehecht aan opvoedings- en gezinsondersteuning. Met het voorstel van 'decreet houdende de organisatie van opvoedingsondersteuning' beogen de initiatiefnemers *“een versterkt en meer afgestemd en gestroomlijnd aanbod van opvoedingsondersteuning”*.

Op 23 april bezorgden we aan de indieners van het voorstel van decreet een nota met opmerkingen bij de voorlopige versie van 11 februari 2007. De verhouding van dit decreetvoorstel tot reeds bestaande decreten (algemeen welzijnswerk, lokaal sociaal beleid, integrale jeugdhulp, sociaal-cultureel werk) blijft o.i. nog onvoldoende uitgeklaard. Daarom hernemen we in bijlage onze opmerkingen bij het eerste tekstvoorstel

In de definitieve versie van het voorstel van decreet (Stuk 1178, Nr.1 – 30 maart 2007) werden een aantal wijzigingen aangebracht die een antwoord geven op enkele van onze opmerkingen. We blijven echter een aantal fundamentele bekommernissen hebben t.a.v. het voorstel.

- Het voorstel blijft primair gericht op “opvoedingsverantwoordelijken”, maar in de toelichting wordt gesteld dat “de betrokkenheid van kinderen niet in de weg staat” (p.2). Hiermee worden kinderen inderdaad als actor in de opvoeding erkend. Onze bekommernis blijft echter dat opvoedingsproblemen in de praktijk niet alleen worden gesignaleerd en gedefinieerd door (en vanuit het perspectief van) opvoedingsverantwoordelijken, maar ook door kinderen zelf. Opvoedingsvragen kunnen zowel door kinderen als door ouders aangekaart worden. Opvoedingsvragen zitten ook vaak vervat in een ander thema. Zo blijkt 12% bvb. van de vragen bij de opvoedingswinkel in Turnhout te gaan over scheidingssituaties.
- Het is een goed zaak dat tgo. de oorspronkelijke tekst is de definitie van “opvoedingsverantwoordelijken” verruimd is naar professionelen en vrijwilligers.
- De CAW's worden terecht gezien als een voorziening met een opdracht naar een breder werkgebied. De nieuwe versie van de tekst blijft echter onduidelijk. Zeker in de 14 centrumsteden, maar ook in andere gemeenten, hebben de CAW's immers een lokaal aanbod. Daarom blijven we het nodig vinden om deze centra ook op te nemen in de lijst van verplicht uit te nodigen actoren voor het lokaal overleg opvoedingsondersteuning, om van daaruit mee te kunnen werken aan o.m. de realisatie van een opvoedingswinkel.

- De subsidie-enveloppe voor de opvoedingswinkel wordt terecht niet meer gekoppeld aan een “personeelsformatie”, maar aan de te bereiken resultaten. Anderzijds is de personeelsformatie die minister Vervotte ter beschikking stelt (zie de recent verspreide oproep aan de 14 centrumsteden) wel heel erg beperkt. Men rekent blijkbaar sterk op het engagement van de verschillende betrokken sectoren. Het decreet opvoedingsondersteuning dreigt daardoor neer te komen op een louter voluntaristisch beleidskader, met het risico dat de middelen verder versnipperd worden over verschillende onthaalpunten, waarin permanentie moet verzekerd worden.
- Bij de opdrachten van de opvoedingswinkels werd het begrip “lichte ambulante hulp” vervangen door “ondersteuning aanbieden”. Dit gaat in de richting van een duidelijker onderscheid tussen laagdrempelige “opvoedingshulp” en (preventieve) “opvoedingsondersteuning”. Toch vrezen we dat er op dit punt veel onduidelijkheid zal blijven bestaan, vooral inzake de relatie tussen dit decretaal kader en het bestaande kader van het decreet Integrale Jeugdhulp.
- Dat de lokale coördinator ook tewerkgesteld kan worden in een intergemeentelijk samenwerkingsverband is een positieve wijziging, die perspectief geeft op een meer regionale aanpak. De bovenlokale aanpak blijft echter in het voorstel van decreet erg summier uitgewerkt. De organisatie van dit bovenlokale niveau is o.i. een noodzakelijke en kritische succesfactor. Een verbinding met de netwerkregio’s van Integrale Jeugdhulp is een mogelijkheid, temeer omdat daarin reeds enkele belangrijke actoren betrokken zijn. Op die manier kunnen lokale initiatieven inzake opvoedingsondersteuning en regionaal georganiseerde jeugdhulp-functies ook beter op elkaar aansluiten.
- In hoofdstuk 5 worden in de nieuwe versie meer bepalingen ingevoerd over initiatieven inzake voorlichting, opleiding, vorming of training. Deze initiatieven worden terecht niet meer uitsluitend gekoppeld aan erkende verenigingen van sociaal-cultureel werk.
- Het adviescomité van het Vlaams expertisecentrum betreft enkel de vertegenwoordigers van de intern verzelfstandigde agentschappen (art. 11 §2). We vragen om ook vertegenwoordigers van het Departement WVG op te nemen, omdat deze administratie via haar afdeling “Welzijn en samenleving” o.m. bevoegd is voor algemeen welzijnswerk, armoedeverenigingen, opbouwwerk en lokaal sociaal beleid.
Naast dit overlegforum tussen de betrokken administraties, is er nood aan een adviserend orgaan van experts en vertegenwoordigers van voorzieningen. Misschien kan de bestaande Adviesraad Integrale Jeugdhulp deze taak op zich nemen. Deze adviesraad heeft overigens gepleit om de ontwikkeling van algemene preventie (waaronder opvoedingsondersteuning) ook te voeden vanuit de Integrale Jeugdhulp. Bijkomend voordeel is dat de vertegenwoordigers van ouders en jongeren reeds in dit adviesorgaan een plaats hebben.
Hoe dan ook vinden we het erg belangrijk dat er één gezamenlijk kennisnetwerk komt voor het thema jeugdhulp en opvoeding. Kind en Gezin kan een administratief onderdak bieden, maar de werking moet intersectoraal zijn binnen het beleidsdomein WVG en met linken naar andere beleidsdomeinen.
- De positie van de preventieconsulenten bij de comités bijzondere jeugdzorg blijft onduidelijk. In de toelichting wordt gesteld dat hun opdracht “volledig gekaderd wordt in opvoedingsondersteuning als preventie”. Indien dit gelijk staat met “hun volledige opdracht wordt gekaderd in opvoedingsondersteuning als preventie”, betekent dit een sterke verenging van de huidige algemeen preventieve opdracht van deze consulenten. Bovendien dreigt de meer structurele dimensie van hun opdracht verloren te gaan.

Steunpunt Algemeen Welzijnswerk, 8 juni 2007

Patrick BLEYS, stafmedewerker

Ludo SERRIEN, coördinator

Bijlage:**Opmerkingen bij de versie van het voorstel van decreet dd. 12.02.2007 (overgemaakt aan de indieners op 23.04.2007)**

Tijdens de hoorzitting van 23 mei 2006 wees mevr. Anne Meeus van CAW De Kempen en mede-initiatiefnemer van de opvoedingswinkel in Turnhout reeds de volgende bekommernissen:

1. Opvoeding beperkt zich niet tot de huiselijke sfeer en het éénrichtingsverkeer in de ouder-kind relatie. In het ontwikkelingsproces van kinderen en jongeren spelen gaandeweg andere "opvoeders" een grotere rol: andere opvoedingsverantwoordelijken, media, leeftijdsgenoten (peers),...
2. De actuele aandacht voor opvoeding mag niet leiden tot overtrokken verwachtingen (opvoedingsondersteuning kan niet het antwoord zijn op alle samenlevingsproblemen) die mogelijk leidt tot een culpabilisering van de ouders (cfr. spijbelmaatregelen, oudercursussen in reactie op jeugddelinquentie,...).
3. De preventieve functie van opvoedingsondersteuning is dubbel: a) problematische opvoedingssituaties voorkomen, en b) voorrang geven aan de minst ingrijpende vormen van hulp. Beide hebben als doel om de instroom in de bijzondere jeugdzorg af te remmen. Verschillende sectoren hebben in dit voortraject een eigen verantwoordelijkheid: sociaal-cultureel werk, basisvoorzieningen (onderwijs, kinderopvang,...) en eerstelijns hulpverlening (CAW, CKG, inloopteams K&G,...).
4. Algemeen-preventieve acties m.b.t. opvoedingsvragen en -problemen (taboe-doorbrekende sensibilisering, algemene informatie, vorming,...) zijn belangrijk, maar moeten voldoende blijven aansluiten bij de risico-analyses die we maken vanuit de hulpverlening.
5. De formule "opvoedingswinkel" mag niet leiden tot een parallel circuit van eerstelijns hulp naast bvb. het CAW dat o.b.v. het decreet algemeen welzijnswerk (1997) laagdrempelige hulpverlening moet bieden aan de brede bevolking (met voorrang aan de meest kwetsbare burgers) en een aanbod heeft op het vlak van gezin, relaties, opvoeding, scheidingsproblematiek, jongerenhulpverlening,... Daarom vinden we het essentieel dat de impulsen voor een aanbod van opvoedingsondersteuning gekoppeld zijn aan de essentiële voorwaarde van een stevig netwerk tussen alle partners. De opvoedingswinkel moet het resultaat zijn van het netwerk en niet het startpunt. De band tussen de netwerkpartners moet ook duurzaam zijn.

1. Opvoeding moet gezien worden als een wederzijdse relatie

Het voorstel van decreet vertrekt van een definitie van opvoedingsondersteuning die eenzijdig gericht is op de opvoedingsverantwoordelijken (art. 2, 1°). Het kind wordt daardoor herleid tot louter object van de opvoeding. Toonaangevende onderzoekers als L. Vandemeulebroecke pleiten voor een definitie van opvoeding (en opvoedingsondersteuning), die niet unilateraal maar bilateraal is. Het kind is niet alleen object maar ook subject van de opvoeding. Opvoeding is in essentie een wederzijdse relatie. Die wederkerigheid vertaalt zich trouwens in toenemende mate in rechtsregels, zoals in het decreet rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp waarin de rechten van de minderjarige staan neergeschreven. Opvoedingsondersteuning veronderstelt kennis van deze evolutie en handelingsmogelijkheden om deze rechten te helpen bereiken.

Door te vertrekken van een eenzijdige definitie van opvoeding, houdt het voorstel van decreet onvoldoende rekening met de inbreng en de ontwikkeling van het kind tot jongvolwassene in het opvoedingsproces. Het voorstel wekt de indruk dat ouders vooral ondersteuning nodig hebben in de prille levensjaren bij hun taak als verzorger van het jonge kind. Dit beeld erkent onvoldoende het ontwikkelingsproces naar jongvolwassenen in het opvoedingsgebeuren en leidt er toe dat organisaties die zich meer op de latere fasen van het opvoedingsproces richten (jeugdwerk, laagdrempelige jeugdhulp,...) naar het 'tweede plan' verschoven worden.

Opvoedingsvragen variëren sterk naargelang de leeftijd of de ontwikkelingsfase van het kind of de jongere. Tijdens de zwangerschap, in het eerste levensjaar, tijdens de peuter- en kleuterjaren, op lagere schoolleeftijd, tussen 12 en 14 jaar, van 14 tot 18 jaar, in de overgangperiode naar de volwassenheid vergen kinderen en jongeren een andere aanpak. Parallel hiermee hebben voorzieningen ervaring en deskundigheid opgebouwd. Zo heeft Kind en Gezin bijvoorbeeld een

sterke expertise en een uitgebreid aanbod in de prille levensfase tot drie jaar waarin zorg- en pedagogische vragen centraal staan. Naarmate kinderen en jongeren ouder en autonomer worden, komen andere diensten op de voorgrond, zoals de Centra voor Leerlingenbegeleiding of de Centra Algemeen Welzijnswerk die zowel naar de jongeren zelf, de ouders als de gezinnen een aanbod hebben. Ook de aard van de vragen is vaak gekoppeld aan de levensfase. Ouders van baby's staan voor opvoedingsvragen inzake verzorging en ontwikkeling van hun kind. Ouders van jongeren boven de 14 krijgen te maken met andersoortige vragen, zoals inzake onderwijs, middelengebruik, identiteitsontwikkeling (bijvoorbeeld de seksuele identiteitsvragen van holebi's), rechten en plichten, omgaan met gedrag en gevoelens...

Er is ook voortdurend een interactie tussen zgn. "opvoedingsvragen" en persoonlijke, relationele of gezinsvragen. Opvoedingsvragen kunnen verschillende oorzaken of gevolgen hebben, zoals relationele problemen, een nakende echtscheiding tussen de ouders of een context van gezinsgeweld. Telkens zal de vraag moeten gesteld worden wie het best geplaatst is om het gezin te ondersteunen. Dit pleit ervoor om geen enkele actor van het netwerk uit te sluiten.

2. In welke mate is er afstemming op andere decreten?

Het voorstel moet ertoe bijdragen dat alle initiatieven op een continuüm van preventie tot gespecialiseerde residentiële hulp passen in een integrale en gecoördineerde benadering. Dit betekent:

1. Versterking van het preventieve luik.
2. Waarborgen van een kwalitatief onthaal dat in staat is om een diversiteit aan vragen vanuit verschillende doelgroepen te herkennen en te hanteren. Tijdens het onthaal moet het mogelijk zijn een antwoord te bieden op gewone opvoedingsvragen door informatie en advies.
3. Een naadloze overgang mogelijk maken naar het meest effectieve hulpaanbod. Dit aanbod 'op maat' kan variëren van lichte ambulante hulp aan de ene zijde van het continuüm tot intensieve en specifieke hulp in gespecialiseerde voorzieningen aan het andere uiteinde.
4. In functie daarvan de planning, coördinatie en samenwerking bevorderen tussen alle actoren en belanghebbenden.

Centraal staat het bevorderen van planning, coördinatie en samenwerking in functie van preventie, onthaal en vraagverduidelijking en naadloze schakeling naar het meest geschikte aanbod. Bijgevolg regelt dit voorstel van decreet niet het hulpaanbod, maar bevordert het een optimale afstemming van het hele aanbod. In dat opzicht is het een "coördinatiedecreet" dat zich richt op de opbouw en het management van een netwerk. Het voorziet in werkingsmiddelen voor een lokaal samenwerkingsverband dat "minstens in de centrumstad" een opvoedingswinkel inricht.

Het voorstel van decreet opvoedingsondersteuning geeft enkel daar aanleiding tot de realisatie van een bijkomend aanbod door de oprichting van opvoedingswinkels. Toch ligt het zwaartepunt op coördinatie, zeker aangezien ook bij de opvoedingswinkel samenwerking tussen actoren centraal staat. Het voorstel van decreet heeft dus vooral een faciliterende functie. Om effect te hebben moet het wel voldoende afgestemd zijn andere decreten en hun uitgangspunten respecteren.

2.1. Verhouding tot het decreet Algemeen Welzijnswerk

Het decreet van 17 december 1997 omschrijft het algemeen welzijnswerk als "de sociale dienst- en hulpverlening die ter beschikking staat van alle personen van wie de welzijnskansen bedreigd of verminderd worden ten gevolge van persoonlijke, relationele, gezins- of maatschappelijke factoren". De Centra Algemeen Welzijnswerk verfijnden dit aanbod door een deskundigheid in onthaal en vraagverduidelijking als in psychosociale begeleiding. In dit opzicht zijn de CAW's decretaal een cruciale partner en hoort de aandacht voor het welzijn van partners en gezinnen tot hun kernopdrachten.

Ook het decreet algemeen welzijnswerk van 1997 heeft een coördinerende doelstelling. Een groot aantal private eerstelijnsdiensten werd gegroepeerd in regionale centra voor algemeen welzijnswerk. Deze centra profileren zich naar de brede bevolking en benadrukken hun laagdrempelige onthaalfunctie voor elke burger met gelijk welke welzijnsvraag. In het voorstel van decreet m.b.t. opvoedingsondersteuning, wordt met de "opvoedingswinkel" een concept naar voor geschoven dat nauw aansluit bij de kerntaken van het algemeen welzijnswerk. De keuze voor het

creëren van een nieuwe kleinschalige en thematisch afgebakende voorziening, gaat in tegen de integrerende en generalistische opties van het decreet algemeen welzijnswerk.

Over de plaats van de CAW's worden bovendien in het voorstel van decreet tegenstrijdige uitspraken gedaan. In de toelichting bij artikel 5 dat de actoren opsomt die minimaal betrokken moeten worden bij het lokaal overleg, wordt gesteld dat er bewust gekozen werd om deze centra niet te vermelden, maar dat ze wel uitgenodigd kunnen worden. In de toelichting bij artikel 6 over de opvoedingswinkels wordt gesteld dat het lokaal samenwerkingsverband dat de opvoedingswinkel schraagt uitsluitend (!) kan bestaan uit de deelnemers aan het lokaal overleg opvoedingsondersteuning van de centrumstad. Deze redenering staat minstens in één regio (Turnhout) haaks op de realiteit, waar op verzoek van het samenwerkingsverband het CAW gevraagd werd om de opvoedingswinkel te organiseren. In andere regio's is het CAW volwaardige partner in het lokaal overleg bij één of meerdere steden en gemeenten.

2.2. Verhouding tot het decreet Integrale Jeugdhulp

In de toelichting wordt het voorstel van decreet gesitueerd als een belangrijke stap in de "uitbouw van het preventieve luik van de integrale jeugdzorg". Het voorstel handelt zowel over acties op het niveau van algemene preventie (m.n. sensibilisering, vorming, sociaal-cultureel werk, algemene informatieverstrekking,...) als op het niveau van de individuele hulpverlening (individuele info, pedagogisch advies, lichte ambulante hulp,...). De intersectorale samenwerking m.b.t. het tweede niveau is echter reeds geregeld via het decreet integrale jeugdhulp, dat het volledige continuüm bestrijkt van informatieverstrekking tot residentiële hulpverlening. Een tweede decreet op dit terrein creëert verwarring, vermits in het kader van de IJH reeds heel wat structuren bestaan.

Het decreet Integrale Jeugdhulpverlening is ook een coördinatiedecreet, waarin de intersectorale samenwerking geregeld wordt. De titel 'jeugdhulp' wekt de indruk dat het zich uitsluitend op de jongeren richt, maar dit is niet het geval. Bij de uitwerking en modulering wordt expliciet het hele aanbod van de betrokken sectoren geïnventariseerd naar de ondersteuning en begeleiding van ouders. Enkel de luiken preventie en beleidssignalering zijn er niet in opgenomen, maar het hele spectrum van onthaal en vraagverduidelijking, informatie en advies, psychosociale begeleiding, groepsactiviteiten tot intensieve, specifieke aanpak in gespecialiseerde voorzieningen komt aan bod. Er wordt bovendien een uitsplitsing gemaakt naar initiatieven die zich rechtstreeks richten op de jongeren, op de opvoedingsverantwoordelijken en op de bemiddeling en begeleiding van beiden.

In het kader van het decreet op de Integrale Jeugdhulpverlening worden regionale overlegplatformen opgericht, de "netwerken rechtstreeks toegankelijke hulp". Deze netwerken werken momenteel reeds concreet aan: het bereikbaar maken van de toegang tot de jeugdhulp voor jongeren en ouderen buiten de schoolcontext; het ontwikkelen van instrumenten om onthaalmedewerkers te ondersteunen; het aanpakken van de tekorten aan jeugdhulp in bepaalde regio's in samenwerking met lokale besturen; het uitwisselen van methodieken om motiverend en aanklappend te werken naar ouderen en jongeren; het bekendmaken van het jeugdhulpaanbod naar toeleiders zoals leraars, huisartsen, jeugdwerkers...

Het voorstel van decreet m.b.t. opvoedingsondersteuning wordt gesitueerd als een belangrijke stap in de "uitbouw van het preventieve luik van de integrale jeugdzorg". Het decreet handelt echter zowel over acties op het niveau van algemene preventie (m.n. sensibilisering, vorming, sociaal-cultureel werk, algemene informatieverstrekking,...) als op het niveau van de individuele hulpverlening (individuele info, pedagogisch advies, lichte ambulante hulp,...). Het eerste niveau (algemene preventie) kan voorwerp zijn van een aparte decretale regeling en sluit aan bij het decreet van 19.01.2001 dat wordt opgeheven. De intersectorale samenwerking m.b.t. het tweede niveau is echter reeds geregeld via het decreet integrale jeugdhulp, dat het volledige continuüm bestrijkt van informatieverstrekking tot residentiële hulpverlening. Een tweede decreet op dit terrein creëert bijgevolg verwarring, vermits in het kader van de IJH reeds heel wat structuren bestaan. Vooral het toekennen van een opdracht inzake "lichte ambulante hulp" aan de opvoedingswinkel zorgt voor een overlapping met het terrein van de Integrale Jeugdhulp en de diensten die in net netwerken rechtsreeks toegankelijke jeugdhulp deze vormen van hulp aanbieden

Het decreet integrale jeugdhulp werd afgebakend tot het domein van de hulpverlening en is begrensd tot de Vlaamse beleidsdomeinen "welzijn en gezondheid" en "onderwijs". Daardoor vallen lokale besturen en actoren die op het preventieve domein actief zijn (zoals sociaal-cultureel werk en jeugdwerk) buiten het kader van het decreet. In de lijn van het advies van de Adviesraad

Integrale Jeugdhulp om de preventie te verankeren in de Integrale Jeugdhulp, pleiten we ervoor om in de eerste plaats te onderzoeken op welke wijze de preventieve opvoedingsondersteuning vanuit de Integrale Jeugdhulp kan worden ontwikkeld. De actiepunten waaraan op dit ogenblik binnen de Integrale Jeugdhulp gewerkt wordt zijn erg parallel met die van het voorstel van decreet opvoedingsondersteuning: kwalitatief onthaal, toegankelijkheid bevorderen, samenwerking met lokale besturen en met andere actoren, methodiekontwikkeling en netwerkvorming.

2.3. Verhouding tot het decreet lokaal sociaal beleid

Het voorstel van decreet gaat ervan uit dat het thema “opvoedingsondersteuning” deel zal uitmaken van elk lokaal sociaal beleidsplan. Men wil maximaal gebruik maken van het decreet op het Lokaal Sociaal Beleid als plannings- en coördinatie-instrument op lokaal niveau. Gemeenten zijn immers het best in staat om zelf te beslissen hoe ze lokaal het overleg rond aandachtspunten vanuit tal van decreten zo efficiënt mogelijk met andere partners organiseren. In het voorstel van decreet wordt deze organisatie echter vrij vergaand ingevuld. Essentieel lijkt ons dat er effectief aangetoond wordt dat er een vertaalslag gebeurt naar het lokaal sociaal beleid, dat gemeenten geactiveerd worden rond dit onderwerp en dat samenwerking gestimuleerd wordt.

Het voorstel van decreet rekent erop dat de gemeenten in het kader van hun lokaal sociaal beleidsplan bijzondere aandacht besteden aan het thema opvoeding. Omdat hier geen middelen tegenover staan, krijgt het voorstel van decreet een zeer voluntaristisch karakter, met uitzondering van de centrumgemeenten waar een opvoedingswinkel kan worden opgericht.

Het decreet lokaal sociaal beleid is geënt op twee samenhangende pijlers, m.n. het lokaal sociaal beleidsplan en het sociaal huis. Via dit voorstel van decreet wordt met de opvoedingswinkel naast het sociaal huis een nieuw concept gecreëerd (opgelegd), terwijl het met het sociaal huis net de bedoeling was om de versnippering tegen te gaan. In het voorstel wordt de opvoedingswinkel overigens meteen als een “gebouw” gezien (art. 6, §1, 5°), terwijl er o.a. door minister Vervotte reeds meermaals is voor gepleit om het sociaal huis niet noodzakelijk als een gebouw te zien. De vraag is of de opvoedingswinkel het concept van sociaal huis niet uitholt.

In het voorstel van decreet is tenslotte niet duidelijk wat men juist op het lokale dan wel op het regionale niveau situeert. De eerder aangehaalde tegenspraak over de rol van de CAW's illustreert dit. De sociaal-culturele activiteiten kunnen o.i. best aansluiten bij o.m. het lokale verenigingsleven, maar de hulpverlenende acties die met het voorstel van decreet worden bedoeld vragen eerder een regionale invalshoek. Dit pleit er ook voor om het hulpverleningsluik te laten aansluiten bij de integrale jeugdhulpverlening. Daardoor kan ook een inflatie aan coördinatiepersonen en overlegorganen vermeden worden. Daardoor wordt ook de anomalie opgelost dat partners uit het blikveld verdwijnen van het lokale netwerk omdat ze niet in elke gemeente een aanbod hebben, maar toch vanuit regionale ankerpunten de omliggende gemeenten bedienen. Het biedt tegelijk een oplossing voor de ongelijke behandeling in het huidige voorstel waardoor sommige partners die niet overal een lokale werking hebben wel en andere niet standaard betrokken worden bij het netwerk.

2.4. Verhouding tot decreet sociaal-cultureel volwassenenwerk

Terwijl alle hulpverleningsdiensten zonder bijkomende middelen geacht worden mee te werken aan en engagementen op te nemen in alle overlegstructuren die dit voorstel van decreet in het leven roept, wordt wél voorzien dat het sociaal-cultureel vormingswerk op basis van dit decreet een extra-subsidie kan krijgen. Daarmee wordt het bestaande decreet opvoedingsondersteuning van 19.01.2001 en de eraan voorafgaande projectsubsidiëring voor “gezinsopvoedkundige activiteiten” in feite overgenomen. De vraag is bovendien of men hier geen vorm van “dubbele subsidiëring” creëert, vermits dit soort van vormingsactiviteiten reeds betoelaagd kan worden in het kader van het sociaal-cultureel vormingswerk. Het sociaal-cultureel vormingswerk wordt niet gesubsidieerd voor professionele vorming en vorming in de formele sfeer (zoals de school of de arbeidsplaats), maar voor alle andere soorten vorming wel.

3. Een zware bovenbouw

Het voorstel van decreet besteedt in verhouding veel aandacht aan coördinerende en ondersteunende functies en veel minder aan het eigenlijke uitvoerende werk.

Aansluitend bij onze opmerkingen over de relatie tot de Integrale Jeugdhulp, valt het op dat er liefst 6 functies gecreëerd worden: 1) een coördinator van het lokaal overleg, 2) een "Vlaamse coördinator", 3) de leidinggevende persoon van de opvoedingswinkel, 4) de reeds bestaande regionale beleidsmedewerker van de Integrale Jeugdhulp, 5) de provincie en 6) het Vlaams steunpunt.

Het benoemen van de preventieconsulenten van de bijzondere jeugdbijstand tot 'Vlaamse coördinatoren opvoedingsondersteuning', heeft als gevolg dat de huidige preventieconsulenten niet meer kunnen opereren vanuit de ervaringen en signalen uit de bijzondere jeugdzorg én dat hun actieterrein wordt verengd tot opvoedingsondersteuning. Zij krijgen bovendien hoofdzakelijk organisatorische opdrachten, wat ten koste zal gaan van het initiëren van algemeen-preventieve acties.

Een bijzonder aandachtspunt is de ontsluiting en ontwikkeling van de aanwezige kennis en expertise op het vlak van opvoedingsvragen. De reeds bestaande sectorale steunpunten beschikken vaak over expertise en een kennisnetwerk voor allerlei ondersteuningsnoden. De vraag die zich hier aandient, is of er nood is aan een bijkomend expertisecentrum of dat zich hier ook op de eerste plaats een afstemmings- en coördinatieprobleem stelt.

Opvoedingsondersteuning in de C.A.W.

1. Situering

Deze nota is een weergave van een bespreking met een afvaardiging van de Centra Algemeen Welzijnswerk in heel Vlaanderen. Doelstelling van deze vergadering was een interne en externe omgevingsanalyse te maken en de visie van de deelnemers te toetsen. Zo functioneerde het overleg als een ‘focusgroep’.

De discussie werd aangevat vanuit de uitgangspunten in een *ontwerpnota* ‘Opvoedingswinkels’ van 8 december 2005. Daarin werd de verwachting geuit dat het nieuwe decreet een kader zou bieden voor de organisatie van de netwerken opvoedingsondersteuning en –winkels. Vanuit het perspectief van de C.A.W. werd hun betrokkenheid verantwoord vanuit de krachtlijnen dat de opvoedingswinkel aansluit bij

- een aantal kerntaken van de Centra Algemeen Welzijnswerk (onthaal en preventie)
- de expertise inzake opvoeding en gezin
- de expertise inzake het opzetten en coördineren van netwerken.

Bij de focusgroep werd *de praktijk in de centra* getoetst en werd gepeild naar de aanwezige *competenties* en / of initiatieven om deze verder te ontwikkelen. Vervolgens werd een *netwerkanalyse* gemaakt. Daarbij werd ten eerste gepeild naar de deelname van de Centra aan lokale netwerken rond opvoedingsondersteuning en opvoedingswinkels. Ten tweede werd onderzocht welke plaats de Centra innemen ten aanzien van de andere actoren. Tenslotte werd op het overleg getoetst naar de *visie en beleidsvoorstellen* over de rol en positie van de C.A.W. inzake opvoedingsondersteuning en –hulp, rekening houdend met de kerntaken en de positie in de netwerken. Ook de visie op het ontwerpdecreet werd besproken.

De resultaten en de visie zijn verwerkt in deze nota, geordend, gestroomlijnd en op sommige plaatsen aangevuld met nadere toelichting of voorbeelden die verhelderend kunnen zijn.

2. Opvoedingsondersteuning in de C.A.W.

In de volgende paragrafen wordt op basis van deze focusgroep eerst een inventaris gemaakt van het aanbod, het bereik en de expertise bij de C.A.W.

2.1. Kinderen en ouders van kinderen onder de 12 jaar zijn in diverse modules van de C.A.W. effectief aanwezig

Vooreerst dient er op gewezen dat er geen apart onthaal is voor kinderen onder de 12 jaar. Een tweede beperking is dat er geen modules zijn die rechtstreeks specifieke pedagogische of verzorgende accenten beogen. Kinderen onder de 12 jaar en hun ouders komen dus eerder onrechtstreeks bij de Centra en vanuit een andere invalshoek. Deze invalshoeken kunnen erg gediversifieerd zijn en vanuit deze hulpvragen is een brede waaier van hulpverlening op maat ontwikkeld.

Eén mogelijkheid is dat beide of één van de ouders hun ouderschap mee ter sprake brengen binnen een algemeen aanbod van individuele psychosociale begeleiding, van relationele

begeleiding of van een scheiding. In sommige situaties wordt met het hele gezinssysteem aan de slag gegaan in een *gezinsbegeleiding*.

In de meeste regio's is er daarnaast een meer gespecialiseerd aanbod ontstaan naar bepaalde doelgroepen of situaties.

Als kinderen *slachtoffer* worden van misdrijven kunnen zij en/of hun ouders terecht bij slachtofferhulp. Daarbij zijn zowel individuele als groepsmodules ontwikkeld.

Op het vlak van *intrafamiliaal geweld* is er een aanbod naar onthaal, opvang en begeleiding van vrouwen met of zonder kinderen. Dit kan zowel via algemeen ambulante onthaal en begeleiding als binnen een algemene of gespecialiseerde *residentiële setting* (*vluchthuizen, crisisopvangcentra, opvanghuizen voor vrouwen, woonbegeleiding*). Binnen deze settings zijn specifieke programma's ontwikkeld waarbij deze vrouwen ondersteund worden in hun ouderrol. Een opvallend fenomeen is overigens het aandeel van allochtone hulpvragers die een specifieke benadering vragen.

Bij situaties van *echtscheiding* wordt er naar gestreefd zorg te besteden aan de hele gezinscontext. Op enkele plaatsen zijn programma's ontwikkeld rond *alleenstaande ouders* en *nieuw samengestelde gezinnen*. Bovendien is er een specifiek aanbod van een *Bezoekruimte* waar het contact tussen ouder en kind mogelijk wordt in problematische situaties.

Voor de doelgroep van *'thuislozen'*, zowel mannen als vrouwen, kan vanuit het perspectief van ontanking en werken aan verbinding, aandacht besteed worden aan de relatie met hun kinderen als die er zijn. Dit kan zowel in het kader van een algemene ambulante begeleiding gebeuren als vanuit de context van residentiële opvang en woonbegeleiding voor mannen en vrouwen (met of zonder kinderen). Ook met *multiproblem-gezinnen* wordt in de centra gewerkt. In minstens één centrum is bewust gekozen voor een *outreaching aanbod van integrale gezinsbegeleiding* aan huis voor deze doelgroep.

Een andere groep ouders waar een aanbod op maat naar ontwikkeld is, situeert zich in de forensische sector. De Centra Algemeen Welzijnswerk helpen de contacten ouder – kind organiseren in de strafinrichtingen en / of begeleiden ouders, zowel de *gedetineerden als hun naastbestaanden*.

Last but not least is er één Centrum dat zelf de *'opvoedingswinkel'* organiseert in een samenwerkingsverband en met actieve betrokkenheid van andere actoren. Enkele Centra participeren op één of andere wijze bij de plaatselijke opvoedingswinkels, voor andere is dit geen prioriteit .

2.2. Aanbod in de C.A.W. naar de doelgroep van de ouders van jongeren boven de 12 jaar

De deelnemers bevestigen dat het aanbod van de C.A.W. voor de doelgroep van gezinnen met kinderen boven de 12 jaar meer uitgesproken is. Er wordt op gewezen dat opgelet moet worden dat niet alle aandacht qua opvoedingsondersteuning en –hulp geconcentreerd wordt op de leeftijdscategorie onder de 12 jaar. Vele ouders worstelen met vragen en problemen rond de opvoeding van hun oudere kinderen. Sommige centra maken nog een onderscheid tussen de leeftijdsgroep van 12-14 jaar en de groep van 14-18 jaar. Vaak wordt gewezen op de specifieke problemen die zich stellen voor de groep rond de meerderjarigheid, schommelend van 17 – 21 jaar.

Het aanbod dat hierboven besproken werd naar de ouders van kinderen onder de 12 jaar, geldt eveneens voor deze doelgroep. Boven de 12 jaar treden er echter veranderingen op zowel in het aanbod als in de hulpvragen. Het verdient daarom aanbeveling te onderzoeken hoe

ondersteuningsvragen evolueren tijdens de levensloop van de kinderen / jongeren en welke impact dit heeft op het aanbod, zowel organisatorisch als methodologisch.

Het aanbod en de expertise van Kind en Gezin is vooral gericht op jongere kinderen. Naargelang de kinderen ouder worden, boven de leeftijd van 6 jaar, maar zeker boven de 12 jaar, ervaren de deelnemers minder inbreng van deze organisatie. De C.A.W. vermelden dat zij vanaf 12 jaar een uniek laagdrempelig aanbod bieden door te voorzien in een specifiek onthaal voor jongeren als voor volwassenen. Zeker naar deze doelgroep kan onthaal- en vraagverduidelijking, informatie en advies, training, begeleiding en evt. zelfs bemiddeling zowel voor ouders als jongeren erg belangrijk zijn. De positie als ouder en als jongere verschuift en nieuwe, andere opvoedingsvaardigheden worden vereist. De jongeren zoeken zelf actief en autonoom naar de realisatie van hun rechten en de weg die zij willen inslaan. Ouders komen in een andere verhouding tot hun kinderen te staan, met telkens nieuwe vragen naargelang de leeftijd van de kinderen toeneemt. De uitdagingen die opdagen verschuiven ook. Vragen rond seksuele identiteit (holebi) en relatievorming, rond vrije tijd en omgang met alcohol en andere middelen, rond rechten, rond arbeid... vergen andere competenties. Maar ook bepaalde voorvallen kunnen aanpassingen vragen in het gezin, zoals ziekte, ongevallen, slachtofferschap, intrafamiliaal geweld, scheiding enz. Ouders moeten vaak zoeken hoe ze invulling geven aan hun veranderende positie ten aanzien van hun opgroeiende kinderen.

In deze materies en naar deze doelgroepen is binnen de C.A.W. specifieke know-how en een aanbod aanwezig. Complementair met andere partners wordt bovendien (bv. in het kader van een opvoedingswinkel) gezocht hoe ouders best bereikt kunnen worden en hoe ieder van de actoren een rol kunnen vervullen waarbij de eigen deskundigheid naar boven kan komen.

2.3. Het aanbod, de positie en de expertise van de actoren in het netwerk verschillen

De deelnemers van de focusgroep erkennen de verschillen en de meerwaarde die verbonden is aan de complementariteit tussen de partners die rond opvoeding een aanbod leveren.

Kind en Gezin heeft traditioneel een sterke specialisatie naar de ondersteuning van ouders in hun pedagogische en verzorgende taken. Vooral in de eerste levensjaren van 0 – 3 jaar is er een wijd verspreid aanbod, maar ook voor de groep van 3 – 6 is er veel expertise in huis. De beleving is dat voor de lagere schoolkinderen (vanaf 6 – 12 jaar) er veel meer complementariteit is met andere diensten, zoals de C.L.B. rond de onderwijscontext. In de praktijk blijkt dat dit tot uiting komt in wederzijdse doorverwijzingen. Vanaf twaalf jaar worden de C.A.W. een belangrijker actor en vermindert de zichtbaarheid van Kind en Gezin. Soms is er samenwerking met de Centra voor Kinderzorg en Gezinsondersteuning, waar intensieve hulp geboden kan worden.

Drie belangrijke partners in het netwerk van de ondersteuning en hulp van ouders bij de opvoeding, zijn initiatieven die specifiek gericht zijn op gezinnen waarbij ziekte, een handicap of (geestelijke) zorg een centraal aandachtspunt zijn. Het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (vroeger Vlaams Fonds) legt zich toe op gezinnen waarin één van de gezinsleden geconfronteerd wordt met een functiebeperking. De Centra Geestelijke Gezondheidszorg staan in voor de begeleiding van ouders en gezinnen wanneer er sprake is van een gezondheidsproblematiek zoals bij ADHD of psychiatrische problemen. De

ingebouwde Centra Algemeen Welzijnswerk steunen gezinnen waar ziekte een belangrijke impact heeft op het gezinsleven.

Toch signaleren de deelnemers aan de focusgroep dat zij vaak bij het onthaal, bij crisisopnames en in hun begeleidingen te maken krijgen met gezinnen die tussen de mazen van het net vallen, nl. als de ernst van de handicap of zorg niet dermate dominant is (bv. lichtere vormen van mentale handicap of autisme) of waarvoor geen aangepast zorgaanbod beschikbaar is (bv. als een handicap gepaard gaat met een psychiatrische problematiek). Voor de eerste groep stelt zich de vraag naar ‘maatzorg’ en waar die verschaft moet worden: in gespecialiseerde begeleidingscircuits of in het reguliere welzijnswerk (cf. de analoge discussie in de onderwijssector welke jongeren, zelfs met een zekere zorgproblematiek, in het gewone onderwijs moeten terecht kunnen en welke in het buitengewoon onderwijs).

Op het vlak van de integratie in het onderwijs zijn er andere belangrijke actoren, zoals de C.L.B. en dient ook gewezen op de rol van de steden en gemeenten inzake flankerend onderwijsbeleid, waarbij o.a. bijzondere aandacht uitgaat naar kansarme en allochtone gezinnen.

Binnen het algemeen maatschappelijk werk en in specifieke modules in de O.C.M.W. worden net als in sommige modules binnen de C.A.W. gezinnen begeleid die bedreigd worden door deprivatie en sociale uitsluiting.

Tenslotte is er het Vlaams Agentschap Jongerenwelzijn ontstaan uit de samensmelting van de vroegere afdeling Bijzondere Jeugdbijstand en de afdeling Gemeenschapsinstellingen. Binnen deze instellingen en in bepaalde modules is veel competentie ontwikkeld rond de begeleiding van jongeren in een POS/MOF-situatie. In verhouding met deze actoren biedt het C.A.W. een laagdrempelig, rechtstreeks toegankelijk aanbod.

Enkele centra signaleren samenwerking met andere actoren, zoals de Gezinsbond waarmee gezamenlijke initiatieven opgezet worden, o.a. gericht op alleenstaande ouders en /of nieuw samengestelde gezinnen.

2.3. De C.A.W. in een netwerk van opvoedingsondersteuning

De C.A.W. erkennen de meerwaarde van een goed gestructureerd netwerk rond opvoedingsondersteuning. Door een goede afstemming tussen alle betrokkenen wordt het mogelijk opvang te voorzien voor ouders met een brede waaier aan opvoedingsvragen en – problemen. De C.A.W. claimen daarbij absoluut geen sleutelrol, bv. rond de opvoedingswinkels. Wel willen zij vanuit hun eigen aanbod en expertise daartoe bijdragen. In de regio Kempen, waar door de partners in het netwerk gevraagd is aan het C.A.W. om de organisatie op zich te nemen, is hier op ingegaan. De competenties rond onthaal, vraagverheldering, informatie en advies en begeleiding bieden goede aanknopingspunten.

De eigenheid van de C.A.W. situeert zich in de rechtstreekse toegankelijkheid en in de wijze waarop opvoeding benaderd wordt als een wederzijdse relatie, waarbij de jongeren zelf als zoekenden en dragers van rechten beschouwd worden. Vanuit een perspectief van meerzijdige partijdigheid en van integrale psychosociale begeleiding kan begeleiding opgestart worden zowel met de jongere of de ouder, met de ouders als partners of met het hele gezin. De C.A.W. beschikken doorgaans over medewerkers die hiervoor bijkomende training en

opleiding hebben genoten. Op een aantal plaatsen (in pilootfase in de provincie Antwerpen) zullen medewerkers in 2007 bovendien worden opgeleid in het Triple P – programma.

Ouders komen bij een opvoedingswinkel ook terecht met specifieke vragen. Het is belangrijk dat daar bij het onthaal zorgvuldig mee omgegaan wordt en dat de nodige vaardigheden aanwezig zijn om deze te hanteren. Hoe wordt beoordeeld of het volstaat informatie aan te reiken bij een vraag, of dat het een hulpvraag of een noodkreet is? Soms moeten vragen immers beschouwd worden als een belangrijk signaal en biedt de opvoedingswinkel een laagdrempelige opstap om die ter sprake te brengen. Hoe moeten bijvoorbeeld vragen gehanteerd worden die betrekking hebben op intrafamiliaal geweld, slachtofferschap of verwerking van rouw en verlies bij kinderen? Hoe wordt omgegaan met vragen van ouders welke impact een scheidingsproces heeft op hun kinderen en wat zij kunnen doen? Hoe worden ouders opgevangen waarvan één van de partners in een detentiesituatie zit? Welke specifieke vragen en ondersteuning zijn aangewezen bij alleenstaande ouders of in nieuw-samengestelde gezinnen? Is er een aanbod op maat van ouders in gezinnen met etnisch-culturele minderheden? Is de opvang voorzien op de kwetsbare situatie en de sociale en culturele verschillen eigen aan multi-problemegezinnen... Voor verschillende van deze thema's is expertise aanwezig in de Centra. Rond sommige van deze thema's is de expertise breed verspreid en op vele plaatsen aanwezig. Vaak is er lokaal een aanbod op maat, dat niet overal beschikbaar is. Soms zijn er leemten in het aanbod en is er nood aan bijkomende methodiekontwikkeling.

3. Conclusies

Op basis van de focusgroep is het slechts mogelijk 'indicatief' een overzicht van het werkveld te bieden. Dit overzicht is niet exhaustief. Dat zou een grondiger onderzoek vereisen.

Bij de analyse wordt er van uit gegaan dat het nuttig is om zowel het aanbod naar de kinderen en jongeren zelf in beeld te brengen als het aanbod naar ouders en naar het gezinssysteem.

Bovendien is het zinvol om naast specifieke competenties inzake opvoedingsondersteuning een verkenning te maken van het aanbod aan opvoedingshulp dat in een organisatie aanwezig is. Dit kan een bron van deskundigheid zijn waaruit initiatieven op het vlak van ondersteuning, vorming of training kunnen ontspruiten ('spin-off').

De Centra Algemeen Welzijnswerk blijken op tal van plaatsen op het continuüm tussen opvoedingsondersteuning en opvoedingshulp een aanbod te hebben, met een sterke peiler in de tussenzone. Opvoedingsondersteuning wordt gedefinieerd als zeer laagdrempelig, met vragen bij het dagelijks opvoeden. Opvoedingshulp als intensief, specifiek en wordt in gespecialiseerde voorzieningen aangeboden. De tussenzone kenmerkt zich door laagdrempelige, proactieve initiatieven die er op gericht zijn de veerkracht van de gezinnen tijdig en maximaal te herstellen en te voorkomen dat zwaardere tussenkomsten onvermijdelijk worden.

De deelnemers aan de focusgroep wijzen er echter op dat de opsomming van modules die betrekking hebben op opvoeding niet betekent dat dit aanbod overal aanwezig is. De 'modules' die worden aangeboden en in welke mate dit gebeurt, verschillen enorm van Centrum tot Centrum. De typische verschillen tussen de regio's beïnvloeden mee de keuzes die gemaakt worden. De situatie in een grootstad, in een gebied met een centrumstad of

enkele stedelijke kernen of een hoofdzakelijk rurale regio plaatsen de centra telkens voor andere keuzes, o.a. over de optimale spreiding van het aanbod en van de samenwerkingsverbanden die worden aangegaan. Voor een ander deel heeft dit te maken met 'maatzorg' en afstemming op de andere actoren in de regio. Hoofdzakelijk worden de keuzes echter gestuurd door een tekort aan middelen voor de algemene opdrachten. Sommige centra verschuiven mensen en middelen en participeren intensief in lokale en regionale samenwerkingsverbanden en opvoedingswinkels. Hun motivatie is dat het algemeen welzijnswerk aanwezig moet zijn in situaties waar er nog veel veerkracht is in gezinnen en relaties. Andere centra verkiezen om hun medewerkers in te zetten op andere prioriteiten, die vaak hierop aansluiten, zoals de begeleiding van jongeren, ouders en gezinnen.

De evolutie op het vlak van opvoedingsondersteuning en –hulp illustreert zo een algemene tendens waardoor het onthaal en de begeleidingen aan alsmaar nieuwe en hogere eisen moeten voldoen. Deze eisen spruiten voort uit een toename van de complexiteit van de hulpvragen en van de kwalitatieve verwachtingen van de hulpvragers, maar tevens uit de bereidheid van de overheid om tegemoet te komen aan het appèl van de burger. Dit leidt er toe dat nieuwe modules ontwikkeld worden die effectiever en efficiënter zijn en dat de vereiste competenties stijgen. Netwerkvorming, waardoor optimaal gebruik gemaakt wordt van de competenties bij alle actoren, is een waarborg dat deze middelen zuinig ingezet worden.

Tegelijk moet er echter over gewaakt worden dat deze stilzwijgende inflatie aan verwachtingen van het algemeen onthaal en begeleidingen een kritieke grens niet overschrijdt. Als de toenemende verwachtingen los staan van de middelen wordt natuurlijk het bestaande aanbod uitgehold en kan expertise verloren gaan of niet meer voldoende ontwikkeld worden.

4. Voorstellen inzake het ontwerpdecreet 'Opvoedingsondersteuning'

De focusgroep vraagt dat de eigenheid van de Centra in het netwerk, hun specifiek aanbod en expertise zoals hierboven beschreven zichtbaar gemaakt worden t.a.v. het beleid.

De focusgroep stelt voor dat gereflecteerd wordt over de positie van de autonome Centra Algemeen Welzijnswerk, die toch een essentiële partner zijn in het spectrum rond gezinnen en opvoeding, wat niet gevalideerd wordt in het ontwerp van Decreet. Zeker is het nodig de anomalie op te vangen die ontstaat door Artikel 6, 2° waardoor de organisatie en werking van een opvoedingswinkel 'uitsluitend bestaan uit meerdere actoren die deelnemen aan het lokaal overleg opvoedingsondersteuning' terwijl de facto minstens in één regio het C.A.W. de inrichtende organisatie is van de opvoedingswinkel.

Ten slotte wordt gevraagd dat het Decreet op een meer verfijnde wijze aandacht zou besteden aan de regionale organisatie van het aanbod. Net als voor sommige andere actoren is het minder efficiënt en niet haalbaar om in elke gemeente deel te (moeten) nemen aan lokaal overleg opvoedingsondersteuning. Essentieel is dat er bovenlokaal een goede coördinatie ontstaat die waarborgen biedt voor een optimale spreiding van initiatieven. De wijze waarop het spectrum van opvoedingsondersteuning tot en met opvoedingshulp wordt aangeboden, kan regionaal erg verschillen, afhankelijk van diverse determinanten (grootstedelijk gebied, arrondissementen met meerdere stedelijke kernen, rurale gebieden). Vanuit een netwerkanalyse en rekening houdend met de eigen prioriteiten, effectiviteit en efficiëntie kan

een Centrum Algemeen Welzijnswerk in overleg beslissen welke rol het opneemt in de regio die het bedient en welke spreiding van het aanbod haalbaar is. Een mogelijk instrument voor lokale afstemming is dat samenwerkingsafspraken gemaakt worden naar analogie met het Decreet Lokaal Sociaal Beleid of dat deze daarin worden geïntegreerd.